

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Matej Vončina

Mentor: Doc. dr. Milko Poštrak

Somentor: Doc. dr. Nino Rode

BREZDOMSTVO V NOVI GORICI

MAGISTRSKO DELO

Nova Gorica, 2015

PODATKI O MAGISTRSKI NALOGI

Ime in priimek: Matej Vončina

Naslov magistrske naloge: Brezdomstvo v Novi Gorici

Mentor: Doc. dr. Milko Poštrak

Somentor: Doc. dr. Nino Rode

Kraj: Ljubljana

Leto: 2015

Število strani: 177

Število prilog: 7

Število preglednic: 50

Število fotografij: 8

Število grafov: 22

Ključne besede:

Brezdomstvo v Novi Gorici, revščina, stigma, zavetišče za brezdomne, stiska, lakota, urejanje statusa brezdomnim, socialna izključenost.

Povzetek:

Tema mojega magistrskega dela se nanaša na kronološki pregled dela CSD Nova Gorica in ostalih organizacij na Goriškem, ki se srečujemo in delamo z brezdomnimi. V teoretičnem delu naloge sem najprej predstavil različne teoretične pristope in definicije revščine, v nadaljevanju pa sem orisal novonastale razmere, ki so nastale kot posledica recesije na Goriškem.

V raziskovalnem delu sem raziskal področje brezdomstva na Goriškem in poskušal ugotoviti stanje in potrebe brezdomnih, pri čemer moja raziskava temelji na opravljenih intervjujih z bivšimi brezdomnimi.

Title:

Homelessness in Nova Gorica

Keywords:

Homelessness in Nova Gorica, poverty, stigma, shelter, hunger, distress, regulating status of homeless people, social exclusion.

Abstract:

The theme of the work is a chronological overview of our work (CSD Nova Gorica) and the work of other organizations in the Nova Gorica (VZD and Šent), which we face it and we are working with the homeless. In the theoretical part of the thesis presents various theoretical approaches and definitions of poverty. The work outlined a look at the current situation, especially in conjunction with the new situation resulting from the recession in the Nova Gorica.

The research work again explores the situation in the field of homelessness at Nova Gorica and trying to assess the situation and needs of the homeless. I have also conducted some interviews with former homeless people.

Težko je opisati, kaj vse se mi je zgodilo v času, ko je nastajalo to delo, ki je sedaj zaključeno. Mogoče bi lahko rekel, da je zame osebno bila zelo težka življenjska izkušnja, ki je vplivala na nastanek tega dela. Zaradi trajanja okrevanja, to delo zagotovo ni takšno, kakor je bilo sprva načrtovano, vendar pa sem se potrudil po svojih najboljših močeh narediti nekaj, kar bi se kolikor toliko približalo svojemu namenu in prvotnim načrtom. V primeru, da sem v delu naredil kakšno nehotno napako, se prizadetim opravičujem.

Hvala vsem, ki ste mi v vseh teh letih in še posebej ob preizkušnji stali ob strani, prenašali moje vzpone in padce, me tako ali drugače podpirali pri študiju, delu, okrevanju. Hvala staršem, družini in predvsem vsem, ki ste mi pomagali priti do cilja in me imate radi. Mogoče pa je bilo vse to tudi potrebno, da so se določene stvari postavile na svoje pravo mesto...

Hvala brezdomnim v Novi Gorici, ki ste me in me spreminjate, predvsem pa me delate človeka.

Hvala mentorju, Doc.dr. Milku Poštraku in somentorju, Doc.dr. Ninu Rodetu za vso Vašo pomoč in podporo.

Res hvala vsem (Centru za socialno delo Nova Gorica, Mestni občini Nova Gorica, Karitasu, Rdečemu križu, Društvu prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote, ŠENT-u Nova Gorica, Domu upokojencev Nova Gorica, Okrajnemu sodišču iz Nove Gorice, Stanovanjskemu skladu Mestne občine Nova Gorica,...) in vsem, ki ste mi kakorkoli pomagali po svojih močeh pri realizaciji tega dela.

Kazalo

1. Teoretični uvod	13
1.1. Pogled na brezdomstvo v Novi Gorici	13
1.2. Odločitev za spremembo	15
1.3. Kaj je brezdomstvo	16
1.4. Vzroki za brezdomstvo	18
1.5. Klasifikacija brezdomstva (ETHOS).....	25
1.6. Nove oblike revščine in stanovanjske izključenosti	32
1.6.1. Prikrito brezdomstvo	32
1.6.2. Dnevno brezdomstvo	33
1.6.3. Osebe, odvisne od prepovedanih drog	34
1.6.4. Brezdomci z dvojnimi diagnozami	34
1.6.5. Alkoholizem	35
1.6.6. Ženske brez doma	35
1.6.7. Osebe v dolgotrajni institucionalni ali drugačni oskrbi	36
1.7. Merjenje brezdomstva	37
1.8. Stigmatiziranje brezdomstva	40
1.9. Revščina in socialna izključenost	43
1.9.1. Revščina	43
1.9.2. Socialna izključenost	48
1.10. Zakonodaja	51
1.10.1. Ustava Republike Slovenije	51
1.10.2. Zakon o socialnem Varstvu	51
1.10.3. Zakon o socialno varstvenih prejemkih in Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev	52
1.10.4. Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020	54
1.10.5. Zakon o osebni izkaznici	54
1.10.6. Zakon o prijavi prebivališča	54
1.10.7. Splošna deklaracija človekovih pravic	55
1.10.8. Stanovanjski zakon	55
1.10.9. Zakon o zdravstveni dejavnosti	55

1.10.10. Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju ..	56
1.10.11. Zakon o varstvu javnega reda in miru	56
1.10.12. Ocena vlade na področju brezdomstva	58
1.10.13. Zakon o ratifikaciji Evropske socialne listine (spremenjene)	59
2. Aktualno dogajanje in razmere v Sloveniji	61
2.1. Revščina med ljudmi na Goriškem	66
2.1.1. Naša opažanja	67
2.2. Pomoč socialno ogroženim v Mestni občini Nova Gorica	76
2.2.1. Brezplačni topli obroki za socialno ogrožene v Novi Gorici	77
2.2.2. Pomoč socialno ogroženim s pomočjo Območnega združenja Rdečega križa Nova Gorica	78
2.2.3. Pomoč socialno ogroženim s pomočjo Goriške območne Karitas ..	81
3. Brezdomstvo na Goriškem	83
3.1. Zgodovina našega dela z brezdomnimi osebami v Novi Gorici.....	83
3.2. Delo s posamezniki na ulici – Terensko socialno delo	86
3.3. Delo s posamezniki na Centru za socialno delo	90
3.4. Problem nastanitvenega centra (zavetišča za brezdomce)	91
3.5. Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote (VZD)	91
3.5.1. Delo z brezdomci v Novi Gorici.....	92
3.5.2. Delo z brezdomci na Mirenskem Gradu.....	93
3.6. Šent	94
3.6.1. Dnevni center za odvisnike Šent in glasilo Rusjanovi	94
3.6.2. Terensko delo z brezdomnimi.....	95
3.7. Skupna pomoč brezdomnim na Goriškem	96
4. Raziskava	97
4.1. Opredelitev raziskovalnega problema.....	97
4.2. Metodologija	97
4.2.1. Raziskovalni vzorec in opis instrumenta za zbiranje podatkov	98
4.2.2. Postopki zbiranja podatkov	98
4.3. Ugotovitve in analiza anket iz 2011 in 2014	99
4.3.1. Analiza anket bivših brezdomnih	102

4.3.2 Biti brezdomec v Novi Gorici	102
4.3.3 Kratka analiza intervjujev	104
5. Zaključek	105
6. Viri in literatura	107
6.1. Viri	107
6.2. Literatura	120
7. Priloge	122
7.1. Vprašalnik 2011	122
7.2. Vprašalnik 2014	123
7.3. Zapis pogovorov z brezdomnimi / bivšimi brezdomnimi.....	124
7.3.1. – Uporabnik 1	124
7.3.2. – Uporabnik 2	133
7.3.3. – Uporabnik 3	139
7.4 Rezultati raziskave	152
7.4.1. – Rezultati raziskave - Februar 2011	152
7.4.2. – Rezultati raziskave - Oktober 2014.....	157
7.4.3. – Primerjava 2011/2014.....	168

Kazalo tabel:

Tabela 1.4.1:Dejavniki, ki pripomorejo k odločitvi za brezdomstvo.....	21
Tabela 1.5.1:Evropska tipologija brezdomstva in stanovanjske izključenosti , kot jo je oblikovala Feantsa.....	27
Tabela 1.5.2.:Faktorji ogroženosti in tveganja stanovanjske izključenosti	29
Tabela 2.1.:Prag in stopnja tveganja revščine, Slovenija	63
Tabela 2.2. :Osnovni kazalniki revščine in socialne izključenosti, Slovenija	64
Tabela 2.3. :Osebe z najnižjimi stopnjami tveganja revščine, Slovenija	64
Tabela 2.4.:Osebe z najvišjimi stopnjami tveganja revščine, Slovenija	64
Tabela 2.1.1.1.:Število prejemkov na CSD Nova Gorica	68
Tabela 2.1.1.2.:Število obravnavanih primerov nasilja na CSD Nova Gorica	69
Tabela 2.1.1.3.:Število obravnavanih primerov nasilja v regijski interventni službi ..	70

Tabela 2.1.1.4:Naraščanje števila obravnavanih primerov odvisnosti v ambulanti za bolezn	75
Tabela 2.2.1.1.:Višina namenjenih sredstev Mestne občine Nova Gorica namenjena lajšanju socialnih stisk med občani Mestne občine	77
Tabela 2.2.2.1.:Število razdeljenih kosil v Domu upokojencev Nova Gorica	78
Tabela 2.2.3.1.:Višina in oblika pomoči OZRK Nova Gorica.....	80
Tabela 2.2.4.1.:Število pomoči GOK	81
Tabela 3.5.1.1.:Število uporabnikov brezplačnih večerij	93
Tabela 7.4.1.1.:Spol, Starost, Izobrazba, leta na cesti	152
Tabela 7.4.1.2.:Vzroki za takšen način življenja	152
Tabela 7.4.1.3.:Časovno obdobje potrebno za odločitev	152
Tabela 7.4.1.4.:Stiki z domačimi.....	153
Tabela 7.4.1.5.:Preživljanje na klopci	153
Tabela 7.4.1.6.:Prenočevanje.....	153
Tabela 7.4.1.7.:Skrb za higieno	154
Tabela 7.4.1.8.:Kaj pogrešate?.....	154
Tabela 7.4.1.9.:Česa primanjkuje v Novi Gorici?	154
Tabela 7.4.1.10.:Vaše mnenje o CSD?	154
Tabela 7.4.1.11.:Mnenje o MONG	155
Tabela 7.4.1.12.:Mnenje o policiji	155
Tabela 7.4.1.13.:Kdo vam pomaga.....	155
Tabela 7.4.1.14.:Kdo bi moral narediti več	156
Tabela 7.4.1.15.:Odnos meščanov	156
Tabela 7.4.1.16.:Kaj bi Vi radi povedali?	156
Tabela 7.4.1.17.:Sprememba življenja	157
Tabela 7.4.2.1.: Spol, Starost, Izobrazba, leta na cesti	157
Tabela 7.4.2.2.:Vzroki za takšen način življenja	158
Tabela 7.4.2.3.:Časovno obdobje potrebno za odločitev	158
Tabela 7.4.2.4.:Stiki z domačimi.....	159
Tabela 7.4.2.5.:Preživljanje na klopci	159
Tabela 7.4.2.6.:Prenočevanje.....	160
Tabela 7.4.2.7.:Skrb za higieno	161
Tabela 7.4.2.8.:Kaj pogrešate?.....	161
Tabela 7.4.2.9.:Česa primanjkuje v Novi Gorici?.....	162

Tabela 7.4.2.10.:Mnenje o organizacijah, ki vam pomagajo	163
Tabela 7.4.2.11.:Mnenje o policiji	163
Tabela 7.4.2.12.:Kdo vam pomaga?.....	164
Tabela 7.4.2.13.:Kdo bi moral narediti več?	164
Tabela 7.4.2.14.: Odnos meščanov	165
Tabela 7.4.2.15.:Kaj bi Vi radi povedali?	166
Tabela 7.4.2.16.:Sprememba življenja	166
Tabela 7.4.2.17.:Današnje življenje	167

Kazalo grafov:

Graf 2.1.:Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti, Slovenija	63
Graf 2.2.:Osebe z visokim tveganjem socialne izključenosti, Slovenija, 2013	65
Graf 3.5.1.1.:Število uporabnikov brezplačnih večerij	94
Graf 7.4.3.1.:Povprečna starost.....	168
Graf 7.4.3.2.:Spol	168
Graf 7.4.3.3.:Izobrazbena struktura	169
Graf 7.4.3.4.:Povprečno število let na cesti	169
Graf 7.4.3.5.:Vzroki za brezdomstvo	170
Graf 7.4.3.6.:Odločitev za brezdomstvo	170
Graf 7.4.3.7.:Stik z domačimi.....	171
Graf 7.4.3.8.:Preživljanje na klopci	171
Graf 7.4.3.9.:Prenočevanje brezdomnih	172
Graf 7.4.3.10.:Skrb za prehrano in higieno	172
Graf 7.4.3.11.:Želje brezdomnih	173
Graf 7.4.3.12.:Česa v Novi Gorici primanjkuje?	173
Graf 7.4.3.13.:Zadovoljstvo s pomočjo	174
Graf 7.4.3.14.:Odnos policistov	174
Graf 7.4.3.15. Kdo pomaga brezdomnim?.....	175
Graf 7.4.3.16.:Kdo bi moral narediti več?	175
Graf 7.4.3.17.:Odnos meščanov.....	176
Graf 7.4.3.18.:Odločitev za nov začetek	176
Graf 7.4.3.19.:Življenje danes.....	177

Kazalo slik:

Slika 2.1.1.1.:Prenočišče brezdomnih v zapuščeni hiši	75
Slika 3.1.1.:Prenočišče brezdomnih v zapuščeni hiši	86
Slika 3.2.1.:Prenočišče brezdomnih v zapuščeni hali	87
Slika 3.2.2.:Šotorišče za nakupovalnim centrom	88
Slika 3.2.3.:Bivališče v zapuščeni kamp prikolici	88
Slika 3.2.4.:Bivališče v zapuščeni kamp prikolici	88
Slika 3.2.5.:Bivališče pod mostom	89
Slika 3.7.1.:Skupaj gradimo dom	96

1. TEORETIČEN UVOD

1.1. Pogled na brezdomstvo v Novi Gorici

Brezdomstvo je splošno znana oblika načina življenja, problem kot tak pa ne poznamo od danes, saj so potepuhe, delomrzneže, klateže ipd. poznali že v starem Rimu, srednjem veku, z njim pa se srečujemo v najrazličnejših oblikah še danes. V zgodovini srečamo različne oblike represivnih ukrepov zoper klateže in potepuhe. »Ti so se v veliki meri obdržali še danes, čeprav se v vseh družbenih sistemih ugotavlja, da ne prinašajo pravih rešitev problema klateštva, brezdomstva in brezdelja in da z njimi teh pojavov bistveno ne reducirajo«. (Smrekar v Praznik, 2008:10)

V Novi Gorici se na področju ožjega mestnega jedra različne službe že dalj časa srečujemo s pojavom in problemom brezdomstva. Najprej smo na problematiko brezdomnih oseb opozorili pred več kot desetimi leti pri Centru za socialno delo v Novi Gorici, ko smo izdelali program zavetišča za brezdomce v Novi Gorici. Kasneje sta se nam pridružili še dve nevladni organizaciji: Šent, dnevni center za odvisnike od prepovedanih drog, ki je v letu 2006 odprl t.i. informacijsko pisarno za brezdomne na železniški postaji v Novi Gorici in Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote (VZD) z Mirenskega Gradu, ki je v letu 2011 pričelo z delitvijo brezplačnih večerij. Vse službe smo vsaka na svoj način in v okvirih svojih pristojnosti opozarjale širšo javnost predvsem na težave, s katerimi se srečujejo brezdomne osebe (neurejenost statusa brezdomnih oseb, odsotnost strehe nad glavo, nedostojne bivalne razmere, odpor javnosti do drugačnih, možnosti osebnega urejanja, prejemanje toplega obroka hrane ipd.). Zavedamo se, da postavitve zavetišča ni mogoča kar čez noč, saj je za to potrebno veliko malih in prepotrebni korakov, je pa to zagotovo edina možna, prava in logična rešitev za celotno severnoprimorsko regijo in korak v pravo smer pri reševanju brezdomske problematike. Razmere, povezane s slabim gospodarskim stanjem na tem področju, se namreč iz dneva v dan slabšajo.

Lakota in revščina sta odraz nizkega družbeno ekonomskega stanja ljudi in se kažeta na najrazličnejše načine (prisotnost lakote v šolah, brskanju po smetnjakih, deložacije, povečanju števila prejemnikov brezplačnih toplih obrokov, povečanju števila prejemnikov paketov s hrano, nesposobnost pokrivanja mesečnih obveznosti ipd.). Danes imeti službo, izobrazbo in položaj v družbi, še ne pomeni imeti garancije,

da tudi jaz jutri ne bom na cesti. Večkrat smo tisti, ki delamo z ljudmi, ki so na ulici ali pa so skriti brezdomci, priče njihovim izjavam, da sicer imajo streho nad glavo, vendar zaradi razmer v katerih živijo (nasilje ipd.), to ni njihov dom.

S tem delom želim ponoviti raziskavo na področju brezdomstva v Novi Gorici iz leta 2011 (februar 2011), z namenom učenja in dela z brezdomnimi, kot pojava v odsevu aktualnih razmer v družbi.

1.2. Odločitev za spremembo

Pravega in globljega vzroka, ki se rodi kot posledica težkih travmatičnih dogodkov v življenju posameznika in pomeni odločitev za spremembo (brezdomstvo) ne poznamo. Največkrat je ta osebna in ponižujoča odločitev, globoko povezana s samo posameznikovo odločitvijo po „begu oz. izhodu“ iz nastale stiske oz. razmer, v katerih se je znašel.

Večkrat sem imel tudi sam možnost slišati zgodbe o brezdomnih, ki so bili pred odločitvijo za ta način življenja med »štirikom« in brezdomstvom. V tem poglavju bom tako razmišljal predvsem v smeri povezav med posameznikovo osebno stisko in njegovo osebno odločitvijo za brezdomstvo.

Vsak človek je sveta zgodba, pravi naslov knjige Jean Vanierja. Povsem normalno je, da ljudje doživljamo stisko na samo naš in svojstven način. Le posameznik je tisti, ki zmore zares povsem relevantno oceniti svojo stisko, saj jo le on na svojevrsten in edinstven način tudi doživlja. Friškovec (Friškovec, 2010:56-60) pove, da: »Človeško dostojanstvo je v središču etičnega pristopa do ljudi v stiski. Stiske, če si privoščimo preprosto etimologijo, človeka stiskajo in ga bremenijo. Človek tako izgublja moč in nadzor nad svojim življenjem. Zato je osrednja naloga vsakega odnosa do človeka, ki je v stiski, da ga opolnomoči. Pomeni podporo, da kolikor je le mogoče ponovno prevzame nadzor nad svojim življenjem in ga usmeri v želeno smer. Vsakršna oblika pokroviteljstva bi bila neetična, saj bi lahko vodila ljudi v stiski v odvisnost od pomoči drugih«. Obenem avtor (*ibid.*) še pove, da je spoštovanje človekovega dostojanstva osnova etičnega ravnanja in predstavlja spodbujanje samoiniciative pri posameznikih, ki so se znašli v stiski, ker lahko le oni zares poznajo in najdejo tudi načine za pot iz nje.

1.3. Kaj je brezdomstvo

Brezdomstvo je že več tisočletij dobro poznan pojav, s katerim se srečujejo tudi drugod po svetu. Problem brezdomstva spremlja človeštvo skozi celotno zgodovino in je bil poznan že v starem Rimu. Tradicionalna podoba brezdomca (Mandič, 1997:138) je prikazana v obliki klošarstva, klateštva in potepuštva,... . Dragoš (Dragoš, 1993:153) pove, da beseda brezdomec izhaja iz francoske besede »clocher«, ki pomeni zvonik in cerkveni stolp ali župnijo oz. občino, v kateri je zvonik (figurativni pomen je tudi: šepati). V preteklosti so z zvonjenjem vabili revne ljudi k brezplačnemu obedu, zato se jih je prijel vzdevek »clochard«, kateri naj bi ponazarjal brezdomca oz. potepuha. V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) so navedeni sledeči znani izrazi ki so ljudsko znani in označujejo brezdomstvo: brezdomec, bosjak, potepuh, klošar.

Z besedo brezdomec pavšalno označujemo osebe, ki živijo na ulici, brez strehe nad glavo. V resnici pa za razčlenitvijo besede »brez – domec« pridemo do spoznanja, da je to oseba, ki resnično nima doma v globljem pomenu besede. Dom tukaj niti ni mišljen kot streha nad glavo, ampak veliko več. Dom je tam, kjer čutimo toplino, smo sprejeti, ljubljeni in kjer se počutimo varne. Dekleva in Razpotnikova (*ibid.*, 7-8) opozorita, da brezdomnost ni samo pomanjkanje ustreznega bivališča, saj se je vanj potrebno poglobiti, ker je kot pojav z mnogimi med seboj so-delujočimi dejavniki tesno povezan. Ravno tako (*ibid.* 2007a, 66) ne obstaja samo en tip brezdomnosti, ali ena vrsta brezdomnega življenjskega sloga, kajti brezdomna oseba lahko postaneš v najrazličnejših življenjskih obdobjih, kot posledica različnih razlogov in življenjskih ozadij.

Biti brezdomna oseba pomeni imeti pretrgane socialne mreže (družina, sorodniki, prijatelji ipd.), pomeni biti obubožan (brez sredstev za preživetje, brez zdravstvenega zavarovanja, statusa ipd.), pomeni biti brez doma, strehe nad glavo in pomeni imeti omejen dostop do storitev pomoči (vladnih in nevladnih organizacij).

»Brezdomstvo je ekstremna oblika revščine in socialne izključenosti in je najpogostejše posledica kopičenja socialne izključenosti na mnogoterih področjih posameznikovega življenja. Ker je pojav brezdomstva več razsežnosten, zahteva celostno, kompleksno in poglobljeno razpravo in obravnavo. Podobno tudi merjenje

brezdomstva ni enostavno, saj tudi sam pojav ni statistični geto, pač pa je povezan z drugimi sorodnimi pojavi kot so revščina, težave v duševnem zdravju, neredko tudi zasvojenost. Ob tem se je pomembno zavedati, da za večino ljudi cestno brezdomstvo ni stalno stanje, ampak prehodno obdobje. Brezdomstvo je tako živa, dinamična kategorija in se kaže v zelo raznolikih »pojavnih oblikah«. Potrebno je torej opazovati, katere poti so tiste, ki najverjetneje vodijo v brezdomstvo, torej katera stanja in skupine v družbi imajo največjo stopnjo tveganja ter tudi najmanj virov za spopadanje s temi tveganji« (Dekleva *et al.*, 2010c:6-7).

Po drugi strani pa brezdomstvo (*ibid.*, 2007a,30) odraža ekstremno pomanjkanje izbire in nadzora nad življenjem in pomeni bistveno več kot samo pomanjkanje nastanitve (housing), saj gre za odtujitev in oddaljenost od glavnega družbenega toka, ki predstavlja osnovno zanikanje državljskih, političnih in socialnih pravic. Brezdomstvo, kot ekstremna oblika socialne izključenosti zaznamuje posameznika (v primeru, da traja dalj časa) in njegovo življenje tako, da razkraja njegove ambicije, upanje in tudi življenje samo. Brezdomstvo je družbeni problem, ki je tesno povezan z revščino in neenakimi življenjskimi priložnostmi.

Žakelj opozori, da »brezdomec ni samo človek brez stalnega bivališča oz. strehe nad glavo, ampak oseba, ki jo je razpad mreže socialnih odnosov privedel na rob družbe. Pravzaprav je izvor težav v razpadu družine, s katerim se razkroji osnovna varnost in pripadnost. Oseba, ki v svojem otroštvu ni prejela prave ljubezni, ne uspe vzpostavljati odnosov, ki bi jo ohranjali znotraj osnovnih okvirov družbe. Nefunkcionalni vedenjski vzorci jo vedno bolj onemogočajo v osebni rasti, v izgradnji osebnega dostojanstva ter v samouresnitvi.« (Žakelj, 2012)

Zato razumevanje brezdomnosti (Edgar *et al.* v Dekleva, Razpotnik, 2007b: 8-9) v resnici pomeni, da mora biti obravnavana, ki je usmerjena k rešitvam, celovita, saj je brezdomnost veliko več kot le spanje na cesti. Rešitve vprašanja brezdomnosti pa ne smejo upoštevati le streho nad glavo, temveč tudi socialne okoliščine in socialno blagostanje brezdomnih ter zagotoviti možnosti za uspešno reintegracijo, socialno participacijo, osebno varnost, nadzor in krepitev moči.

1.4. Vzroki za brezdomstvo

Razlogi za brezdomstvo so raznoliki in so največkrat povezani s samo revščino, neizobraženostjo in izgubo zaposlitve. Velikokrat so povezani z ranami iz otroštva ali pa so rezultat različnih dejavnikov, ki so privedli do edine logične izbire.

V Združenem Kraljestvu (Krek, 2010:58-59) je bila izvedena študija, v kateri so bili poleg brezposelnosti in revščine opredeljeni še naslednji vzroki za tveganje pojava brezdomstva:

- "spolno nasilje v času otroštva,
- razkroj družine,
- prestajanje zaporne kazni,
- pomanjkanje socialne mreže in podpore,
- slaba medsosedska pomoč,
- zastavljanje nepremičnin in prezadolžitev posameznika,
- zloraba drog in alkohola,
- izključenost iz šolanja,
- slaba poklicna usposobljenost,
- duševne motnje,
- slabo zdravstveno stanje,
- zakonska ločitev od partnerja,
- odpust iz vojske in
- izselitev iz doma ali stanovanja."

Posamezniki (*ibid.*) s slabimi socialnimi mrežami hitreje zaidejo v brezdomstvo kot tisti, ki imajo dobro organizirano socialno mrežo, za katero velja, da jim omogoča preživetje. Posamezniki, ki nimajo razvitih socialnih mrež, pogosto poiščejo pomoč pri vladnih in nevladnih strokovnih službah. V primeru, da teh ni, oz. so bile te neuspešne ipd., so ustvarjeni pogoji za nastanek brezdomstva.

Busch-Geertsema (Busch-Geertsema *et. all*, v FEANTSA 2010:12) opozorijo, da brezdomstvo prizadene povečini moške, ker se je skozi zgodovinsko dogajanje gledano skozi literaturo in politiko, osredotočalo predvsem na brezdomne moške. To pa ne pomeni, da v preteklosti ni bilo brezdomnih žensk. Šele v zadnjih dveh desetletjih so bile ženske prepoznane kot brezdomne osebe in ne le kot žrtve nasilja v družini. Obstajata dve možni razlagi za to:

- Ženske so predstavljale deviacijo tako iz statističnih vzrokov, kot iz vidika njihovih razlogov za brezdomstvo, zaradi česar je bilo potrebno ponovno kategoriziranje žensk kot nekaj drugega in ne kot brezdomne osebe.
- Mesto ženske je bilo vedno doma, zaradi česar so bile možnosti za kaj drugega zelo omejene. Zato so bile vse tiste ženske, katere so želele pobegniti iz teh normativov, stigmatizirane.

Zaradi omenjenih vzrokov in posledic zgornjih raziskav brezdomstva, je bilo le - to domena moških in v primeru, da so bile opažene brezdomne ženske, so bile le - te podsocializirane.

Strukturni vzroki (Marpasat v Mitra 2011,45-46) za rast brezdomstva so glede na izkušnje so sledeči:

- razmere na stanovanjskem trgu in trgu dela,
- ukrepi javne politike namenjene pomoči ljudem, ki so se znašli v stiski, so neustrezni,
- pomanjkanje zadostnega števila ustanov za posameznike s težavami v duševnem zdravju.

Pri ženskah (*ibid.*) je velikokrat eden izmed glavnih vzrokov za brezdomstvo ravno konec partnerske zveze, medtem, ko je pri moških glavni vzrok za odločitev za brezdomstvo izguba zaposlitve in konec preživetih obdobj v bolnišnicah in zaporih.

Kot glavni vzrok (*ibid.*) za pojav brezdomstva pri mladih je največkrat socialno ozadje (tuje državljanstvo, v kmetijstvu zaposleni starši, razpad družine zaradi sporov med odraščanjem, diskriminacija).

Fridon in Marpsat (*ibid.*,43) še opozorita, da se je število brezdomcev v Franciji povečalo že med gospodarsko krizo v 80. letih prejšnjega stoletja predvsem zaradi pomanjkanja delovnih mest in rednih zaposlitev ter omejenih denarnih nadomestil za

brezposelnost, kar je imelo za posledico zmanjšanje dohodkovnih virov samskih oseb in družin. Hkrati pa so mladi vse težje stopali na trg dela, kar je imelo za posledice, da si večje število oseb ni bilo sposobno privoščiti ustreznega stanovanja.

Vzrok (Veselič 2006,1) za prikrito brezdomstvo pri ženskah je ravno nasilje nad njimi in da se morajo le te umikati pred nasilnežem skupaj z njihovimi otroki v varne hiše, materinske domove, k sorodnikom ipd.. Vse to je še dodaten vzrok za bolj ali manj prikrito revščino.

Dejavniki (Mandič, 1997:146), kateri vplivajo posredno oz. neposredno na brezdomstvo so številni, med seboj prepleteni in zelo raznorodni. Avramova (Avramov v *ibid.*) deli dejavnike stanovanjske izključenosti na tri vrste:

- ključne strukturne determinante: sociodemografske spremembe, ponudba stanovanj, in revščina,
- posredna faktorja: dostopnost socialnih in zasebnih najemnih stanovanj na odprtem nepremičninskem trgu,
- neposredni (sprožilni) dejavniki: pomanjkljiv dohodek, travmatični dogodki, osebne značilnosti.

V povezavi s posrednimi faktorji je (Dekleva, Razpotnik, 2007a:30) glavni strukturni razlog za brezdomstvo ravno v povezavi s ponudbo / povpraševanjem po stanovanjih in njihovimi cenami na eni strani ter sposobnostjo ljudi plačevanja najemnine oz. posojil na drugi strani, kot to narekuje trg.

Različni avtorji (Dekleva, Razpotnik, 2009:11-19 in *ibid.* v Kozar *et. all.*: 2008:322) poudarjajo kompleksnost, večplastnost in kulturno specifičnih vzrokov brezdomstva, ki so povezani s ponudbo in povpraševanjem po stanovanjih v kombinaciji z njihovo ceno in plačilno sposobnostjo za najem oz. nakup le - teh. Od sedemdesetih let naprej se je delež najemniških stanovanj povečeval, od katerih pa je v času po tranziciji ostalo bore malo. Le - to je imelo za posledico poslabšano razpoložljivost cenovno dosegljivih stanovanj, kar je prizadelo predvsem tiste skupine prebivalstva, ki težje stopajo na trg najemniških stanovanj. Dodaten dejavnik, ki je pripomogel pri obubožanju prebivalstva in pojavu ekstremnih oblik socialne izključenosti, je recesija. Le - ta je v obliki pojemanja moči industrije in velikih sprememb na trgu dela, zlasti porastu začasnih zaposlitev, povečane mobilnosti in priseljevanja ter večjih zahtev do

delavcev, dodatno pripomogla k destabilizaciji razmeroma stabilnih skupin in pojavu novih rizičnih skupin ter novih začasno ali trajno izključenih skupin ljudi. Spol, starost, etična pripadnost, težave z zdravjem, pomanjkanje izobrazbe,... povečujejo nekonkurenčnost na nepremičninskem trgu in na trgu dela. Obenem pa osebni in situacijski dejavniki čakajo v ozadju na dogodek (npr.: neuspeh, izselitev, brezposelnost, konec odnosa, alkoholizem, duševne bolezni...), ki povzroči pri posamezniku oz. družini nastanek brezdomstva.

Tabela 1.4.1.: Dejavniki (Edgar v Dekleva, Razpotnik, 2009:12), ki pripomorejo k odločitvi za brezdomstvo:

Vzroki	Dejavniki	Sprožilni dejavniki	Fokus podpore
Strukturni	Revščina, nezaposlenost Stanovanjska problematika	Dolgovi, Finančna stiska Izselitev (prežeča ali dejanska)	Preventiva Usmerjenost v stanovanja
Institucionalni	Institucionalizacija, bivanje v rejništvu ali drugi zunaj družinski obliki vzgoje, Izkušnja zapora, Izkušnja vojske	Zapustitev institucije, Zapustitev oblike skrbi Odpust iz zapora, Odpust iz vojske	
Odnosni	Izkoriščevalski odnos v otroštvu, Izkoriščevalski odnos s partnerjem Razpad družine (smrt ali ločitev)	Zapustitev doma staršev Pobeg iz izkoriščevalskega odnosa Posamezni ostane sam	
Individualni	duševna bolezen motnja v duševnem razvoju odvisnost od drog odvisnost od alkohola	slabšanje stanja/ epizoda bolezni konec podpornega odnosa zloraba substanc	Reintegracija

Veliko avtorjev (*ibid.*,13) razvršča vzroke brezdomstva v 4 - 6 glavnih skupin:

- »trg stanovanj in stanovanjska politika,
- trg dela in zaposlovalna politika,
- socialnodemografske spremembe,
- socialnovarstveni in podporni sistemi,
- dezinstitucionalizacija zdravstvenih, socialnih in vzgojnih ustanov ter

-individualni (psiho) patološki dejavniki«.

Shelter (Shelter) vidi vzroke za brezdomstvo kot posledico zapletenih osebnih okoliščin med strukturnimi dejavniki zunaj njihovega neposrednega nadzora. Le - te delimo na:

A. Osebni vzroki za brezdomstvo

Mednje spadajo različni osebni in družbeni dejavniki, ki vplivajo na to, da ljudje postanejo brezdomci. Le - ti so:

- posamezni dejavniki: vključno s pomanjkanjem izobrazbe in socialne podpore, dolgovi (nesposobnostjo odplačevanja), slabem (psihičnem in fizičnem) zdravstvenemu stanju, razpadom zakonske (partnerske) zveze, težavami povezanimi s kaznivimi dejanji v otroštvu,
- družinsko ozadje: vključno s spori in z razpadom družin, zlorabami (spolnimi in telesnimi) v otroštvu ali adolescenci, težavami staršev zaradi odvisnosti (alkohol, droge), prejšnje družinske brezdomske izkušnje,
- institucionalni dejavniki: izkušnje povezane z institucionalnim varstvom, vojaške izkušnje, izkušnje z zavodi za prestajanje kazni.

Reševanje navedenih težav je zelo zapleteno in po navadi zahteva podporo širše (javne) mreže, prijateljev, družine ipd. v kombinaciji z veliko trdega dela s strani posameznika oz. družine. Podpora širše javnosti lahko pripomore pri svetovanju, podpori, usposabljanju ali pa pripomore pri namestitveni podpori, kjer so za to primerni pogoji.

B. Strukturni vzroki za brezdomstvo

Strukturni vzroki za pojav brezdomstva so predvsem socialne in ekonomske narave in so ponavadi izven nadzora posameznika oz. družine. Le - ti so:

- brezposelnost,
- revščina,
- pomanjkanje cenovno dostopnih stanovanj,

- stanovanjska politika,
- strukture in upravljanje stanovanjskih koristi ter
- širši razvoj politik, ki bi preprečevalo dolgotrajne namestitve v psihiatričnih bolnišnicah.

Navedene težave zahtevajo dolgoročne rešitve, ki bi pripomogle k razreševanju stanovanjske problematike z izgradnjo cenovno dostopnejših stanovanj in zagotovitvi širše prerazporeditve dobička gospodarske rasti.

C. Razlogi ki jih vidijo brezdomni za vzrok brezdomstva

Brezdomni navajajo tri glavne vzroke za brezdomstvo (podatki pridobljeni iz vlog za podporo brezdomstvu s strani lokalnih uprav):

- izguba stanovanja pri prijateljih, znancih, starših, ...,
- razpad zakonske zveze, razmerja zaradi nasilja v družini in
- izguba varne namestitve.

Navedeni vzroki za brezdomstvo so predvsem sprožilni dejavniki, ki se sprožijo v ljudeh pri iskanju pomoči in niso dejansko povezani s tem, kar je dejansko povzročilo odločitev za brezdomstvo. Za veliko ljudi ni vzrok brezdomstva enkratni dogodek, temveč posledica številnih nerešenih vprašanj.

»Ljudje smo del sistemov, družinskih, sosedskih, ti sistemi pa so spet del širših sistemov in družbenih tokov, ki uokvirjajo, določajo in o(ne)mogočajo individualna življenja. Z vzgojo in celo že z rojstvom smo že na začetku vrženi v različne družbene prostore, ki nam pomembno določajo pogoje, priložnosti in dosežke v življenju. In teh ne moremo izbirati. Razlogi za brezdomstvo so tako veliko bolj kot individualne odločitve posameznikov stvar odsotnosti celovitih državnih politik v smeri preprečevanja socialne izključenosti, nedomišljene in razmeram neprimerne stanovanjske politike v državi, neusklajenosti resorjev, odgovornih za dobrobit ljudi, negotovih zaposlitev, težko dostopnih zdravstvenih storitev za revne, pomanjkanja solidarnosti v skupnosti« (Razpotnik v *ibid.*,15-16).

Razumevanje vzročnosti brezdomstva (*ibid.* 17) in odnosa med individualnim in

družbenim je v tesni povezavi z ukrepanjem, mobilizacijo družbenih, državnih, kolektivnih in individualnih resursov, z namenom olajševanja življenjskega položaja brezdomcev. Modelom vzročnosti sledijo modeli ukrepanja (politike na področju brezdomstva), ki so utemeljeni z različnimi modeli vzročnosti. Le - te delimo (Liddiard, Hutson, 1988, in drugi viri v *ibid.*) na:

- Politični (strukturni) model predstavlja prizadevanja za spremembo strukturnih značilnosti družbe s postavitvijo problema brezdomstva v najširše politične okvire razprave.
- Model individualne/osebne odgovornosti/krivde izhaja iz predpostavke, da brezdomci sami izberejo svoj položaj in so zanj odgovorni. S tem modelom sta skladna predvsem kaznovalna naravnost in ukrepanje z namenom, da bi se kaznovane osebe vedle konformistično. Druga možnost uporabe tega modela sta ravnodušnost in neukrepanje. Le - to pa je obenem skladno z razumevanjem svobodne izbire odločitve za brezdomstvo (brezdomci si sami izberejo svoj položaj).
- Psihopatološki model, je podoben individualnemu modelu v zanikanju družbenega vpliva in odgovornosti. Njegova posebnost je, da ne poudarja svobodne izbire brezdomcev. Značilnost tega modela je, da poudarja njihovo bolezensko neustreznost, ki upravičuje njihovo »popravljenost« obravnavanje, zdravljenje, tretma, rehabilitacijo, vendar brez poudarka na njihovi samoodločitvi ali pristanku, saj se jim funkcije in zmogljivosti svobodnega odločanja ne pripisujejo.
- Model otroka (infantilizacije) odreka brezdomcem status avtonomnega, razmišljujočega in odločujočega bitja ter jih vidi kot nerazumne in nekompetentne osebe, ki potrebujejo zunanjo pomoč pri odločanju.
- Religiozni model je utemeljen model na konceptu dobrih del, ki brezdomcem pomeni povzdigovanje tistega, ki daje in poniževanje tistega, ki prejema. Kritični pogled na karitativnost poudarja, da njen cilj ni strukturna sprememba stanja, ampak njegovo ohranjanje.

1.5. Klasifikacija brezdomstva (ETHOS)

Ethos-ovo definicijo brezdomstva (Edgar, Meert v Dekleva, Razpotnik, 2007b:8-15) je izdelala Evropska zveza brezdomskih organizacij FEANTSA, ki se ukvarja z brezdomstvom skupaj z Evropsko opazovalnico brezdomstva. Definicija izhaja iz predpostavke, da je potrebno brezdomstvo po eni strani razumeti v širšem kontekstu socialnega izključevanja in izključenosti, po drugi strani pa tudi v smislu socialnega vključevanja in vključenosti. (Edgar et al., v *ibid.*) Na takšen način združuje različne pristope pri prepoznavanju pomembnosti pojava in vpliva strukturnih, institucionalnih ter osebnih dejavnikov pri prepoznavanju in razumevanju brezdomstva.

Klasifikacijo ETHOS (Dekleva et al 2010c:12-17) so razvijali v okviru FEANTSE (Working group on data collection and homelessness statistics ter Homelessness Observatory) od leta 2005 dalje, zasledovali pa so naslednje cilje:

- evidentiranje (štetje) brezdomstva v različnih kontekstih,
- identificiranje področij s pomanjkljivimi podatki in
- razvoj načina za primerljivo spremljanje brezdomstva.

Prav tako je bil cilj organizacije (*ibid.*) tudi razvoj primerljivih indikatorjev za opazovanje brezdomstva in stanovanjske izključenosti. Ethos tipologija temelji na razumevanju kompleksnosti pojava brezdomstva in odraža razlike med državami članicami EU na eni ter različnimi režimi blaginje na drugi strani. Ethos koncept predstavlja kompromisno rešitev med nacionalnimi vidiki in realnostjo brezdomstva. Meja med posameznimi kategorijami brezdomstva in širšo stanovanjsko izključenostjo je lahko v različnih državah članicah postavljena različno. Ethos koncept predstavlja orodje, ki ga lahko v prilagojenih oblikah uporabljajo v okviru nacionalnih posameznih članic EU in izven. Kot koncept prispeva tudi k razvoju harmonizirane definicije in merjenju brezdomstva v vseh članicah EU. Ethos pristop kot definicija brezdomstva namreč predstavlja temeljno metodologijo za opazovanje in spremljanje pojava brezdomstva, omogoča pa tudi široko razpravo o pojavu in kompleksnostjo pojava. Z namenom vzpostavljanja čim širše tipologije brezdomstva in stanovanjske izključenosti, vključuje definicija Ethos tri dimenzije:

- fizična dimenzija pomeni odsotnost primernega (fizičnega) prostora za bivanje (imeti streho nad glavo),

- zakonska dimenzija predstavlja zakonsko pravico za bivanje na določenem prostoru (v stanovanju) in
- družbena (socialna) dimenzija predstavlja lastništvo v lasti oz. imeti v lasti nek zaseben prostor, v katerem so omogočeni družbeni odnosi.

Vse našteje dimenzije (*ibid.*) so za posameznika zelo pomembne, odsotnost ustreznega bivališča, ki bi mu omogočalo občutek varnosti v vseh dimenzijah, pa predstavlja definicijo brezdomca. Na podlagi zgoraj naštetih dimenzij (fizične, zakonske, družbene) brezdomne osebe, za katere velja, da so hkrati tudi stanovanjsko izključene, delimo v štiri kategorije:

A. Osebe brez strehe nad glavo (angl. roofless)

Ta kategorija se navezuje na tiste osebe, ki prenočujejo na javnih prostorih oz. v nujnih nastanitvah za brezdomce, predstavlja pa izključenost osebe tako iz fizične, družbene kakor tudi zakonske domene.

B. Osebe brez stanovanja (angl. houseless)

V to kategorijo spadajo večinoma tisti, ki živijo v različnih oblikah institucionalne pomoči in so brez svojega doma / stanovanja. Posamezniki v tej skupini sicer imajo streho nad glavo, nimajo pa možnosti uporabe nastanitve, v kateri trenutno bivajo, v smislu družbene in zakonske domene (nimajo zasebnosti, ne morejo si urediti na naslovu stalnega prebivališča, nimajo zakonske osnove za njegovo samostojno rabo ipd.). V to kategorijo spadajo:

- posamezniki v centrih za begunce,
- posamezniki v azilnih domovih, samskih domovih (ipd.),
- osebe v materinskih domovih in varnih hišah,
- osebe v različnih oblikah podprtega bivanja,
- osebe pred odpustom iz zavodov, bolnišnic (ipd.), ki se nimajo kam vrniti.

C. Osebe z negotovo nastanitvijo (angl. insecure housing)

V to kategorijo uvrščamo osebe, ki sicer imajo streho nad glavo, vendar je ta brez vsakršne varnosti in z veliko možnosti izgube namestitve. V to kategorijo spadajo:

- »najem brez zakonite pogodbe,
- bivanje pri sorodnikih in prijateljih (kot začasni izhod v sili),
- bivanje v stanovanju, iz katerega gospodinjstvu grozi izselitev,
- nezakonito naselitev (na črno) in
- bivanje v nasilnem gospodinjstvu.«

D. Osebe v neprimernem stanovanju (angl. inadequate housing).

Sem spadajo osebe, ki imajo zagotovljeno streho nad glavo, vendar pa so bivalne razmere, v katerih živijo zelo slabe. Prav tako tudi niso izpolnjeni pogoji varnosti lastništva. V to kategorijo spadajo:

- bivanje v kamp prikolicah, mobilnih domovih,
- bivanje (nelegalno) na posestvu, v stavbi, ki ni primerna za bivanje,
- bivanje v prostorih, ki so označeni kot neustrezni za bivanje in
- bivanje v okolju, ki je prenaseljeno.

Tabela 1.5.1.: Evropska tipologija brezdomstva in stanovanjske izključenosti (Ethos - 2006), kot jo je oblikovala Feantsa (Edgar, Meert, 2005 v *ibid.*)

Konceptualna kategorija		Operacionalna kategorija	Podkategorija	Generična definicija
Brez strehe (Roofless)	1.	Ljudje, ki živijo na prostem, na javnem prostoru (brez zavetja)	1.1. 1.2	Spijo pod milim nebom, nimajo 24-urnega dostopa do nastanitve/nimajo bivališča Dostopni s terenskim delom
	2.	Ljudje, ki živijo v nočnih zavetiščih in so prisiljeni nekaj ur na dan preživeti na javnih prostorih.	2.1 2.2 2.3	Nizkopražna zavetišča, ki vključujejo le nočitve (*spanje v Ljubljani v zabojnikih) Poceni penziji Kratkotrajne hotelske namestitve

Brez stanovanja (Houseless)	3.	Ljudje, ki živijo v zavetiščih za brezdomce/kratkoročnih namestitvah	3.1 3.2 3.3 3.4	Zavetišče(hostel) za brezdomce z začasno nastanitvijo Začasno bivanje (brezdoločenega roka) Začasno bivanje (s prehodnim rokom) Začasno bivanje (z daljšim rokom)
	4.	Ženske, ki živijo v zavetiščih/zatočiščih/varnih hišah za ženske	4.1 4.2	Nastanitev v zavetiščih za ženske, varne hiše Podprte (razpršene) namestitve
	5.	Ljudje, ki bivajo v zavetiščih/azilih za priseljence	5.1 5.2 5.3	Začasne nastanitve/sprejemni centri (azili) Nastanitve za repatriirance Bivališča za priseljske delavce (*samski domovi)
	6.	Ljudje, ki so pred odpustom iz institucij	6.1 6.2	Kazenske institucije (pripori, zapori) Medicinske institucije
	7.	Ljudje s specializirano podporo v zvezi z namestitvijo (zaradi brezdomstva)	7.1 7.2 7.3 7.4	Skupinske podprte (varovane) namestitve Individualne podprte (varovane) namestitve Namestitve v foajeh Namestitve za najstniške starše
Negotovo (insecure)	8.	Ljudje, ki bivajo v negotovih razmerah (brez pravice najema)	8.1 8.2	Začasno bivanje s sorodniki/prijatelji (ne po svoji izbiri) Bivanje brez veljavne (pod)najemne pogodbe
	9.	Ljudje, ki živijo v grožnji pred izselitvijo/deložacijo	9.1 9.2	Pravne prisilne izselitve najemnikov Pravne prisilne izselitve zaradi spremembe lastnine (*zaradi denacionalizacije)
	10.	Ljudje, ki živijo pod grožnjo nasilja	10.1	Življenje pod grožnjo nasilja s strani partnerja, staršev ali drugih
Neprimerno (inadequate)	11.	Začasne strukture	11.1 11.2 11.3	Mobilno domovanje (v avtu, prikolici, kolibi, vagonu) Illegalna zasedba zemljišča (npr.Romi) Illegalna zasedba stavbe (skvotanje,*bivanje v »bazi«, bivaku)
	12.	Ljudje, ki živijo v neprimernih bivališčih	12.1	Neprimerno za bivanje (glede na nacionalno zakonodajo ali standarde)
	13.	Ljudje, ki živijo v ekstremni prenaseljenosti	13.1	Glede na nacionalno normo prenaseljenosti

*Slovenske specifikacije

Pomoč brezdomnim (*ibid.*, 2007b: 9-10) je v nekaterih državah razumljena kot pomoč brezdomnim pri njihovem vključevanju in je obenem odgovor na večdimenzionalno kopičenje izključenosti pri brezdomnih.

Edgar in Meert (Edgar, Meert v *ibid.*) citirata ugotovitve nizozemske ekspertne skupine, ki namesto termina »brezdomci« brezdomce opredeli kot posameznike, ki:

- »niso dovolj sposobni, da bi si sami preskrbeli vse potrebne stvari za življenje (zavetišče, hrano, dohodek, socialne stike, ustrezno skrb zase),
- doživljajo več problemov hkrati, kar lahko vključuje nezadostno skrb zase, socialno izoliranost, propadle bivalne in življenjske okoliščine, pomanjkanje stalne ali trajne namestitve, velike dolgove, težave z duševnim zdravjem in odvisnostmi,
- ne prejmejo, po ocenah strokovnjakov iz poklicev pomoči, toliko skrbi in podpore, da bi se lahko obdržali v družbi,
- ne izražajo potreb po pomoči na tak način, ki bi ustrezal običajnim načinom delovanja običajnih skrbstvenih in podpornih ustanov (kjer običajno pomoč iščejo sorodniki, sosede ali opazovalci) in zato prejemajo neustrezno, nezadostno ali neusklajeno pomoč.«

Tabela 1.5.2.: Faktorji ogroženosti in tveganja stanovanjske izključenosti (Edgar, Meert, 2005 v *ibid.*)

Vzrok	Dejavniki ogroženosti	Opombe
Strukturno (Structural)	Ekonomski procesi	Vpliv na zaslužek, negotovost zaposlenosti
	Povečanje priseljevanja	Vpliv na ksenofobijo, rasizem in diskriminacijo
	Bolj omejujoče definicije državljanstva	Vedno večje omejitve dostopa do socialnega varstva
Institucionalno (Institutional)	Obstoječe storitve nespecializiranih služb	...ne ustrezajo potrebam pomoči
	Odstop dostopnih služb	...ki bi ustrezale potrebam po pomoči
	Mehanizmi razdeljevanja dobrin (storitev in javno dostopnih stanovanj)	Neustreznost glede na potrebe (prostorska koncentracija, postopki dodeljevanja)
	Pomanjkanje ustreznih služb	...za preprečevanje, terensko delo
	Odsotnost koordinacije med obstoječimi nespecializiranimi	Vpliva na koontinuum podpore

	službami	in stanovanjskih karier
Odnosno (Relationship)	Družinski status	Samski ljudje so bolj ogroženi
	Značilnosti odnosnih situacij	Partner, ki zlorablja, očim, mačeha
	Razpad odnosov	Smrt, ločitev, zapustitev
Osebnostno (Personal)	Ekonomski/zaposlitveni položaj	Slab dohodek
	Narodnostni položaj	Verjetnost diskriminacije
	Državlanski položaj	Slab dostop do socialnega varstva
	Hendikepiranost/ dolgotrajna bolezen	Vključuje težave v duševnem zdravju in duševni razvitosti
	Izobraževalni položaj	Slabi dosežki
	Zasvojenost	Alkohol, prepovedane droge, igre na srečo
	Starost / spol	Mladi/stari, ženske
	Priseljenski položaj	Položaj priseljenca/pravkar prispel

V Evropskem prostoru (*ibid.*, 2010c:7) obstaja poleg Ethos tipologije (klasifikacije) še več pobud oziroma iniciativ, ki so zelo pomembne z vidika obravnave in raziskovanja brezdomstva, kažejo pa na to, da je raziskovanje brezdomstva zelo težavno premalo poenoteno. Nekatere izmed teh pobud so:

- Measuring HOMELESS Study (Edgar et al., 2007),
- MPHASIS (2007-2009), pobuda, ki je nastala z namenom spremljanja in izboljšanja informacijskih sistemov v povezavi z brezdomstvom in stanovanjsko izključenostjo v 20 evropskih državah,
- Census Regulations for 2011- regulativa, ki je bila izdelana s strani Evropske unije in narekuje, da morajo vse članice v popisu leta 2011 beležiti tudi brezdomstvo,
- Social Services of General Interest (Prometheus project) – gre za pobudo, ki poskuša razvijati in beležiti medsektorsko beleženje zagotavljanja socialnih služb in

- Indicators Sub.Group (Housing Indicators – Social Protection Committe) - tukaj je skupina zainteresiranih (strokovnjakov), sestavila listo sekundarnih indikatorjev, ki so pomembni za področje brezdomstva.

1.6. Nove oblike revščine in stanovanjske izključenosti

1.6.1. Prikrito brezdomstvo

Brezdomstvo (Dekleva et.all., 2010c:40-41) po ETHOS-ovi definiciji delimo na vidno oziroma cestno brezdomstvo, kjer gre predvsem za življenje in spanje na cesti, uporabo zavetišč ipd. ter na nevidno oziroma skrito brezdomstvo. Za prikrite brezdomce je značilno, da se sami nimajo za brezdomce in niti ne pridejo v stik z organizacijami, za katere velja, da nudijo pomoč brezdomnim. Vzroki, za takšno odločitev se na eni strani nahajajo v osebnih okoliščinah posameznikov, na drugi strani pa se vzroki nahajajo tudi v pomanjkanju ustreznih programov, ki bi lahko dosegli te ljudi.

Prave definicije (Reeve, Batty, 2011:10), ki bi definirala skrito brezdomstvo ni, čeprav je izraz sprejet in je tudi v strokovni uporabi. Izrazi kot so izključitev, pravica in vidnost so pogosto v središču prepoznavnosti skritega brezdomstva. Mandičeva (Mandič,1997:137-138) opiše stanje skritega brezdomstva kot krajše ali pa daljše bivanje pri sorodnikih, prijateljih, neregistriranih najemnikih sob oz. prostorov, nasilnih vselitvah, bivanju po različnih hotelih, penzionih in hitrih menjavah nastanitev pri katerih se zelo težko odkrije brezdomstvo. Dekleva in Razpotnikova (Dekleva,Razpotnik,2007b:6) sta nadalje mnenja, da so skriti brezdomci ljudje, ki sicer imajo zagotovljeno streho nad glavo, nimajo pa pravega doma. To so predvsem ljudje, ki niso na očeh javnosti (kot npr. berači) zaradi česar jih ne moremo zajeti v statistike. Prikrito brezdomstvo se rado pojavlja predvsem na področjih, kjer ni urejenih zavetišč za brezdomne, saj se brezdomni največkrat ne želijo izpostaviti očem in beleženju v javnosti. Pri tem Fitzpatrickova še opozori (Fitzpatrick et all. 2014:5), da je zelo težko podati realno oceno skritega brezdomstva, saj so ti ljudje izvzeti iz statističnih podatkov. Statistične analize se pri iskanju skritega brezdomstva namreč osredotočajo večinoma na podatke o številu oseb v stanovanjih, pri čemer govorimo predvsem o prenatrpanih stanovanjih ter na podatke o deljenih gospodinjstvih.

Pri svojem delu z brezdomnimi, pa tudi pri ostalih uporabnikih storitev CSD - ja, sem večkrat v osebnih dvomih, kje je meja med vidnim oziroma uličnim brezdomstvom in skritim brezdomstvom, za katerega je značilno, da osebe nimajo statusa, se pogosto

selijo, imajo težave s plačili, ipd. Ta meja je pogosto, sploh pa v času, ko so stiske med ljudmi vsak dan vse večje, zelo nejasna. Ljudje sicer imajo streho nad glavo, v samem bistvu pa si iščejo prostor, kjer se bodo počutili varno, umirjeno in domače. Kljub temu ti isti ljudje, če si vzameš čas zanje, večkrat izpovedo resnično ozadje in hude stiske, v katerih so se znašli. Tukaj gre največkrat za spore zaradi bivanja v prenatrpanih stanovanjih, materialno stisko, nesposobnost plačevanja mesečnih obveznosti, odvisnosti, pri katerih prevladuje alkohol ipd.. Slabe bivalne razmere pogosto vodijo do kaznivih dejanj, ki se izražajo v nasilju v družini. Tukaj govorimo predvsem o selitvi žrtev z otroki v varne hiše ter materinske domove, o prepovedi približevanj in podobno.

1.6.2. Dnevno brezdomstvo

Dnevno brezdomstvo (Dekleva et al. 2010c:18) je ena izmed faz na poti v brezdomstvo, pri čemer ima posameznik sicer zagotovljeno streho nad glavo in tam tudi prenočuje, vendar pa dneve iz različnih razlogov kot so nasilje, konfliktnost ipd. preživlja na cesti. To pomeni, da se je posameznik čustveno in socialno že odpovedal svojemu domu.

Pri osebah, ki prakticirajo dnevno brezdomstvo (*ibid.*:2007b:17-18) je značilno, da imajo streho nad glavo, vendar pa je njihovo življenje zelo podobno ostalim brezdomnim. Njihova težava je odsotnost socialnih stikov, vezi in odnosov v praznini življenjskih dejavnosti, ki se pogosto povezuje z odsotnostjo materialnih virov in z nezmožnostjo uporabe prostora. Dnevno brezdomstvo namreč predstavlja neko vmesno fazo k prehodu v pravo brezdomstvo, lahko pa je tudi trajno stanje. Dnevno brezdomstvo je podobno »polnemu« brezdomstvu tudi v tem, da ga je težko meriti in ugotavljati, saj gre za pojav, pri katerem ima posameznik bivališče, vendar pa je izključen iz produktivnih sfer življenja v družbi. To pomeni, da ni vključen v izobraževalni sistem, ni zaposlen, ima šibke in neuporabne socialne mreže, ki so največkrat vezane na ljudi z ulice, njegove dnevne aktivnosti so podobne aktivnostim pravih brezdomcev. »Dnevno brezdomstvo je lep pokazatelj že ponujene teze, da pri brezdomstvu ne gre le za pomanjkanje stanovanja, pač pa je marsikdaj odločilen razlog, da nekdo pristane na cesti drugje kot v pomanjkanju stanovanja, vselej pa je kompleksnejši kot le - to.« (*ibid.*).

Dejavniki, ki so povezani z dnevnim brezdomstvom in niso vezani le na bivališče, so (*ibid.*, 2007a:34):

- »nezaposlenost,
- pomanjkanje dostopa do izobrazbe, usposabljanja ali zavoda za zaposlovanje,
- pomanjkanje produktivnih aktivnosti, ki bi posamezniku zapolnjevale dan,
- odtujenost od družbe in kulturnih norm; lahko v povezavi s težavami v komunikaciji z drugimi,
- slaba samopodoba, nezadostne kompetence za razvijanje socialnih in ekonomskih odnosov, biti v stiku z viri podpore in službami pomoči,
- zdravstvene težave, ki lahko zmanjšajo kompetence nemotenega življenja, dela in samostojnega delovanja, včasih vključujejo težave z alkoholom ali drogami ali težave v duševnem zdravju (oz. multiple potrebe) in
- pomanjkanje kompetenc za neodvisno življenje (Jones et al., po Jones, Pleace v *ibid.*, 2005:34)«.

1.6.3. Osebe odvisne od prepovedanih drog

Posebna podskupina (*ibid.*) brezdomnih so brezdomni odvisniki od nedovoljenih drog. Norveška študija pomoči nekdanjim brezdomcem je pokazala, da ima večina brezdomcev težave z zasvojenostjo. 70% lokalnih mestnih oblasti je iz preteklih izkušenj zagovarjala stališče, da uporabniki, ki so imeli težave z odvisnostjo, potrebujejo spremljevalne programe, podporo in pomoč pri urejanju stanovanjskega vprašanja (Ytrehus, Dropping, 2004; Hansen, 2006 v *ibid.*).

Tomasello (Tomasello *et al.* v *ibid.*) opozori na ugotovitve različnih raziskav, ki potrjujejo, da brezdomni odvisniki potrebujejo drugačno obravnavo kot tisti odvisniki, ki imajo streho nad glavo. Brezdomnost je namreč dejavnik, ki občutno zmanjša vztrajanje brezdomnih v programih obravnave.

1.6.4. Brezdomci z dvojnimi diagnozami

Pojem brezdomcev (*ibid.*, 35-36) z dvojnimi diagnozami pomeni soobstoj dveh ali več neodvisnih težav pri posamezniku in se najpogosteje nanaša na kombinacijo in soobstoj resnejše duševne bolezni in odvisnosti od prepovedanih ali dovoljenih drog.

Problem je povezan z deinstitutionalizacijo in sočasnim dostopom do različnih drog. Problem se pojavlja tudi pri revnih ljudeh. Tu gre za kompleksen splet sodelujočih dejavnikov, zato je smiselno iskanje tistih modelov pomoči, ki bi posameznikom v trenutnem sistemu in pri njihovih multiplih težavah, učinkovito pomagali. Ti posamezniki namreč ne najdejo svojega mesta in ostajajo brez ustrezne obravnave in so prepuščeni sami sebi ter učinku »vrtljivih vrat«, kroženju med ustanovami zdravstva, kazenskega pravosodja, terapij, tretmajev in socialne pomoči.

1.6.5. Alkoholizem

Raziskave (*ibid.*,37-39) kažejo, da je alkoholizem eden od najbolj ogrožajočih dejavnikov pri brezdomcih in je velikokrat posledica najrazličnejših vzrokov.

Alkohol je cenovno lahko dostopna, dobro razširjena in kulturno v veliki meri sprejeta droga. Z alkoholizmom in brezdomstvom so tesno povezane tudi duševne težave. Študija o alkoholizmu med brezdomnimi moškimi v Nemčiji (Fichter *et all.* v *ibid.*) je pokazala, da le manjša skupina brezdomcev (5%) ni imela nikdar standardnih težav v duševnem zdravju. Najpogostejše so bile našteje sledeče težave: depresija, epizode manije, kognitivne težave in t.i. disocialna osebnost. Težave z alkoholizmom so se pojavile pri 72% brezdomnih pred njihovo prvo epizodo brezdomstva, 10% brezdomske populacije pa se težave pojavijo istočasno, ostalih 10% brezdomnih pa pove, da so se srečali z alkoholizmom po daljšem obdobju življenja kot brezdomni. Na podlagi rezultatov lahko sklepamo, da je alkoholizem eden izmed pomembnejših vzrokov za nastanek brezdomstva.

Zaključimo lahko, da je brezdomstvo posledica posameznikove izbire, njegovega boja s slabo samopodobo in slabimi pogoji za življenje.

1.6.6. Ženske brez doma

Pojav brezdomk (*ibid.*) je v svetu in pri nas prisoten vse pogostejše in sploh ni redek. Brezdomk je manj kot brezdomcev, dejavniki za to pa so kulturni, povezani s tradicionalno žensko vlogo, ki je največkrat povezana z domom, družino in gospodinjstvom na eni ter z vzajemnimi zavezujočimi skrbstvenimi odnosi na drugi strani. Za ženske nasploh je značilno, da prej uporabijo vse možnosti, preden gredo zares živeti na ulico. Tudi ko se le - to zgodi, se brezdomne ženske hitreje kot moški

znajdejo in poiščejo možnost nastanitve pri nekom drugem. To dejstvo nam da slutiti, da je veliko prikritega brezdomstva ravno med ženskami.

1.6.7. Osebe v dolgotrajni institucionalni ali drugačni oskrbi

Ta skupina (Little, Leitch, Bullock, v *ibid.*) je vredna posebne pozornosti, saj je sestavljena predvsem iz otrok, ki so nastanjeni v nadomestnih ali rejniških družinah, zavodih in drugih podobnih ustanovah dolgotrajnejše oskrbe. Gre za posameznike z dolgo institucionalno zgodovino. Pomembnost sorodnikov, prijateljev oziroma socialnih mrež se pokaže v trenutkih, ko ta oseba zapusti ustanovo in se mora osamosvojiti. Mnoge raziskave potrjujejo, da ti posamezniki ostanejo v prihodnosti nekako zaznamovani. Težko jim je zgraditi identiteto, težje delujejo v odnosih, manjša kompetenca se jim kaže na čustvenem in vedenjskem področju, manj so sposobni skrbeti sami zase. Vse te opisane okoliščine posameznike lahko vodijo v nadaljnje obravnave in odvisnosti, kar se nemalokrat stopnjuje v ekstremno izključenost in brezdomstvo.

1.7 Merjenje brezdomstva

Brezdomstvo (Dekleva, Razpotnik, 2011:294) je zaradi njegove značilne večdimenzionalne narave in časovne spremenljivosti težko meriti, še posebej zaradi vseh specifik, ki ga nenehno spremljajo in obkrožajo. V primerih, ko se brezdomstvo definira kot izključenost, je ta pri različnih osebah različna. Prav tako brezdomstvo ni stalno, saj se posamezniki gibljejo skozi najrazličnejše oblike bivanja, na koncu pa pristanejo na cesti. Predvsem zaradi heterogenosti tega pojava bi bilo smiselno razviti kompleksno definicijo, ki bi zajela množico oblik brezdomstva.

Merjenje obsega brezdomstva (*ibid.*, 2007b:19-20) in primerjava pridobljenih podatkov iz analiz, še posebej na mednarodni ravni, je izjemno težko in nezanesljivo. Razlogi za nepoznavanje pravega števila brezdomnih so različni, predvsem pa so povezani s težavami v duševnem zdravju, kaznivimi dejanji, zlorabami in uporabo nedovoljenih drog ipd. Ljudje zaradi strahu pred moralnim sankcioniranjem zelo neradi razkrivajo in pogosto zamolčijo svojo brezdomnost.

Zanesljivo ocenjevanje (*ibid.*) brezdomstva je zelo težko izvedljivo še iz sledečih razlogov:

- Brezdomstvo je socialno-kulturno relativen pojav, zaradi česar je ocena brezdomstva odvisna predvsem od mejnih pogojev njegovega ocenjevanja.
- Procesnost in časovna spremenljivost sta tipični značilnosti brezdomstva, kar je tudi ključna težava merjenja brezdomstva. Vsi obstoječi načini merjenja stanovanjskega položaja so namreč namenjeni uporabi v točno določenih »sektorjih« družbenih dejavnosti oz. uporabi v specifičnih življenjskih ali institucionalnih poljih. Temeljna pomanjkljivost obstoječih načinov merjenja je, da niso namenjeni za uporabo v nejasnih prostorih med sektorji in življenjskimi polji. Za brezdomstvo je značilno, da se dogaja v medsektorskih prostorih.
- Naša država nima jasnega sistema evidentiranja in zbiranja podatkov o brezdomstvu, prav tako tudi nima zadolženih organizacij za spremljanje in beleženje pojava brezdomstva.
- Organizacije, ki pomagajo brezdomnim, različno beležijo in obdelujejo podatke, ki so povezani s pojavom. Pridobljeni podatki so tako večkrat

neprimerljivi med seboj, saj so evidence teh organizacij deloma nepopolne, deloma neprimerljive.

- Pojavlja se vprašanje t.i. dnevnega brezdomstva, ko posamezniki 'tehnično' sicer niso brezdomni, se pa pri njih pojavljajo podobna tveganja kot pri ostalih brezdomnih.

V evropskih državah poznamo različne poti za pridobivanja podatkov o brezdomnih osebah (Edgar, Meert v *ibid.* 20-21):

- »Ankete in preštevanje oseb, katere spijo na cesti "rough sleepers,"
- zbiranje podatkov od ponudnikov socialnih storitev,
- populacijske ankete in ankete gospodinjstev,
- popisi stanovanj,
- analiza vlog za pridobivanje (socialnih) stanovanj za brezdomce,
- podatki iz rezidenčnih institucij (kaznovalne ustanove, psihiatrija itd.),
- posebna/specifična anketiranja.«

Avtorja (*ibid.*) obenem menita, da so omenjena pravila glede na socialne, kulturne in politične razlike relativno mednarodno primerljiva. Delovna skupina za statistiko brezdomstva pri Eurostatu-u je posledično predlagala pripravo priporočil za oblikovanje bolj usklajenega sistema pravil (Brousse, 2004, cit.po Edgar in Meert,2005; Edgar in drugi, 2007 v *ibid.*):

- »Oblikovati celovito in usklajeno shemo/klasifikacijo za stanovanjsko/brezdomsko statistiko,
- predlagati standardiziran nabor spremenljivk, ki naj jih uporabljajo ponudniki storitev za brezdomce,
- pripraviti skupino vprašanj, ki naj bi jih uporabljali v evropskih anketah gospodinjstev in ki naj bi spraševala po preteklih epizodah brezdomstva in
- pripraviti skupino vprašanj, ki naj bi jih uporabljali v evropskih anketah gospodinjstev in ki naj bi spraševala po osebah, ki začasno bivajo pri sorodstvu ali prijateljih.«

V zadnjih letih člani mreže združenja organizacij za pomoč brezdomnim, ki se ukvarjamo z brezdomstvom v Sloveniji, svoje podatke o delu z brezdomnimi nekajkrat letno posredujemo koordinatorju mreže, ki jih združi in nato uredi v uradno oceno stanja na področju brezdomstva v Sloveniji. Po grobi oceni mreže brezdomskih organizacij¹, ki deluje na področju brezdomstva v Sloveniji, trenutno v združenju pomagamo 2569 brezdomnim osebam, vendar pa moram pri tem še dodati, da je skritega brezdomstva še veliko več, kot le število znanih primerov. Realna ocena števila brezdomnih oseb v Sloveniji, ki poleg odkritega vključuje tudi skrito brezdomstvo, je tako bistveno višja. Dober pokazatelj skritega brezdomstva so zagotovo zakonske prijave ljudi na CSD-jih, ki jih je iz leta v leto čedalje več.

¹ Podatek na dan: 10.10.2014

1.8. Stigmatiziranje brezdomstva

Stigma označuje sociološki izraz za stigmatizacijo, ki pomeni specifičen odziv okolja na drugačnost. Goffman (*Ibid.*) je socialno stigmatiziranost opredelil kot pojav, znotraj katerega je posameznik zaradi njegove posebnosti globoko diskreditiran s strani družbe. Stigmatizacija je proces, pri katerem reakcije drugih pokvarijo normalno identiteto posameznika. Goffman je stigmatiziranost nadalje poimenoval kot "nezaželeno drugačnost", saj je domneval, da se lahko vse človeške razlike stigmatizira. V določenih okoljih so lahko stigmatizirane osebe tako simbol drugačnosti, nezaželenosti in se jih dojema kot manjvredne. Za običajne ljudi so pogosto tarče posmeha, zaničevanja ter psihičnega in fizičnega nasilja, pri čemer posledice stigmatiziranosti odsevajo v socialni distanci do stigmatiziranih.

V preteklosti (Goffman, 2008:11-12) je stigma simbolizirala sramotna telesna znamenja, danes pa se ta izraz uporablja predvsem kot simbol drugačnosti in nezaželenosti. Stigma je torej lastnost, ki je diskreditirajoča.

V slovarju Slovenskega knjižnega jezika je stigma med drugim označena kot:

- krvav madež na določenih delih telesa,
- znamenje pobeglih sužnjev in hudodelcev (pri starih Grkih in Rimljanih),
- viden znak bolezni in
- Kristusovim ranam podobna znamenja, ki se pojavijo na določenih delih telesa (itd.).

Stigmatizacija (Strbad, Švab, 2005:151) večkrat zmanjšuje ali onemogoča stigmatiziranim ljudem izobraževanje in zaposlovanje še posebej je moč to zaznati v javnih službah. Če vzamemo za primer ljudi, ki so oboleli za shizofrenijo, jih je v Evropi zaposlenih le okoli 10-20%, kar je pogost razlog, da posamezniki s hudimi in ponavljajočimi duševnimi motnjami živijo odmaknjeni od družbe, izolirani, pogosto brezposelni, včasih pa tudi kot brezdomci.

Špringer (2005) pri tem doda, da socialna in čustvena izoliranost poglobi trpljenje stigmatiziranih ljudi.

Raziskave (Strbad, Švab, 2005:148, 149) opozarjajo na tri pomembne komponente

stigme:

- čustvena komponenta oziroma strah – bojim se ljudi s težavami v duševnem zdravju,
- kognitivna komponenta oziroma stereotipiziranje – posamezniki s težavami v duševnem zdravju so nevarni in
- vedenjska komponenta oziroma družbena zadržanost – izogibam se posameznikom s težavami v duševnem zdravju.

Stigmatizacija je največkrat povezana z neznanjem in nepoučenostjo (ibid.), pri čemer velja splošno prepričanje, da so ljudje, ki so obboleli za shizofrenijo nevarni (71,3%), nepredvidljivi (77,3%), težko komunikativni (58,4%), drugače čustvovalni (57,9%), nikoli ozdravljivi (50,87%) Vse našteto kaže predvsem na nizko razgledanost ljudi o duševnih motnjah in posledicah le - teh.

»V vsakdanjem življenju postanejo diagnoze leče, skozi katere gledamo na vedenje drugih ljudi, ne pa orodja, s katerim bi takšno vedenje lahko razumeli. Te nalepke stigmatizirajo, saj pozornost drugih usmerijo na primanjkljaj in odklon in ne na kompetence in moč.« (Rosenhan v Kvaternik, Grebenc, 2008:130).

Ljudje z izkušnjo brezdomstva (Olech, 2007:6) se pogosto znajdejo v položaju, ko so skrajno socialno izključeni in imajo težak dostop do trga dela zaradi številnih ovir. Med ovirami za zaposlovanje brezdomnih tako najdemo:

- individualne ovire, med katere spadajo psihološke, zdravstvene, socialne težave, ipd.,
- socialne ovire, med katere spadajo stigmatizacija, diskriminacija, stereotip o brezdomstvu, ipd.,
- sistemske in individualne ovire, med katere spadajo stanovanjska problematika, neprimerne storitve namenjene brezdomnim, pomanjkanje ponudb za delo brezdomnim, pomanjkanje informacij, nedoslednost socialnega varstva, ipd. in
- pravne in upravne ovire, med katere spadajo birokracija, dolgovi, izguba dohodka in zaposlitve ipd.

Vse (*ibid.*) našteje ovire tako posamično kakor tudi v kombinaciji zmanjšujejo potencial in sposobnost brezdomnih, da bi si lahko našli kakršnokoli redno zaposlitev, ki bi jim omogočila normalno življenje in preživetje. Strokovni delavci (Rihter, Boškić, 2005:198) centrov za socialno delo in uradov za delo opažajo, da bodoči delodajalci, predvsem v manjših krajih, namenoma trdo upoštevajo pripisano stigmo in nezaupanje do brezdomnih. Brezdomni tako nehote izgubljajo vse tiste pridobljene delovne navade, sposobnosti ter poklicna znanja, ki so si jih pridobili v preteklosti.

Glede na moje izkušnje dela z brezdomnimi in glede na mnenje strokovnjakov s tega področja menim, da bi bilo potrebno izvesti naslednje ukrepe, s katerimi bi lahko deloma ali v celoti odpravili stigme, povezane z brezdomstvom:

- mediji (Ruiz Farrona, 2007:8) bi se morali izogibati negativnim in nasilnim konotacijam, ki nastanejo pri oblikovanju stereotipov kot tudi stigmatizaciji socialno izključenih oz. brezdomnih,
- strokovni delavci, prostovoljci in drugi (Dekleva, Razpotnik: 2007a:88), ki delajo z brezdomnimi, le - teh ne bi smeli spraševati po identifikaciji, saj s tem odpirajo možnost za selekcijo in predsodke med brezdomnimi uporabniki,
- smiselno (*ibid.*) bi bilo razmisliti o diskretnih oblikah pomoči brezdomnim osebam, ki se ne želijo javno izpostaviti kot brezdomni in s tem povzročati nepotrebne stigme v javnosti (npr. ob izvajanju programov/ponudbe za brezdomne, ki od njega zahtevajo, da se razkrije kot brezdomna oseba),
- osebe iz ranljivih kategorij (Rihter, Boškić, 2005:210) je smiselno spodbujati k prilagojenim rednim zaposlitvam (krajši delovni čas,...). S tem bi se manjšala stigmatizacija in segregacija ranljivih skupin prebivalstva in
- politika (UNHS,2000:xxiv) bi morala brezdomnim osebam ponuditi storitve pomoči čim bližje njihovem kraju bivanja, hkrati pa bi morala posameznikom s stigmatiziranimi boleznimi oz. zdravstvenimi obolenji omogočiti lažji dostop do nepremičninskega trga.

1.9. Revščina in socialna izključenost

1.9.1 Revščina

»We think sometimes that poverty is only being hungry, naked and homeless. The poverty of being unwanted, unloved and uncared for is the greatest poverty. We must start in our own homes to remedy this kind of poverty.«

Mother Teresa

Revščina je zelo širok pojem in si jo lahko vsakdo razlaga po svoje. Stara je toliko, kot je staro človeštvo samo, zato lahko z gotovostjo trdimo, da je stalna sopotnica človeškega razvoja.

Veliko svetovnih organizacij poskuša definirati, kaj je zares revščina in z njo povezano pomanjkanje:

- Svet Evrope (MDDSZ, 2000:8) je leta 1984 definiral revščino kot stanje oseb, katerih sredstva so tako omejena, da jim je onemogočeno minimalno normalno življenje v državi, v kateri živijo,
- Slovar slovenskega knjižnega jezika definira revščino kot veliko pomanjkanje materialnih dobrin,
- Organizacija združenih narodov (UN v Gordon, 2005) razume revščino, kot pomanjkanje izbir in priložnosti oz. predstavlja kršitev človeškega dostojanstva: to pomeni pomanjkanje osnovnih sposobnosti za učinkovito vključevanje v družbo, to pomeni ne imeti dovolj hrane in oblačil za družino, to pomeni biti brez šol in bolnišnic, to pomeni ne imeti zemlje, kjer bi si lahko pridelali hrano, ne imeti zaposlitve in pomeni ne imeti možnosti za prejetje kredita, to pomeni živeti v negotovosti, v nemoči in izključitvi posameznikov iz gospodinjstev in skupnosti, to tudi pomeni imeti večjo dovzetnost za nasilje živeti na obrobni ali nestabilni okoliji, kjer ni dostopa do sanitarij in čiste vode,
- Organizacija združenih narodov (Žibert, 2010:3,4) definira revščino pri dohodku, ki je nižji od 1,25 \$ na dan,
- Svetovna banka (Svetovna banka v *ibid.*) definira skrajno mejo revščino takrat, ko posameznik za življenje porabi manj kot 1,25 \$ na dan, medtem ko je meja zmerne revščine takrat, ko posameznik porabi za življenje manj kot 2 \$ dnevno,

- Mednarodni denarni sklad (*IMF v ibid.*) opredeljuje za revno tisto osebo, ki ne premore dohodka za nakup košarice osnovnih dobrin in storitev, vrednost te košarice definira mejo revščine in variira med državami,
- Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (*Marković v ibid.*) definira mejo revščine z dohodkovno ravno, za katero velja, da predstavlja minimalna zadostna sredstva za preživetje družine (hrana, obleka, stanovanje, nudenje zdravstvenih potreb,...),
- Svet Evrope definira revščino oz. revne, kot »tiste osebe, družine in skupine oseb, katerih sredstva(materialna, kulturna in socialna) so tako omejena, da jim onemogočajo minimalno spremenljivo življenje v državi, v kateri živijo« (Svet Evrope, v *ibid.*) in
- Evropska Unija (*ibid.*) definira revščino pri razpolaganju z manj kot s 60 odstotkov povprečnega dohodka v državi.

Dolga leta (Leskovšek *et.all*, 2013:1) je revščina predstavljala stigmo za brezposelne (neplačane) ljudi in je obenem predstavljala tiho (skrito) predpostavko lenobe oz. hendikepa. Obenem je revščina predstavljala in bila tesno povezana z brezposelnostjo, zaposlenost pa je predstavljalo pot iz revščine. Obstoj revnih zaposlenih pa dokazuje, da revščina ni vedno posledica izogibanja posameznika zaposlitvi, temveč so vzroki za revščino velikokrat predvsem v družbenih strukturah.

Batasova (Batas, 2004) je mnenja, da sta revščina in socialna izključenost del socialnih kazalcev zdravja, ki obenem negativno vplivata na zdravje ljudi. Sprejemanje revščine je velikokrat odvisno prav od vrednot in standardov na področju, kjer se posameznik nahaja ter posameznikovega vidika revščine. S strani Organizacije za ekonomsko svetovanje in razvoj ter Svetovne zdravstvene organizacije so bile pripravljane smernice, ki odražajo osrednje razsežnosti glede revščine in zdravja, ki odseva zmanjšanje človekove sposobnosti. Te so:

- »Ekonomske (delo, prihodek, preživljanje),
- človeške (zdravje, izobraževanje),
- politične (pravice, imeti glas, omogočanje),
- socialno-kulturne in
- zaščitne (negotovost, tveganje, ranljivost).«

Revščina (*ibid.*) kot večplastni pojav ima več obrazov. Delimo jo na šest človeških razsežnosti:

- »telesna: pomanjkanje hrane, nezdrava prehrana, pomanjkanje obleke in bivališča, slabo zdravstveno varstvo,
- duševna: pomanjkanje znanja, neizobraženost, čustvena otopelost, razvade, pomanjkanje dobrih navad,
- duhovna: neodgovornost do svojih odločitev,
- medčloveška: nerazvita zmožnost za komuniciranje in za prevzemanje vlog v temeljnih odnosih, pomanjkanje zmožnosti za delo in zaslužek, zlorabljanje,
- razvojna: zaostajanje za svojimi osebnimi zmožnostmi in možnostmi, nazadovanje in
- bivanjska: otopelost za smiselno orientacijo in ravnanje v danem trenutku, položaju«

Vzroki za revščino so najrazličnejši. Novakova meni (Novak,1994:18), da so vzroki največkrat povezani z:

- »izgubo dela,
- pomanjkanjem ustreznih ukrepov države blaginje, predvsem v obliki socialne pomoči in delavskega zavarovanja, v katerega bi bili vključeni brezposelni in nezaposleni,
- gospodarske, politične, rasistične in druge oblike neenakosti, ki preprečujejo, da bi se podpora splošnega mnenja revnim izboljšala.« (Gans, 1992:48 v *ibid.*)

Revščino delimo na:

- Absolutno

Pristop (Novak,1994:23-27) pojmovan na podlagi in v okviru absolutne revščine je analitsko orodje, ki temelji predvsem na človekovih potrebah. V primeru, da le - te niso vsaj deloma zadovoljene, človek ne more obstajati. Te (Haralambos, Held, 1989 v *ibid.*) pa so:

- prehranske potrebe, ki se merijo v količinah zaužitih proteinov (kalorij) ,

- stanovanjske potrebe, ki se merijo v kakovosti bivanja in stopnji zasedenosti in
- zdravstvene potrebe, ki se merijo z umrljivostjo otrok in kakovostjo zdravstvenih namestitev.

Značilnost tega pristopa je (*ibid.*), da ni moč dejansko predvideti ravni minimalnih življenjskih stroškov, ki je osnova za merjenje revščine. Obenem je težko določiti enotni vzorec prehranjevanja, saj je le - ta odvisen od lokalnih navad in običajev na eni ter fizioloških potreb organizma po nadomestitvi energije.

Absolutna revščina (Batas, 2004) predstavlja dohodkovni minimum potreben za preživetje.

- Relativno

Relativni pristop (Novak, 1994:27-28) poskuša presegati standarde in uporabo ene same definicije revščine. Relativni koncept (Intihar, 2013) je po drugi strani s strani statističnega urada držav EU najbolj uporabljen za namen spremljanja revščine in socialne izključenosti. Z njim se ne meri absolutne revščine, temveč se izvaja primerjavo revščine z drugimi ob predpostavki, da je revščina značilna za posameznike, ki niso zmožni si privoščiti običajnega načina življenja značilnega za družbo, v kateri živijo. Relativna revščina se označuje s stopnjo tveganja revščine in ponazarja število prebivalstva, ki živi v gospodinjstvih z razpoložljivim dohodkom, ki je nižji od praga tveganja revščine. Relativna stopnja tveganja revščine odraža porazdelitev razpoložljivega dohodka med gospodinjstvi in ne upošteva dejavnikov gibanja cen, gospodarskih razmer, premoženja ipd., ki prav tako vplivajo na življenjski standard ljudi.

Sen (Sen v Notar, 31) še doda, da je metoda relativne revščine, kot metoda proučevanja v bistvu nepopolna, ker kot taka lahko le dopolnjuje, ne more pa povsem nadomestiti metode absolutnega pomanjkanja.

- Subjektivno

Zagovorniki subjektivnega pristopa (Novak, 1994:28-29) poskušajo s subjektivnim pristopom zapolniti pomanjkljivosti obeh modelov s poudarjanjem posameznikovega dožemanja revščine (Haralambos, Herald 1989 v *ibid.*). Takšen pristop omogoča raziskovanje tiste skupine prebivalstva, ki je v okviru objektivnih kazalcev nezadovoljna z danim življenjskim in materialnim standardom.

Pojem subjektivne revščine (Kersnik Bergant v Šmitek, 2005:104) izraža v posamezniku občutek revščine. Subjektivno doživljanje revščine ni vedno enako objektivnim ugotovitvam, saj se revni velikokrat vdajo usodi in svojega stanja ne doživljajo kot stanja revščine. Živeti v pomanjkanju pomeni na psihični ravni priznanje lastnega poraza in obenem simbolizira osebno stisko in revščino. Revščina obenem predstavlja osebno odločitev za spremembo življenja in izbiro sloga življenja (brezdomstvo).

Veliko avtorjev poskuša opredeliti revščino. Townsed (Novak, 1997:140-148) jo opredeli kot pomanjkanje resursov. Po drugi strani pa Sen (ibid.,1981) pove, da niti revščina niti neenakost ne moreta biti v cesarstvu drugega, čeprav sta povezani med seboj se ne predpostavljata, saj je že v konceptu absolutne deprivacije ideja o revščini, ki onemogoča, da se le - ta obravnava v relativnih terminih.

Notar (Notar, 2004:27) je na podlagi definicije Sveta Evrope prišel do sledečih zaključkov:

- »revščina ne prizadene le posameznika ali družino, temveč tudi določene dele prebivalstva in določeno življenjsko obdobje,
- upoštevajo se tudi drugi kazalci pomanjkanja, ne le denarni vidik,
- revščina pomeni izključitev iz minimalno sprejemljivega načina življenja v določeni družbi in
- revščina je tudi relativen koncept, kar pomeni, da je oseba z isto življenjsko ravni v določeni državi revna, v drugi pa ne.«

Najpogostejše (Batas, 2004) posledice revščine so :

- »lakota,
- brezdomstvo,
- odsotnost izobraževanja,
- odsotnost virov za uresničevanje osnovnih življenjskih potreb in
- večja obolevnost in umrljivost prebivalstva.«

1.9.2. Socialna izključenost

Socialna vključenost (CPI²) je nasprotje socialne izključenosti, ki pomeni nezmožnost posameznikovega dostopa do pravic, priložnosti in virov, ki so na voljo družbi in omogočajo uspešno vključenost vanjo. Razlogi zanjo so lahko telesni (zdravstveni), izključenost zaradi revščine oz. pripadnosti, kulture ... S težavami socialne izključenosti se soočajo tako otroci (zaradi težav povezanih z revščino, pripadnostjo etični manjšini, zdravstvenega hendikepa), kot tudi starejši (zaradi težav povezanih s starostjo in nizkimi dohodki).

Izvor pojma socialne izključenosti (Rener v Dekleva 2004:10) izvira iz sveta politike (evropskih institucij). Pojem je bil prevzet s strani Evropske komisije v sedemdesetih letih iz francoske strokovno politične rabe v zvezi z ljudmi brez zdravstvenega zavarovanja in se je razširil v politično kroge evropskih institucij, družbene vede (sociologijo, socialno politiko) in za potrebe raziskav Eurobarometra. Respondenti so pojem in vsebino opredelili ne le kot objektivno stanje stvari kot so: nizki dohodki, revščina, nezaposlenost, odvisnost od socialnih podpor,... temveč, predvsem kot občutek pomanjkanja družbenega pripoznanja, kot občutek pomanjkanja *dostojanstva in kot občutek nemoči, za spremembo lastne situacije*.

Ukvarjanje z brezdomstvom (Dekleva, Razpotnik: 2009:22) daje možnost videnja mnogih vidikov pojavnih oblik socialne izključenosti, ker se na področju brezdomstva prepletajo problematike s področja zdravstva, socialne materialne in odnosne narave. Razpotnik v raziskavi cestnega brezdomstva (Razpotnik, 2008:7) ugotavlja, da so s cestnim brezdomstvom povezani sledeči vidiki:

- »revščina, obubožanost, zadolženost,
- osamljenost in pomanjkanje socialnih mrež,
- odsotnost statusov, pomanjkanje moči,
- dolgotrajna nezaposlenost, podkvalificiranost,
- izkušnje institucionalizacije (v kazenskih, zdravstvenih in drugih ustanovah),
- zlorabe v otroštvu, travmatični dogodkov,
- medgeneracijsko vztrajanje socialne izključenosti in/ali brezdomstva,
- demoraliziranost,
- zdravstvene težave (kronične bolezni, invalidnost, težave v duševnem zdravju,

² Center RS za poklicno izobraževanje (CPI)

zasvojenost, dvojne diagnoze) in

- mnoge sekundarne posledice brezdomskega življenja, kot so zdravstvene težave, stigma, kriminalnost kot način življenja, ipd.«

Hvalič Touzery vidi socialno izključenost kot »nesprejemanje posameznika ali skupine ljudi s strani družbenega okolja. Temelji lahko na rasi, etničnosti, jeziku, kulturi, religiji, spolu, starosti, socialnem razredu, ekonomskem ali zdravstvenem stanju. Socialna izključenost odvzema človeku njegove temeljne pravice in veže nase revščino, prikrajšanost in nestrpnost.« (Hvalič Touzery, 2015)

Številni avtorji (Trbanc v Dekleva, 2004:10) preizkušajo koncepte socialne izključenosti v različnih kontekstih (trg dela, izobraževanje, stanovanjska politika, zdravstvo) z namenom analize segmentov populacij (starejši, brezposelni, mladi, begunci ...). Obenem pa se večkrat rado zgodi, da v političnih in socialno političnih konceptih pride do zamenjave koncepta revščine in koncepta socialne izključenosti. Zato se avtorji trudijo utemeljiti razlike med konceptoma, četudi še ni enotnega stališča glede opisovanja istih družbenih pojavov in procesov k različnim vidikom usmerjeni pozornosti. Pri tem ostaja stališče, da je revščina le specifična oblika socialne izključenosti in da je koncept socialne izključenosti širše opredeljen od koncepta revščine.

Brezdomci (Nolimal v Dekleva, Razpotnik, 2010:31) so zaradi njihovega specifičnega načina življenja na individualni in družbeni ravni izpostavljeni različnim tveganjem za njihovo zdravje. Njihova ogroženost izvira iz:

- neugodnih vplivov družbenega in splošnega življenjskega okolja in
- ne navajenosti na življenjske razmere, močni izpostavljenosti svojevrstnim boleznim, manjše odpornosti določenih posameznikov.

Po drugi strani so brezdomci, kot skrita populacija večkrat zapostavljeni, saj jih kot take zdravstvene službe težje dosežejo. Zaradi stigme in socialne izključenosti so večkrat izpostavljeni mnogim težavam, vključno z ovirami pri doseganju informiranosti ter uresničevanju pravice do zdravja, zaradi česar pogosteje obolevajo za tako imenovanimi socialnimi boleznimi.

Strategija Evropa 2020 (Intihar, 2012) naj bi Evropski uniji in vsem njenim članicam omogočila visoko zaposlenost, produktivnost in socialno kohezijo. Preko nje si

članice Unije kot cilj zadajo zmanjšanje števila revnih in socialno izključenih za najmanj 20 milijonov ljudi, v Sloveniji za 40.000 ljudi. Skrb za zmanjševanje revščine in socialne izključenost med prebivalstvom je pomemben cilj evropske strategije, kjer se razvoj pojmuje kot gospodarsko rast ob hkratni blaginji čim večjega števila posameznikov. Socialna izključenost je širši pojem od stopnje tveganja revščine in obsega tudi posameznike, ki so materialno prikrajšani oz. živijo z zelo nizko delovno intenzivnostjo.

1.10. Zakonodaja

Brezdomstvo žal še vedno ni nikjer navedeno v slovenski zakonodaji. Brezdomci pridejo do svojih pravic skozi sledečo zakonodajo:

1.10.1. Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 69/04, 69/04, 68/06, 47/13 in 47/13)

Ustava določa:

- da je Slovenija pravna in socialna država,
- omogoča, da si posameznik izbere bivališče (32.člen) in
- da si lahko njeni državljani pridobijo primerno stanovanje (78. člen).

1.10.2. Zakon o socialnem Varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 - uradno prečiščeno besedilo, 23/07 - popr., 41/07 - popr.)

»Temeljno izhodišče politike socialnega varstva je, da je naloga države in lokalnih skupnosti predvsem zagotavljati takšne razmere, ki bodo posameznikom v povezavi z drugimi v družinskem, delovnem in bivalnem okolju omogočali ustvarjalno sodelovanje in uresničevanje njihovih razvojnih možnosti, da bodo s svojo dejavnostjo dosegali tako raven kakovosti življenja, ki bo primerljiva z drugimi v okolju in bo ustrezala merilom človeškega dostojanstva. Kadar si posamezniki ali družine zaradi različnih razlogov socialne varnosti in blagostanja ne morejo zagotoviti sami, so upravičeni do določenih pravic iz socialnega varstva.« (MDDSZ)

Zakon o socialnem varstvu (ZSV-UPB2, MDDSZ) v 2. poglavju določa več vrst socialno varstvenih storitev, ki so dostopne vsakomur, ki se je znašel v stiski z namenom odpravljanja stisk in težav. Za preprečevanje socialnih stisk in težav Zakon o socialnem varstvu določa storitve socialne preventive, ki obsegajo aktivnosti za pomoč posamezniku, družini in skupinam prebivalstva, medtem ko za odpravljanje stisk in težav določa zakon sledeče storitve (11.-18. člen):

- svetovanje - prva socialna pomoč, osebna pomoč (svetovanje, urejanje, vodenje),

- pomoč družini (za dom, na domu, socialni servis),
- institucionalno varstvo,
- organizirana skrb z vodenjem ter zaposlitvijo pod posebnimi pogoji in
- pomoč delavcem v podjetjih, zavodih ter pri drugih delodajalcih.

V primeru brezdomstva se danes poslužujemo storitev kot sta prva socialna pomoč in osebna pomoč, medtem ko se je dva dela Zakona o socialnem varstvu, ki se je v preteklosti dotikal socialno varstvenih prejemkov (denarna socialna pomoč, izredna denarna socialna pomoč) preneslo na dva nova zakona: Zakon o socialno varstvenih prejemkih in Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev.

1.10.3. Zakon o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 99/13) in **Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev** (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 - ZUJF, 57/12 - ZPCP-2D, 14/13, 56/13 - ZŠtip-1 in 99/13)

Zakon o socialno varstvenih prejemkih in Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev se med seboj dopolnjujeta.

Glavni namen Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Hrastnik) je: »Zmanjšanje tveganja revščine, smotrnejša razdelitev sredstev po kriteriju trajanja socialne ogroženosti, večja transparentnost porabe sredstev ter vzpostavitev preglednejšega sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja s prenosom posameznih pravic v sistem socialno varstvenih prejemkov, ki bo skupaj z Zakonom o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, ki ureja postopek uveljavljanja pravic, zagotovil večjo učinkovitost in zmanjšanje možnosti zlorab pri dodeljevanju socialnih transferjev, pri čemer je jasno, da je zaradi kompleksnosti novega sistema in povezovanja ustreznih evidenc ter vzpostavitve informacijskega sistema potreben določen čas, da se tako izvajalci kot uporabniki privadijo na spremembo.«

Denarna socialna pomoč je po novem določena z Zakonom o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre) z namenom zadovoljevanja osnovnih potreb skupin prebivalstva, ki so se znašle na robu preživetja. Zakonsko določena meja (od 01.08.2014) je 269,13 EUR.

Glede na pogoje (MDDSZ), ki jih določa zakon, je upravičen:

- »kdor si ne more preživetja zagotoviti sam z delom, s pravicami iz dela ali zavarovanjem, z dohodki iz premoženja in iz drugih virov oziroma z nadomestili ali prejemki po drugih predpisih ali s pomočjo tistih, ki so ga dolžni preživljati, ali na drug način, ki ga določa zakon in
- kdor si zase in za svoje družinske člane ne more zagotoviti sredstev v višini minimalnega dohodka iz razlogov, na katere ni mogel vplivati in je uveljavil pravico do denarnih prejemkov po drugih predpisih in pravico do oprostitev in olajšav po ZUPJS.«

Višina (*ibid.*) je odvisna od višine dohodkov, števila družinskih članov, premoženja, prihrankov, zagotovljene oskrbe in morebitnih krivdnih razlogov.

Izredna denarna socialna pomoč (*ibid.*) je namenjena posameznikom za kritje stroškov, ki so vezani na njihovo preživljanje in jih z lastnim preživljanjem in lastnim dohodkom ne morejo pokriti. Namenjena je osebam, družinam, ki so se, ne po svoji krivdi, znašli v položaju materialne ogroženosti. Dodeli se v enkratnem znesku za obdobje 3-6 mesecev.

Višina:

- mesečno: od 1. 8. 2014 do največ 269,20 EUR (samska oseba) oz. največ 834,52 EUR za družino,
- v koledarskem letu: od 1. 8. 2014 največ 1.346,00 EUR za samsko osebo oz. 4.172,60 EUR za družino.

Brezdomcem denarna socialna pomoč predstavlja osnovo za preživetje in je del urejanja njegovega »statusa«, saj z njo poleg sredstev potrebnih za preživetje pridobi še ostale pravice: zdravstveno zavarovanje, dopolnilno zdravstveno zavarovanje, ...

1.10.4. Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 (ReNPSV13–20, Uradni list RS, št. 39/2013)

Resolucija

- opozori na stiske in težave povezane z revščino, brezposelnostjo, brezdomstvom in socialno izključenostjo,
- skrbi za sodelovanje z uporabniki in krepitev moči,
- usmerja k uporabnikom s stiskami in težavami.

1.10.5. Zakon o osebni izkaznici (ZOIzk-1, Uradni list RS, št. 35/11)

Zakon o osebni izkaznici določa, da mora vsak državljan imeti osebni dokument pri sebi. Prvi odstavek 23. člena se glasi:

»Z globo od 400 do 830 evrov se kaznuje za prekršek posameznik, ki nima uradnega identifikacijskega dokumenta, opremljenega s fotografijo, ki ga je izdal državni organ (drugi odstavek 2. člena).« (*ibid.*)

Pri brezdomcih je večkrat prisotno, da le - ti nimajo urejenega statusa, ker nimajo urejenega stalnega prebivališča.

1.10.6. Zakon o prijavi prebivališča (ZPPreb, Uradni list RS, št. 59/06 in 111/07)

V četrtem odstavku 8. člena je določeno, kje se lahko oseba brez prijavljenega prebivališča prijavi.

»Če posameznik nima prijavljenega stalnega prebivališča, po določbah tega zakona pa ga tudi ni mogoče prijaviti, se za njegovo stalno prebivališče šteje naslov organa ali organizacije, kjer dobiva pomoč v materialni obliki, če na območju pristojnega organa tudi dejansko živi. Pristojni organ mora pred prijavo stalnega prebivališča pridobiti pisno soglasje organa ali organizacije, ki posamezniku daje pomoč. Če organ ali organizacija ne da pisnega soglasja, pristojni organ posameznika stalno prijavi na naslovu tistega organa ali organizacije, ki je posamezniku dal zadnji pomoč. Organi in organizacije, ki posamezniku nudijo pomoč, morajo pri prijavi stalnega prebivališča sodelovati s pristojnim organom.

Pristojni organ mora obvestiti organ oziroma organizacijo o prijavi stalnega

prebivališča posameznika iz prejšnjega odstavka na njegovem naslovu.« (*ibid.*)

1.10.7. Splošna deklaracija človekovih pravic (Varuh RS)

Splošna deklaracija človekovih pravic določa pravico vsaki osebi, da njej in njeni družini omogoča dostojno življenje. Prvi odstavek 25. člena se glasi:

»Vsakdo ima pravico do takšne življenjske ravni, ki zagotavlja njemu in njegovi družini zdravje in blaginjo, vključno s hrano, obleko, stanovanjem, zdravniško oskrbo in potrebnimi socialnimi storitvami; pravico do varstva v primeru brezposelnosti, bolezni, delovne nezmožnosti, vdovstva ter starosti ali druge nezmožnosti pridobivanja življenjskih sredstev zaradi okoliščin, neodvisnih od njegove volje.«

1.10.8. Stanovanjski zakon (SZ-1) (Uradni list RS, št. 69/03, 18/04 - ZVKSES, 47/06 - ZEN, 45/08 - ZVEtL, 57/08, 62/10 - ZUPJS, 56/11 - odl. US, 87/11 in 40/12 - ZUJF)

Stanovanjski zakon v 4. odstavku drugega člena definira kaj so stanovanjske stavbe in komu so namenjene:

Četrty odstavek 2. člena se glasi: »Stanovanjske stavbe za posebne namene so stavbe, namenjene začasnemu reševanju stanovanjskih potreb socialno ogroženih oseb, stavbe za bivanje starejših, študentov, otrok, kot so dijaški in študentski domovi, delavski domovi, domovi za starejše, domovi za terapevtske skupine, zavetišča za brezdomce, vzgojni domovi, domovi za skupnosti ter druge stavbe, namenjene za izvajanje socialnih programov, ki vključujejo bivanje.« (*ibid.*)

1.10.9. Zakon o zdravstveni dejavnosti (ZZDej) (Uradni list RS, št. 23/05 - uradno prečiščeno besedilo, 15/08 - ZPacP, 23/08, 58/08 - ZZdrS-E, 77/08 - ZDZdr, 40/12 - ZUJF in 14/13)

Zakon o zdravstveni dejavnosti, še posebej 45. člen prepoveduje stigmatizacijo oz. diskriminacijo drugačnih. 45. člen se glasi:

»Zdravstveni delavci in zdravstveni sodelavci opravljajo zdravstveno dejavnost v skladu s sprejeto zdravstveno doktrino in s kodeksom medicinske deontologije oziroma z drugimi strokovnimi in etičnimi kodeksi. Pri opravljanju svojega dela morajo obravnavati vse ljudi pod enakimi pogoji na enak način in spoštovati

njihove ustavne in zakonske pravice. Edino merilo prednosti je nujnost zdravstvenega posega«. (*ibid.*)

1.10.10. Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ)

(Uradni list RS, št. 72/06 - uradno prečiščeno besedilo, 114/06 - ZUTPG, 91/07, 76/08, 62/10 - ZUPJS, 87/11, 40/12 - ZUJF, 21/13 - ZUTD-A, 91/13, 99/13 - ZUPJS-C, 99/13 - ZSVarPre-C in 111/13 - ZMEPIZ-1)

Zakon v 14. odstavku 7. člena določa, da Republika Slovenija iz proračuna zagotavlja sredstva za nujno zdravljenje oseb brez znanega prebivališča. Štirinajsti odstavek 7. člena se glasi:

»Nujno zdravljenje oseb neznanega prebivališča, tujcev iz držav, s katerimi niso sklenjene mednarodne pogodbe ter tujcev in državljanov Republike Slovenije s stalnim prebivališčem v tujini, ki začasno prebivajo v Republiki Sloveniji ali so na poti skozi državo in zanje ni bilo mogoče zagotoviti plačila zdravstvenih storitev, kakor tudi za druge osebe, ki po določbah tega zakona niso vključene v obvezno zdravstveno zavarovanje in niso zavarovane pri tujem nosilcu zdravstvenega zavarovanja.« (*ibid.*)

1.10.11. Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1) (Uradni list RS, št. 70/06)

Zakon o javnem redu in miru iz leta 2006 se v členih 7, 9 in 10 dotika brezdomskega življenja in je zamenjava za Zakon o prekrških zoper javni red in mir (ZJRM) iz leta 1974. Zakon (ZJRM-UPB1, Uradni list RS, št. 110/2003) obravnava v 4. odstavku 10. člena klateštvo, potepuštvo in beraštvo. Osebi, ki to počne je zagrožena kazen do 60 dni zapora.

Kozar in Šlibarjeva (Kozar, Šlibar,2007:22) povesta, da je bilo o zakonu veliko povedanega in napisanega, vendar pa najmanj s strani tistih, ki jih omenjeni zakon najbolj prizadene, ko jim zaradi njihovega načina življenja povzroča marsikatero težavo (»vsiljivo« beračenje, spanje na prostem ...). Namen predlagateljev zakona je bil »zagotoviti bolj učinkovito delo policistov ter večjo varnost in dostojanstvo državljanek in državljanov«. To pa z drugimi besedami pomeni, da so brezdomci tisti, ki ogrožajo nas, zgledne državljane oz. so tisti, ki kršijo moralni red kapitalizma. Zato so podvrženi intenzivni segregaciji s strani teh, ki želijo upravljati njihovo obnašanje v

javnosti, saj brezdomci že s svojo prisotnostjo (obstoje) na javnih mestih kršijo idejo in ogrožajo idealistično upanje na kapitalistični uspeh.

Kaznovanje brezdomnih posameznikov s spodaj navedenimi členi zakona, njihov položaj le še poslabša, saj so ti povečini brez denarja. Kazni se večkrat spremenijo v izvršbe na tekočem računu, ker jim banke mesečno obračunavajo stroške izvršbe.

- 6. člen ZJRM-1 (nasilno in drzno vedenje)

»(1) Kdor izziva ali koga spodbuja k pretepu ali se vede na drzen, nasilen, nesramen, žaljiv ali podoben način ali koga zasleduje in s takšnim vedenjem pri njem povzroči občutek ponižanosti, ogroženosti, prizadetosti ali strahu, se kaznuje z globo od 60.000 do 120.000 tolarjev.

(2) Kdor koga udari, se kaznuje z globo od 80.000 tolarjev do 150.000 tolarjev.

(3) Kdor se pretepa, se kaznuje z globo od 100.000 tolarjev do 300.000 tolarjev.

(4) Če so prekrški iz prejšnjih odstavkov storjeni proti zakoncu ali zunajzakonskem partnerju ali partnerju v registrirani istospolni skupnosti, bivšemu zakoncu ali zunajzakonskem partnerju ali partnerju v registrirani istospolni skupnosti, krvnemu sorodniku v ravni vrsti, posvojitelju ali posvojencu, rejniku ali rejencu, skrbniku ali varovancu te osebe ali proti osebi, ki živi s storilcem v skupnem gospodinjstvu, se kršitelj kaznuje z globo od 150.000 tolarjev do 300.000 tolarjev.« (*ibid.*)

- 7. člen ZJRM-1 (nedostojno vedenje)

»(1) Kdor se na javnem kraju prepira, vpije ali se nedostojno vede na način, opisan v 5. točki 2. člena tega zakona, se kaznuje z globo od 25.000 tolarjev do 100.000 tolarjev.

(2) Kdor se prepira, vpije ali se nedostojno vede do uradne osebe pri uradnem poslovanju, se kaznuje z globo od 100.000 tolarjev do 200.000 tolarjev.

(3) Kdor na javnem kraju spolno občuje, razkazuje spolne organe ali na vsiljiv način

ponuja spolne usluge in s tem koga moti, povzroči vznemirjenje ali zgražanje ljudi, se kaznuje z globo od 50.000 tolarjev do 100.000 tolarjev.« (*ibid.*)

- 9. člen ZJRM-1 (beračenje na javnem kraju)

»Kdor na vsiljiv ali žaljiv način koga nadleguje z beračenjem za denar ali druge materialne dobrine, se kaznuje z globo 10.000 tolarjev« (*ibid.*)

- 10. člen ZJRM-1 (prenočevanje na javnem kraju)

»Kdor prenočuje ali spi na javnih krajih ali drugih dostopnih prostorih, ki za to niso namenjeni in s takšnim ravnanjem koga vznemirja, se kaznuje z globo 20.000 tolarjev.« (*ibid.*)

- 18. člen ZJRM-1 (kampiranje)

»(1) Kdor kampira na javnem kraju, ki za to ni določen, ali na zasebnem prostoru brez soglasja lastnika ali posestnika, se kaznuje z globo 20.000 tolarjev« *ibid.*)

1.10.12. Ocena vlade na področju brezdomstva

Na vprašanja o brezdomstvu (Leskovšek: 2010,28) je slovenska vlada odgovarjala Evropski komisiji leta 2009 in v odgovorih jasno pokazala odnos, ki ga ima do brezdomcev:

- »Slovenska vlada ne definira brezdomnosti kot pomanjkanje dostojnega, varnega in stalnega bivališča, temveč bolj kot osebni problem brezdomcev, kar je pomemben razlog za to, da nimamo celostne in konsistentne politike na tem področju.
- Na ravni države nimamo ne kratkoročnih ne dolgoročnih ciljev in ne ukrepov na področju brezdomstva.
- Ni medsektorskega povezovanja in naporov za poenoteno razumevanje problema brezdomstva. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve že vrsto let podpira različne projekte in programe za blažitev učinkov

brezdomnosti, za zagotavljanje osnovnih bivalnih enot in za aktivistično delo na tem področju (sofinanciranih je 16 programov), a nima zadostnega, če ne nikakršnega vpliva na stanovanjsko politiko in brezdomcem ne more zagotavljati stanovanjskih pravic.

- Brezdomci so torej prej obravnavani kot socialni problem, ki ga rešujejo s parcialnimi rešitvami, sami pa niso upravičeni do samostojnega in neodvisnega bivališča.
- Slovenija ni prevzela tipologije za merjenje brezdomstva in izključenosti iz dostopa do bivališča, ki jo je razvila FEANTSA, da bi pospešila enotno evropsko razumevanje pojava.
- Slovenija je opustila koncept socialnih stanovanj, čeprav te odločitve ni nikoli pojasnila, pri poročanju pa uporablja ta termin, kar je zavajajoče za vse, ki ne poznajo slovenske situacije. Ko država uporablja ta termin, prav tako ne pojasni, na kaj se nanaša, kakšna bivališča so to in kako je organiziran dostop do njih. Ne vemo, koliko teh enot je bilo dodeljenih brezdomcem.
- Socialna stanovanja, ki so zagotavljala dostojna bivališča veliko ljudem, je zamenjal koncept začasnih kriznih prostorov, kjer gre pogosto za prostore na robu higienskih in gradbenih minimumov. Sistem ne deluje, ker iz teh začasnih enot ni sistemskih izhodov.
- Za neprofitna stanovanja obstajajo 4 prioritete skupine: mlade družine, ljudje s hendikepom, družine z več otroki in dolgotrajno zaposleni. Brezdomci niso omenjeni ne v zakonodaji in ne v nacionalnih programih.
- Na področju brezdomstva ni nacionalnega programa, ki bi bil jasno usmerjen v odpravo te težave.« (*ibid.*)

1.10.13. Zakon o ratifikaciji Evropske socialne listine (spremenjene) (MESL), (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 7/99)

Evropska listina v 30. in 31. členu opozori na pravico vsakega posameznika na varnost pred revščino in socialno izključenostjo in pravico do nastanitve.

- 30. člen – Pravica do varstva pred revščino in socialno izključenostjo

»Da bi zagotavljale učinkovito uresničevanje pravice do varstva pred revščino in socialno izključenostjo, se pogodbenice zavezujejo, da:

a) s celovitim in usklajenim pristopom sprejmejo ukrepe, s katerimi spodbujajo učinkovit dostop predvsem do zaposlitve, nastanitve, usposabljanja, izobrazbe, kulture in socialne ter zdravstvene pomoči osebam in njihovim družinam, ki živijo ali so v nevarnosti, da bi živele socialno izključene ali v revščini in

b) ponovno proučijo te ukrepe z namenom, da bi jih po potrebi prilagodile.«

- 31. člen – Pravica do nastanitve

»Da bi zagotavljale učinkovito uresničevanje pravice do nastanitve, se pogodbenice zavezujejo, da sprejmejo ukrepe, s katerimi:

1. pospešujejo dostop do nastanitve primerne standarda,

2. preprečujejo in zmanjšujejo brezdomstvo z namenom, da bi ga postopno odpravile,

3. vplivajo na ceno nastanitve tako, da bo dostopna tistim brez zadostnih sredstev.«
(*ibid.*)

2. Aktualno dogajanje in razmere v Sloveniji

"To je dobro premišljena stvar, kako ljudi prisiliti, da bodo za manj denarja več naredili in se še pobili."

Neža Maurer

Neža Maurer je recesijo lepo opisala. Živimo namreč v času, ko je stiska ljudi iz dneva v dan večja, ko ljudje niso več sposobni plačevanja svojih mesečnih obveznosti, ko se ljudje zaradi stiske selijo iz stanovanja v stanovanje. Prav tako živimo v časih, ko je pomanjkanje iz dneva v dan večje, ko ljudi skrbi, kaj bodo oblekli, kaj bodo otroku dali za kosilo, kje bodo prenočevali, ko se bodo morali izseliti. Veliko je takšnih vprašanj, še več je prošenj za pomoč. Naraščajo deložacije, ki so posledica nesposobnosti odplačevanja dolgov posameznikov oziroma družin in druge osebne stiske, zaradi česar se ljudje selijo iz stanovanja v stanovanje, od prijatelja k prijatelju. Predstavniki vladnega in nevladnega sektorja opažamo, da se navkljub vsem našim naporom za lajšanje teh stisk, revščina, lakota ter prikrito in pravo brezdomstvo iz dneva v dan nezadržno povečujejo.

Revščina, izguba zaposlitve, samomori, nesposobnost odplačevanja kreditov, izvršbe, deložacije, bolezni in obup nad razmerami so prebivalstvo pogreznili v vedno večjo stisko, lakoto in ob rob vsakdanjega preživetja, saj jim prihranki na tekočih računih počasi kopnijo. To se kaže v skrivanju in sramovanju revščine in lakote med ljudmi, v povečanem številu plačil rednih mesečnih obveznosti (položnic) s strani različnih organizacij, v večanju števila prosilcev paketov s hrano in oblačili, deložacijah, odklopih elektrike, vode...., kar je le del naše krute vsakdanjosti.

Iz Unicefovega poročila (Unicef, 2014) izhaja, da se je pod pragom revščine od leta 2008 znašlo 2,6 milijona otrok v gospodarsko razvitih državah sveta. Poleg njih v razvitih državah že živi 76,5 milijonov otrok v revščini. V Sloveniji se je revščina med otroci v letih 2008 – 2012 povečala za 15 odstotkov (1,8 odstotne točke), kar v resnici pomeni, da se je revščina med otroci v tem obdobju poglobila, saj se je med revnimi znašlo dodatnih 7.000 otrok. Obenem pa je spodbuden podatek, da se je revščina v istem obdobju med starejšimi znižala za 1,8 odstotno točko, kar kaže na uspešne in učinkovite ukrepe med starejšo populacijo.

Recesija (*ibid.*) je med drugim prizadela brezposelno mladino med 15. in 24. letom

starosti, ki se ne izobražuje oz. ni vključena v poklicno usposabljanje (i.im. NEET skupina). V Evropski uniji je bilo v letu 2013 7,5 milijona mladih predstavnikov NEET skupine. V Sloveniji NEET populacija dosega že skoraj 10 odstotkov in predstavlja 41 odstotni porast v primerjavi z letom 2008. Obenem se je brezposelnost med mladimi med 15. in 24. letom starosti povečala na 21,6 odstotka populacije (porast 11 odstotnih točk – podvojitve), kar je izjemno zaskrbljujoče, saj se med drugim Slovenija uvršča na 30. mesto od 41. držav na NEET lestvici.

O'Malley (*ibid.*) opozori na nazadovanje številnih razvitih držav na področju prihodkov v gospodinjstvih, kar se bo po njegovem negativno odražalo predvsem na otrocih.

Iz kazalnikov dohodka in revščine je po podatkih UMAR-ja (UMAR, 2013: 64, 178,179) za leto 2011 razvidno poslabšanje dohodkovnega položaja slovenskega prebivalstva. Stopnja tveganja revščine je bila v času pred izvedenimi socialnimi transferji na ravni iz leta 2010 (24,2%). V letu 2011 se je prag tveganja revščine in socialne izključenosti povišal, revščina pa zmanjšala za 0,3 odstotne točke.

Brezposelnost (Intihar, 2012) in nizki dohodki sta bila glavna vzroka revščine in socialne izključenosti v letu 2011. Statistike kažejo, da je takrat 13,6 % prebivalstva oz. 273.000 ljudi (19.000 več kot leto prej) živel pod pragom tveganja revščine, katerih mesečni neto dohodki so bili nižji od 600 EUR na odraslega člana gospodinjstva.

Neenako porazdeljen dohodek (*ibid.*) v slovenskih gospodinjstvih je v letu 2011 ostal na enaki ravni kot v letu 2010. Država je leta 2011 s prerazporeditvijo državne pomoči in z različnimi oblikami socialnih transferjev ublažila stisko gospodinjstev z nizkimi dohodki. Brez takšnega ukrepanja bi stopnja revščine lahko narasla na 24,2 %. V letu 2012 je bila stopnja tveganja revščine (*ibid.*, 2013) v Sloveniji 13,5 %. To pomeni, da je 271.000 oseb je živel pod pragom tveganja revščine (606 EUR na ekvivalentnega odraslega člana gospodinjstva na mesec). Poleg naštetih je bilo v Sloveniji še 121.000 socialno izključenih, kar skupaj predstavlja 19,6% prebivalstva.

Graf 2.1.: Stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti, Slovenija (Vir: SURS)

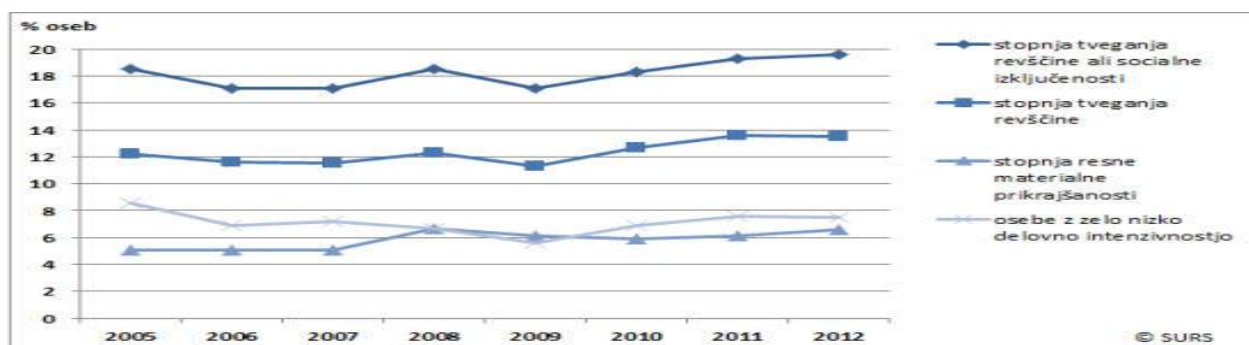

Tabela 2.1.: Prag in stopnja tveganja revščine, Slovenija (Vir: SURS)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Letni prag tveganja revščine (EUR)	5.278	5.509	5.944	6.536	7.118	7.042	7.199	7.273
Mesečni prag tveganja revščine (EUR)	440	466	495	545	593	587	600	606
Stopnja tveganja revščine (% oseb)	12,2	11,6	11,5	12,3	11,3	12,7	13,6	13,5

Po podatkih Statističnega urada (*Ibid.*, 2014) je v letu 2013 pod pragom revščine živelo že 14,5% prebivalstva Republike Slovenije oz. 291.000 oseb. Letni prag tveganja revščine v enočlanskem gospodinjstvu je znašal 7111 EUR oz. je razpoložljivi neto dohodek odrasle osebe, ki je živela pod pragom revščine je bil nižji od 593 EUR. Letni prag revščine za dvočlansko družino brez otrok je moral znašati vsaj 890 EUR medtem, ko je bil le - ta pri štiričlanski družini z dvema mladoletnima otrokoma, katera ne presegata starosti 14 let vsaj 1245 EUR mesečno. Stopnja tveganja revščine se je v primerjavi z letom prej zvišala za eno odstotno točko, prag tveganja revščine se je v primerjavi s prejšnjim letom znižal za 162 EUR na letni ravni, medtem ko je ta znašal (se je znižal) na mesečni ravni za 13 EUR. »V letu 2013 je v Sloveniji živelo 134.000 resno materialno prikrajšanih oseb, v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo jih je živelo 125.000, pod pragom tveganja revščine pa 291.000. Če osebam pod pragom tveganja revščine prištejemo 68.000 resno materialno prikrajšanih oseb (samo tiste nad pragom tveganja revščine) in 51.000 oseb, ki živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo (samo

tiste nad pragom tveganja revščine, ki niso tudi resno materialno prikrajšane), dobimo 410.000 oseb z visokim tveganjem socialne izključenosti, kar je 18.000 oseb več kot prejšnje leto.« (*ibid.*)

Tabela 2.2. : Osnovni kazalniki revščine in socialne izključenosti, Slovenija (*ibid.*, SURS)

	2012	2013
Povprečni letni razpoložljivi dohodek na ekvivalentnega člana gospodinjstva (EUR)	12.972	12.706
Letni prag tveganja revščine za enočlansko gospodinjstvo (EUR)	7.273	7.111
Stopnja tveganja socialne izključenosti (% oseb)	19,6	20,4
Stopnja tveganja revščine (% oseb)	13,5	14,5
Stopnja resne materialne prikrajšanosti - za 4 od 9 elementov (% oseb)	6,6	6,7
Stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti ²⁾ (% oseb)	7,5	8,0
Stopnja tveganja revščine pred socialnimi transferji, razen pokojnin (% oseb)	25,2	25,3
Stopnja tveganja revščine pred socialnimi transferji, vključno s pokojninami (% oseb)	41,9	42,3
Neenakost porazdelitve dohodka - razmerje kvartilnih razredov (80/20)	3,4	3,6
Neenakost porazdelitve dohodka - Ginijev količnik (%)	23,7	24,4

1) Prag za dve odrasli osebi in dva otroke, mlajša od 14 let. Otrok, star 14 ali več let, se upošteva kot odrasla oseba.

2) Izračun samo za osebe, stare 0–59 let.

Tabela 2.3. : Osebe z najnižjimi stopnjami tveganja revščine, Slovenija (*ibid.*, SURS)

	2012 % oseb pod pragom tveganja revščine	2013 % oseb pod pragom tveganja revščine
Gospodinjstva, v katerih so vsi odrasli člani delovno aktivni	4,1	4,2
Gospodinjstva vsaj treh odraslih oseb brez vzdrževanih otrok	5,0	7,1
Zaposlene osebe	4,5	4,6

Tabela 2.4.: Osebe z najvišjimi stopnjami tveganja revščine, Slovenija (*ibid.*, SURS)

	2012 % oseb pod pragom tveganja revščine	2013 % oseb pod pragom tveganja revščine
Glede na delovno intenzivnost gospodinjstva		
gospodinjstva brez delovno	70,1	75,2

aktivnih članov, z vzdrževanimi otroki		
gospodinjstva brez delovno aktivnih članov, brez vzdrževanih otrok	29,1	29,1
gospodinjstva z manj kot polovico delovno aktivnih odraslih članov, z vzdrževanimi otroki	35,3	45,5
Glede na tip gospodinjstva		
enočlanska gospodinjstva	36,7	32,8
enostarševska gospodinjstva	25,8	30,1
pari s tremi ali več otroki	15,9	17,3
Glede na najpogostejši status aktivnosti v letu pred anketiranjem		
brezposelne osebe	46,9	46,2
upokojene ženske	20,4	20,7
druge neaktivne ženske	18,2	19,7
Glede na starost in spol		
ženske, starejše od 64 let	25,0	25,5
Glede na stanovanjsko razmerje gospodinjstva		
najemniki stanovanj	33,3	34,3

Graf 2.2.: Osebe z visokim tveganjem socialne izključenosti, Slovenija, 2013 (*ibid.*, SURS)

2.1. Revščina med ljudmi na Goriškem

Vladne in nevladne organizacije opažamo, da se stiska med ljudmi iz dneva v dan povečuje, obenem pa narašča število prosilcev različnih pomoči. Goriška (Tomulić, 2014) je še do nedavnega veljala za območje, kjer je socialna ogroženost prebivalstva nižja. Razmere so se v zadnjem času žal tudi pri nas spremenile.

Mestna občina Nova Gorica (Košičkova, *ibid.*) je letošnja proračunska sredstva (100.000 EUR) za pomoč občanom z namenom lajšanja njihove stiske (plačilo položnic, nakup hrane, obleke, obutve) porabila v osmih mesecih. Podobno opažamo tudi na našem CSD - ju, kjer ravno tako opozarjamo na veliko porast vlog za redno in izredno denarno socialno pomoč. Obenem (Marussig po Košičkova, 2014) zaradi krize naraščajo intervencije, vse več je otrok z vedenjskimi in čustvenimi težavami, narašča število deložacij in posledično porast brezdomstva. Smrekarjeva (Kodre, 2014) stanje na Goriškem opiše: »Tako hudo, kot je zdaj, še ni bilo. Ne gre več samo za brezposelne. V težavah so ljudje, ki so zaposleni, predvsem mlade družine. Živijo v podnajemniških stanovanjih ali imajo za stanovanje najete kredite. Lahko sta oba zaposlena, pa komaj pridejo iz meseca v mesec. Kadar eden od njiju izgubi službo, so že pod pragom revščine. Ne morejo plačevati položnic in zato imamo že precej deložacij.«

Iz statističnih podatkov na Goriškem je razvidno, da se je stanje od leta 2008 drastično poslabšalo. »Če so bili oktobra 2008 brezposelni 604 Novogoričani, jih je Statistični urad RS oktobra lani zabeležil že 1765. Stopnja registrirane brezposelnosti se je v enakem obdobju s slabih 4 dvignila na 13 odstotkov in po podatkih Agencije RS za javnopravne evidence in storitve je šlo v stečaj 52 gospodarskih družb v mestni občini in kar 121 v celotni goriški statistični regiji. Samo lani je v Novi Gorici v stečaju pristalo 13 gospodarskih družb, skupaj pa je tako ali drugače usahnilo 352 podjetij, samostojnih podjetnikov in drugih fizičnih oseb, ki so opravljale registrirane dejavnosti.« (Bucik Ozebek, 2014).

V Novi Gorici se od 25.12.2013 delijo brezplačna topla kosila za socialno ogrožene občane v Domu upokojencev v Novi Gorici (pobudi se je pridružil tudi Vrtec Nova Gorica). Kasneje so se tej pobudi pridružili še v dijaškem domu. Markočič (*ibid.*) o ljudeh, ki sprejmejo ponujeno pomoč v obliki kosil pove: »To je težak korak za vsakogar, saj svojo stisko s tem, ko moraš priti po bon in potem oditi še na kosilo,

razgališ.« Stante (*ibid.*) pa še doda: »Družba na solidarnosti raste ali pa pade. S tem, ko bomo dvajsetim ljudem vsak dan ponudili brezplačen obrok, revščine ne bomo rešili, bomo pa naredili majhen korak k solidarnější družbi.«

2.1.1. Naša opažanja:

- Starejša populacija, ki izpolnjuje starostne kriterije za institucionalno varstvo, svoj odhode v dom upokojencev prelaga na čim kasnejši – nedoločen čas (oz. prekinjajo domsko varstvo) z namenom, da bi z njihovo pokojnino olajšali preživetje ostalim članom družine. V primeru potrebne pomoči se starejši raje poslužujejo storitev Centra za pomoč na domu.
- Starejša populacija je velikokrat žrtev ekonomskega, psihičnega in fizičnega nasilja oz. zlorab, katerih si ne upajo prijavljati.
- Starejši so večkrat izpostavljeni lakoti in revščini, saj jim njihova pokojnina večkrat žal ne zadošča za dostojno, človeka vredno preživetje.
- Ljudje so razočarani nad stanjem v državi (politiko, plačilno nedisciplino, nezaposljivost, krajo in propadom državnih podjetij ...), obupujejo nad razmerami, v katerih so se znašli, velikokrat ne po svoji krivdi, večkrat izrečejo grožnje, da bodo vse pobili, saj ne zmorejo več tako živeti. (Krivce za nastale razmere vidijo predvsem v znanih politikih).
- Naraščanje števila zakonskega prebivališča na CSD Nova Gorica, ki predstavlja odraz skritega brezdomstva. Na CSD Nova Gorica je bilo dne 01.11.2014 prijavljenih 26 posameznikov.
- Porast števila prošenj obubožanih ljudi za možnost brezplačnega kosila.
- Vlagatelji (Mugerli, 2012) izrednih denarnih socialnih pomoči v vlogah največkrat navajajo, da denar potrebujejo za nakup hrane, obleke in obutve ter plačilo položnic, saj z minimalnimi denarnimi prejemki ne morejo več preživeti.
- Z uvedbo ZUPJS (*ibid.*) se je Varstveni dodatek prenesel na CSD s strani ZPIZ-a. Ljudje so bili ogorčeni in prizadeti nad zahtevo po soglasju z zaznambo odtujitve in obremenitve v zemljiški knjigi nad vsemi njihovimi nepremičninami. Zato so se Varstvenemu dodatku največkrat odpovedovali,

saj so nepremičnine želeli podariti potomcem in ne državi.

- Z uvedbo ZUPJS (*ibid.*) in na podlagi rešenih odločb o subvenciji malice za osnovnošolce in dijake, je zaradi nove zakonodaje bilo veliko otrok lačnih. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je s 01.02.2013 s sprejetjem Zakona o šolski prehrani popravilo napako in zagotovilo, da je do brezplačne malice bila upravičena polovica osnovnošolskih otrok in tretjina dijakov. Desetina osnovnošolskih otrok je bila upravičena do brezplačnega kosila.
- Naraščanje števila denarnih socialnih pomoči
Število socialno varstvenih prejemnikov v obdobju med 01.01.2008 in 01.06.2014 narašča³ (denarna socialna pomoč (DSP), izredna denarna socialna pomoč (IDSP), subvencija malic in kosil), revščina in stiska med ljudmi se povečujeta. Enaka opažanja zaznavajo tudi v ostalih nevladnih službah in društvih.

Tabela 2.1.1.1.: Število prejemkov na CSD Nova Gorica.⁴

	DSP	IDSP	Varstveni dod.	Drž. štip.	Subv. najemnin	Subv. kosil	Subv. malic	Subv. vrtca	Obv. zdr. zav.	Dop. zdr. zav.
2008	1690	529	/	/	/	/	/	/	/	/
2009	1970	986	/	/	/	/	/	/	/	/
2010	2279	931	/	/	/	/	/	/	/	/
2011	2103	883	/	/	/	/	/	/	/	/
2012	3123	1118	576	1422	253	751	1256	3206	3395	3304
2013	2718	1453	256	1396	306	1195	2181	3220	3063	2957
2014 ⁵	1426	805	112	885	231	489	1235	2155	1565	1506

Posamezniki, se v svoji stiski obračajo po pomoč na Center za socialno delo, Mestno občino Nova Gorica in druge nevladne organizacije (Karitas, Rdeči

³ Primerjava podatkov za leto 2012 in 2013

⁴ Vir podatkov: ISCS

⁵ Podatki za obdobje med 01.01.2014 in 01.06.2014

Križ, Humanitarno društvo Kid,...) in povedo o težavah s plačili položnic, lakoti, brskanju po smeteh, ko se vrata velikih nakupovalnih centrov zapirajo (jemljejo dnevni kruh, hrano s pretečenim rokom trajanja), nezmožnosti nakupa oblačil, higienskih in nujnih pripomočkov za šolanje otrok ...

S spremembo zakonodaje oz. Pravilnika o splošnem označevanju predpakiranih živil (Uradni list RS, št. 50/04, 36/14), ki govori o roku uporabnosti (23. – 27. člen), smo v Sloveniji dopustili možnost prodaje živila preko označenega roka. Z decembrom 2014 stopi v veljavo nova uredba ES/1169/2011 o zagotavljanju informacij o živilih potrošnikom, »ki bo z decembrom 2014 nadomestila obstoječo zakonodajo, pa bo prepovedovala dajanje na trg zgolj tistih živil, ki so zaradi njihove hitre pokvarljivosti označena z rokom uporabe na način: "porabiti do". Za drugo kategorijo živil, katerih rok uporabe je označen na način: "uporabno najmanj do", nova uredba takšen prepovedi ne predvideva, kar načeloma pomeni, da bodo lahko v prometu tudi po izteku roka uporabnosti.« (MKO).⁶ Namen te spremembe je predvsem preprečevanje lakote med socialno šibkimi osebami (družinami) in še posebej med otroci. Projekt je v začetku zaživel v okviru Zavoda Socio v Celju.

- Naraščanje števila obravnavanih primerov nasilja v družini

Tabela 2.1.1.2.: Število obravnavanih primerov nasilja na CSD Nova Gorica (VIR: ISCSO)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Fizično		5	21	37	27	43	24
Psihično		1	18	28	26	38	27
Spolno			1	1	1	2	0
Ekonomsko			3	3	5	7	3
Zanemarjanje			3	1	2	1	0
SKUPAJ NASILJE		6	46	70	61	91	54

⁶ Ministrstvo za kmetijstvo in okolje

Tabela 2.1.1.3.: Število obravnavanih primerov nasilja v regijski interventni službi (Vir: CSD N.Gorica)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Obravnava nasilja v družini – Regijska interventna služba	42	71	67	66	67	29. izrekov prepovedi približevanja, 27 kriznih intervencij SKUPAJ: 56	34. izrekov prepovedi približevanja, 40. kriznih intervencij SKUPAJ: 74

Nasilje je v kakršni koli obliki nedopustno, saj žrtev razčloveči in poniža. Žal smo večkrat priče dejstvu, da se stiska med ljudmi povečuje in da je le - ta povezana tako z revščino, lakoto, izgubo zaposlitve, nesposobnostjo plačevanja mesečnih obveznosti, kot tudi z neustreznim reševanjem težav povezanih z alkoholizmom, nasiljem v družini ... Nasilje je lahko tudi povezano z začasnim (skritim) brezdomstvom, begom žrtev iz stanovanja v stanovanje, slabih bivalnih pogojev (prenatrpana stanovanja).

Koordinator za obravnavo nasilja v družini na CSD Nova Gorica pove, da so v letu 2014 zaznali porast izrekov prepovedi približevanja. Ljudje ukrep prepovedi približevanja že poznajo in se odločajo za podaljšanje le tega. Pri odločitvi za prijavo nasilja v družini so vidne razlike v dojemanju nasilja in odločitvi žrtve za prijavo nasilja glede na to ali prihaja iz urbanega središča ali podeželja.

- Izvršbe (Deložacije)

Nihče si na lastni koži ne želi doživeti izvršbe (deložacije). Deložacije se ne izvajajo samo preko pristojnih sodišč, temveč tudi s strani samih stanodajalcev (kjer med najemodajalcem in najemnikom ni sklenjene najemne pogodbe), Stanovanjskega sklada Mestne občine Nova Gorica, ... Iz podatkov Stanovanjskega sklada Mestne občine Nova Gorica izhaja⁷, da so v zadnjih letih (2008-2014) dejansko izvedli le dve deložaciji. Čeprav imajo letno razpisanih do 12 deložacij, v večini primerov pride do poravnave dolgov in s tem do umika izvršbe. Iz podatkov Okrajnega sodišča izhaja, da je bilo v času med 01.01.2008 in 01.06.2014 67 primerov deložacije⁸. Na Centru za socialno

⁷

Vir: Posredovan podatek Stanovanjskega sklada MONG

⁸

Vir: Posredovan podatek Okrajnega sodišča iz Nove Gorice

delo smo v letu 2014 obravnavali 14 primerov deložacij⁹.

Osnova za delo izvršiteljev sta Zakon o izvršbi in zavarovanju (ZIZ), (Uradni list RS, št. 3/07, 93/07 in 53/14) in Pravilnik o opravljanju službe izvršitelja (Uradni list RS, št. 18/03, 83/06 in 59/11). V 115. členu Pravilnika o opravljanju službe izvršitelja je navedeno: »Izvršitelj mora določiti čas odstranitve in o tem v skladu s prvim odstavkom 50. člena tega pravilnika obvestiti upnika in dolžnika. En izvod sklepa o izvršbi na izpraznitev nepremičnine, skupaj z obvestilom o času oprave izvršbe, pošlje izvršitelj v vednost tudi pristojnemu organu socialnega skrbstva in če je to potrebno, pristojnim organom za nadzor in odstranitev prometnih zastojev.«

Posamezniki in družine, ki so pred izvršbo (deložacijo) se velikokrat znajdejo v hudi osebni stiski, saj običajno ne vedo, kam se obrniti po ustrezno pomoč oz. kaj narediti in kam se umakniti ob in po deložaciji. Umik k prijateljem, znancem, sorodnikom, samski dom ipd. je le začasna rešitev, saj je potrebno razmisliti o resničnih vzrokih deložacij in kako se jim izogniti. Do deložacije običajno pride v primerih povezanih z revščino in nesposobnostjo plačevanja mesečnih obveznosti.

Družini / posamezniku lahko pomagamo (smo že večkrat pomagali) priti do začasne namestitve (stanovanja), vendar moramo imeti v uvidu, da se zelo rado zgodi, da zaradi nesposobnosti odplačevanja mesečnih obveznosti enkrat že deložirani, postanejo ponovno kandidati za deložacijo.

Deložirane osebe velikokrat skrivajo svojo stisko in bedo pred očmi javnosti. Ljudje, ki delamo s socialno ogroženimi moramo biti zelo pozorni (senzibilni) na pojav skritega brezdomstva, saj ga je težko odkriti. Glede na to, da obstaja zelo malo podatkov o tem, kaj se zares dogaja s temi ljudmi, pa službe postanemo pozorne nanje šele takrat, ko ti začnejo pogosto menjati naslov bivališča oz. naslov za vročanje. Centri za socialno delo oz. nevladne - brezdomske organizacije smo velikokrat nemočni in prepuščeni svoji iznajdljivosti pri reševanju stisk ljudi. V Novi Gorici začasne krizne namestitve (ko gre za eno ali dve odrasli osebi) nameščamo v samska domova in

⁹

Podatek za obdobje: 01.01.2014 - 01.10.2014 . Vir: CSD Nova Gorica

materinski dom (ženske z otroci). Težava nastane, ko je potrebno pri deložaciji poskrbeti za več oseb (mladoletni, invalidi ...). V preteklosti smo morali večkrat pomagati (in še vedno pomagamo) ljudem pri iskanju zanje primerne namestitve ob deložaciji iz njihovih stanovanj. Osebo mi bo najbolj ostal v spominu primer deložacije invalida prve kategorije in njegove žene, ki sta bila brez sredstev in se nista imela kam umakniti, zato smo zanju morali v najkrajšem možnem času poiskati ustrezno tržno stanovanje in urediti plačilo le tega.

Pri skritem brezdomstvu na Goriškem in tudi v Sloveniji lahko govorimo o večplastnosti vzrokov, zakaj do njega sploh prihaja. Eden izmed poglavitnih razlogov so zagotovo deložacije oz. izguba stanovanja, vendar pa to ni edini razlog, saj je izguba stanovanja tesno povezana še z revščino, invalidnostjo, izgubo zaposlitve, nesposobnostjo odplačevanja dolgov... Večkrat se zgodi, da so deložirane osebe invalidi in družine z otroki, katerim je zagotovitev ustreznih nadomestnih prostorov zaradi najrazličnejših vzrokov še težja. V celostno reševanje problema brezdomnih bi bilo smiselno intenzivneje vključiti lokalne skupnosti z namenom preprečevanja skritega in vidnega brezdomstva, saj je skrb za občane njihova dolžnost.

- **Naraščanje cestnega / uličnega brezdomstva**

Iz naše evidence (01.11.2014) je razvidno, da smo pomagali / pomagamo 82 osebam med katerimi je:

- 30 oseb, ki ima začasno urejen stanovanjski problem (samski domovi, sobe,...),
- 26 oseb, ki so na cesti (2 osebi sta na prestajanju kazni zapora),
- 12 oseb, ki so dnevni brezdomci,
- 1 oseba, ki je na zdravljenju,
- 10 oseb, ki so skriti brezdomci,
- 3 osebe, ki so v domu upokojencev.

Žal imamo tudi 8 pokojnih brezdomnih oseb, ki smo jim pomagali. Ta podatek je pretresljiv. Trenutno opažamo naraščanje števila brezdomnih.

V preteklosti se je brezdomstvo tesno povezovalo s kaznivimi dejanji (tatvine, motenje posesti). Lokalne skupnosti so počasi dojele, da je njihova dolžnost

pomagati brezdomcem, saj se v nasprotnem primeru težave le še slabšajo. Kosec (Kosec, 2006:11) je kot zelo vzoren primer pomoči navedel urejanje zavetišč za brezdomne širom Slovenije. S tem ukrepom se lahko prepreči dogodke, kot so se dogajali v Ljubljani, ko so brezdomci namenoma vlamljali in povzročali škodo z namenom prezimovanja /prenočevanja v toplih zaporih. Pri svojem delu sem se pred leti srečal tudi z brezdomskim parom, ki je čakal njunega prvega otroka. Glede na kompleksnost primera smo v reševanje in pomoč mladima staršema vključili še druge vladne in nevladne organizacije. Danes se kot starša po svojih najboljših močeh trudita skrbeti za njunega otroka. Zaključila oz. zaključujeta tudi program zdravljenja odvisnosti.

- **Naraščanje revščine**

V preteklosti je bila zaposlitev za nedoločen čas nekaj povsem običajnega in je predstavljala dokaj veliko varnost za sorazmerno normalno preživetje velike večine prebivalstva. Tega žal danes marsikje ni več zaznati, saj marsikdo navkljub rednim mesečnim prihodkom ne zmore več normalnega (dostojnega) preživetja. Večkrat tudi opazamo, da se ljudje odpovedujejo plačilu prispevkov za plačilo zdravstvenega zavarovanja, saj jim ta predstavlja prevelik strošek. Zdravnik dr. Aleksander Doplihar¹⁰ iz ljubljanske Pro-bono ambulante pove, da je bilo samo v lanskem letu približno 50.000 ljudi, ki niso imeli dostopa do zdravil. Poseben primer predstavljajo še nujne zdravstvene in zobozdravstvene storitve ter ortopedski pripomočki. Med uporabniki ambulante je največ obrtnikov in posameznikov, ki so revni zaradi plačilne nediscipline, brezdomcev, propadlih podjetnikov, Romov, tujih državljanov, ljudi brez zdravstvenega zavarovanja.

Nekaj podobnega zaznavamo tudi v Novi Gorici (Zavod za zdravstveno zavarovanje v MONG¹¹, 2015), kjer je bilo po podatkih območne enote Zavoda za zdravstveno zavarovanje »na dan 31. 12. 2014 nezavarovanih 427 oseb. Število oseb, ki niso bile zavarovane od 31. 12. 2013 dalje pa je bilo 64. Število oseb, ki so imele na dan 31. 12. 2014 v Republiki Sloveniji blokirano kartico zdravstvenega zavarovanja zaradi neplačanih prispevkov je bilo 24.254 oseb, ki so imele več kot eno leto blokirano kartico zdravstvenega zavarovanja

¹⁰ Podatek iz predavanja dr. Dopliharja na 1. brezdomskem kongresu 2014.

¹¹ Mestna občina Nova Gorica

je bilo 10.344. V obvezno zdravstveno zavarovanje je iz Območne enote Nova Gorica vključenih nekje 5,2 % od vseh zavarovancev v Republiki Sloveniji. V primeru, da bi ta delež uporabili tudi pri podatkih o številu oseb, ki imajo blokirano zdravstveno kartico na dan 31.12.2014, bi za Območno enoto Nova Gorica pomenilo približno 1.213 oseb. Oseb, ki so imele blokirano kartico več kot eno leto bi bilo nekje 517. Točnih podatkov za Območno enoto Nova Gorica ali samo Mestno občino Nova Gorica ni, oziroma so podatki možni proti plačilu. Podatkov o osebah, ki nimajo urejenega dodatnega zdravstvenega zavarovanja oziroma si ga ne plačujejo, pa se ne da pridobiti«.

S spremembo Zakona o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre - 01.01.2014) in Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS) je prišlo do razširitve kroga upravičencev v povezavi z denarnimi pomočmi z namenom zmanjševanja / lajšanja revščine.

Najpomembnejša sprememba je povezana z denarno socialno pomočjo in vračanjem te. »Če je zapustnik prejel denarno socialno pomoč za več kot 12 mesecev, se za prejeto denarno socialno pomoč dedovanje premoženja zapustnika omeji tako, da se višina dane pomoči zmanjša za 12 najvišjih mesečnih zneskov prejete pomoči, nato pa zmanjša še za 1/3 dane pomoči. Če je zapustnik prejel denarno socialno pomoč za 12 ali manj mesecev, se terjatev do zapuščine ne uveljavlja. Izredna denarna socialna pomoč in njeni dve obliki – izredna denarna pomoč kot pomoč pri kritju stroškov pogreba (pogrebna) in po smrti družinskega člana (posmrtnina), se ne vračata.« (MDDSZ)

- Naraščanje odvisnosti

V povezavi s krizo se zaznava tudi porast odvisnosti. V Ambulanti za bolezni odvisnosti Zdravstvenega doma v Novi Gorici (ABO) povedo, da je število obravnavanih primerov odvisnosti v zadnjem letu žal v ponovnem porastu.

Tabela 2.1.1.4: Naraščanje števila obravnavanih primerov odvisnosti v ambulanti za bolezni odvisnosti Zdravstvenega doma v Novi Gorici (Vir: ABO)

Leto	Število
2008	815
2009	518
2010	577
2011	535
2012	453
2013	429
2014*	470

* Za obdobje 01.01.2014 - 01.10.2014

- Potreba po zavetišču in institucionalnem varstvu za brezdomne

Potreba po zavetišču za brezdomne je star problem, na katerega že dalj časa opozarjamo. V zadnjem času opažamo še novo težavo povezano s starejšimi brezdomnimi uporabniki in njihovimi potrebami po institucionalnem varstvu. Zaradi drugačnega načina življenja in težkega prilagajanja pravilom, so ti največkrat manj primerni kot varovanci domov za ostarele. Strokovni delavci vključeni v slovensko mrežo organizacij za delo z brezdomnimi osebami smo mnenja, da bi bilo smiselno na državnem nivoju urediti vprašanje institucionalnega varstva, ki bi bilo prilagojeno brezdomnim osebam.

Slika 2.1.1.1.: Prenoišče brezdomnih v zapuščeni hiši

2.2. Pomoč socialno ogroženim v Mestni občini Nova Gorica

Mestna občina Nova Gorica (MONG, 2014) nudi na podlagi Odloka o socialnih in drugih pomočeh denarno pomoč občanom, ki so se znašli v stiski in nimajo dovolj sredstev za preživetje ter so obenem že izkoristili vse zakonske možnosti za rešitev socialne stiske.

Enkratne (MONG, 2014) denarne pomoči se s strani Mestne občine dodelijo za:

- »regresiranje šolske prehrane, kjer je organizirana,
- subvencioniranje letovanj otrok in mladostnikov ter šole v naravi za osnovnošolce,
- nakup šolskih potrebščin,
- pomoč pri plačilu dijaških in študentskih vozovnic,
- pomoč pri doplačilu zdravil, ortopedskih in tehničnih pripomočkov za potrebe rehabilitacije ter zdravstvenih storitev in drugih stroškov, ki so nujno potrebni, stroškov zanje pa Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije ne krije,
- pomoč pri nakupu osnovnih življenjskih potrebščin, ozimnice ali kurjave,
- doplačilo stroškov, povezanih z zdravljenjem odvisnosti enega ali več družinskih članov ter
- kritje drugih stroškov in izdatkov za premostitev trenutne materialne ogroženosti z upoštevanjem socialnih razmer upravičenca in ki niso kriti iz morebitnih drugih virov občinskega proračuna (plačilo najnujnejših položnic, pomoč pri plačilu pogrebnih stroškov, plačilo toplih obrokov, začasnih prenočišč ...).«

V letu 2014 (*ibid.*) je bil določen obseg denarnih sredstev v višini 120.000 EUR, od katerih je bilo 20.000 EUR za zagotavljanje brezplačnih toplih obrokov občanov Mestne občine Nova Gorica (v projektu so vključene sledeče javne ustanove: Dom upokojencev Nova Gorica, Dijaški dom Nova Gorica in Vrtec Nova Gorica). Iz podatkov je razvidno, da je občina za kritje pomoči do 04.09.2014 že namenila 101.800 EUR sredstev in s tem preseгла namenjena sredstva za denarne pomoči. Do presega sredstev je prišlo tudi v letih 2012 in 2013. Na hudo stisko med občani kaže tudi povečanje vlog za dodelitev denarnih pomoči v letih 2008 do 01.09.2014.

Tabela 2.2.1.1.: Višina namenjenih sredstev Mestne občine Nova Gorica namenjena lažšanju socialnih stisk med občani Mestne občine (Vir:MONG)

Leto	Odobrena sredstva	Realizacija	Število vlog	Povprečna odobrena pomoč
2008		58.000 EUR	262	
2009		91.530 EUR	429	
2010		80.423 EUR	387	
2011		75.929 EUR	357	
2012	77.611,55 EUR	79.701 EUR	302	256,99 EUR
2013	82.346,56 EUR	80.116 EUR	336	245,08 EUR
2014 – do 01.09.2014	81.800,00 EUR + 20.000,00 EUR (kosila)		310	263,87 EUR

Večina prispevkov, ki jih je Mestna občina namenila za denarne pomoči socialno šibkim osebam je bila v letih 2008 do 2014 namenjena lažšanju socialnih stisk med prebivalstvom v Mestni občini. Največ denarnih pomoči je bilo namenjenih kritju položnic (električna energija, vodarina, stroški ogrevanja ...), dodatnega zdravstvenega zavarovanja, nakupa kurjave ... Nekatere vloge iz leta 2012 so bile vložene iz strahu pred izgubo premoženja zaradi uvedbe Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev. V letu 2013 je bilo vloženih manj vlog za kritje šolske prehrane, letovanj in šole v naravi.

2.2.1. Brezplačni topli obroki za socialno ogrožene v Novi Gorici

V Novi Gorici se že dalj časa zavedamo lakote med ljudmi, zato so v Domu upokojencev Nova Gorica (g. Bojan Stante) predstavili pobudo o brezplačni delitvi viškov kosil med socialno šibke in lačne prebivalce Nove Gorice.

Pobudo so izpeljali in s 25.12.2013 začeli z delitvijo brezplačnih kosil, kasneje (z januarjem 2014) so se jim pri tej obliki pomoči pridružili še v Dijaškem domu Nova Gorica.

Pobudi sta se pridružili Mestna Občina Nova Gorica (s finančnimi sredstvi) in Vrtec Nova Gorica (z viškom kosil). V Domu upokojencev so v začetku razdelili dnevno 20, v Dijaškem domu pa 30 brezplačnih kosil na dan.

Prispevek Mestne občine Nova Gorica za brezplačna kosila je znašal v prvih devetih mesecih leta 2014 20.000 EUR¹² in je kril 10 toplih obrokov dnevno. Dom upokojencev je prispeval 8 kosil, vrtec pa dve. Dne 05.05.2014 je Dom upokojencev z Mestno občino Nova Gorica sklenil aneks k pogodbi, s katerim se je zaradi povečanih potreb zagotovilo 30 obrokov dnevno.

Tabela 2.2.2.1.: Število razdeljenih kosil v Domu upokojencev Nova Gorica (Vir: Stante, 2014)

DAN	ŠT. PRESEŽKA DUNG	ŠT. PRESEŽKA Vrtec	ŠT. DODATNO PRIPR. KOSIL	ŠT. IZDANIH KOSIL
JANUAR	288	40	209	537
FEBRUAR	285	39	208	532
MAREC	242	41	285	568
APRIL	263	36	325	624
MAJ	235	40	284	559
JUNIJ	191	40	283	514
JULIJ	214	46	434	694
AVGUST	234	40	474	748
SEPTEMBER	202	46	560	808
SKUPAJ	2154	368	3062	5584

2.2.2. Pomoč socialno ogroženim s pomočjo Območnega združenja Rdečega križa Nova Gorica

Območno združenje Rdečega križa Nova Gorica (OZRK) je nevladna, humanitarna, samostojna in nepridobitna organizacija, ki pomaga ljudem v stiski, skrbi za zaščito življenja in zdravja ljudi, spodbuja krepitev gibanja za zdravo življenje ter posreduje pri zagotavljanju spoštovanja človekovih pravic še posebej med vojnami in drugimi izrednimi stanji.

Temeljna načela Rdečega križa so:

- humanost,
- nepristranskost,
- nevtralnost,

¹² Posredovan podatek MONG

- neodvisnost,
- prostovoljnost,
- enotnost,
- univerzalnost.

OZRK Nova Gorica (*ibid.*) deluje na območju šestih občin: Mestna občina Nova Gorica, občina Goriška Brda, občina Kanal ob Soči, občina Šempeter - Vrtojba, občina Miren - Kostanjevica in občina Renče - Vogrsko. Znotraj tega območja deluje 41 krajevnih organizacij Rdečega križa in občinska organizacija RK Nova Gorica.

Območno združenje Rdečega križa Nova Gorica je v letih 2008 – 2013 pomagalo ljudem v stiski v sledečih oblikah (Markočič, 2014):

- materialna pomoč socialno ogroženim osebam,
- pomoč v hrani in pralnem prašku,
- pomoč pri plačilu položnic,
- pomoč v obliki materialne pomoči (bela tehnika, gospodinjski aparati ...),
- pomoč šoloobveznim otrokom za nakup šolskih potrebščin,
- omogočanje brezplačnih letovanj socialno ogroženih otrok in družin,
- nudenje posebne pomoči posameznikom, ki so se znašli v stiski,
- pripravljenost na ukrepanje in pomoč ob elementarnih nesrečah,
- izvajanje programskih aktivnosti s pomočjo prostovoljcev krajevnih organizacij RK,
- izvedba humanitarnih akcij,
- izvedba strokovnih usposabljanj,
- skrb za boljšo kakovost starejših oseb in
- prostovoljstvo.

Tabela 2.2.3.1.: Višina in oblika pomoči OZRK Nova Gorica (ibid.)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Humanitarna pomoč ogroženim osebam (število)	600	410 družin (cca. 1230 posameznikov)	351 družin (cca. 740 posameznikov)	334 družin (cca. 733 posameznikov)	410 družin (935 posameznikov)	508 družinam (1127 posameznikov)
Število razdeljenih prehrabnih paketov in vreč pr.praška	800 v vrednosti 24.000 EUR	2.092 v višini 62.760 EUR	1.245 v višini 37.350 EUR	1694 v višini 50.820 EUR	1517 v višini 45.510 EUR	1701 v višini 15.030 EUR
Razdeljene dodatne vrečke Mercatorja (vrednost)		9.510 EUR	3.272,91 EUR	2.739,47 EUR	3.000 EUR	3.512 EUR
Vrednost razdeljenih novih oblačil in obutve		6.000 EUR	6.000 EUR	5.500 EUR	2.200 EUR	2.500 EUR
Višina finančne pomoči občanom (pl. položnic)	18.800 EUR	27.556 EUR	67.214 EUR	32.512,85 EUR	103.898,78 EUR	64.405,76 EUR
Razdeljena materialna pomoč (bela tehnika...)	4 tone					
Višina pomoči ogroženim šoloobveznim otrokom	1.800 EUR	1.000 EUR	1.620 EUR	2.140 EUR	2.625 EUR	4.710 EUR
Vrednost razdeljene hrane iz intervenc. zalog EU	12.000 EUR	17,7 ton v vrednosti 20.407 EUR	20,8 ton v vrednosti 80.042 EUR	19,7 ton v vrednosti 33.065, 19 EUR	13,1 ton v vrednosti 22.000 EUR	17,1 tone v vrednosti 16.519, 20 EUR
Omogočeno brezplačno letovanje soc. ogroženim	25. otrokom in 7. starejšim v vrednosti 10.000 EUR	14 otrokom in 7 starejšim v vrednosti cca. 6.300 EUR	45 otrokom v vrednosti cca. 13.500 EUR	22. otrokom, ena 4. Članska družina, 2 starejši osebi v vrednosti cca. 6.600 EUR	16 otrokom, 2 starejši osebi v vrednosti 4.800 EUR	24 otrokov in 5 starejšim oseb v višini 8.700 EUR
Skupna razdeljena socialna pomoč (brez rednih stroškov)	Preko 70.000 EUR	Preko 133.000 EUR	Preko 200.000 EUR	Preko 133.000 EUR	Preko 184.000 EUR	Preko 115.400 EUR

2.2.3. Pomoč socialno ogroženim s pomočjo Goriške območne Karitas

Škofijska Karitas Koper (SŠK) deluje v 166 župnijah, ki so razporejene na 77 župnijskih in 25 medžupnijskih enotah Karitasa, ki se združujejo na tri območne enote Karitasa (Goriška, Istrska in Tolminska). V sklopu Škofijske Karitas (ŠK) delujejo sledeča delovna telesa:

- odbor za raziskovanje in obveščanje,
- odbor za oblikovanje,
- odbor za svetovanje,
- odbor za deviantnost,
- odbor za bolne, invalide in drugače prizadete in
- odbor za materialno pomoč.

Goriška območna Karitas (Vončina, 2014) deluje na področju 38 župnij. Organizirani so v treh centrih (Solkan, Grgar, Nova Gorica), od koder ljudem v času uradnih ur pomagajo pri lajšanju stisk. Delovanje Karitasa obsega:

- pomoč ljudem, ki so se znašli v različnih stiskah,
- pomoč družinam in posameznikom,
- redno izvajanje materialne pomoči in
- finančna pomoč ljudem v stiski pri plačilu položnic.

Tabela 2.2.4.1.: Število pomoči GOK

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Prejeta Hrana ŠK	5.450	6810	6812	/	6911	6207
Prejeta Hrana DK			3606	/	4740	6362
Prejeta Hrana EU	9.840	28.890	41898	589	49050	48172
Prejete Košarice	206	2.500	5091	/	3085	5824
Skupaj			52.316	/	63.786	66.565
Prejemniki hrane in higienskega materiala v Centrih Karitas						
Družine	303	673	360	529	431	529
Posamezniki	/	/		250	202	250
Skupaj oseb	1480	2407	2749	3122	2085	3122

Število paketov	1130	2118	2440	2402	3843	6208
-----------------	------	------	------	------	------	------

V letu 2013 (Karitas) je v mreži Karitasa sodelovalo 9.878 prostovoljcev, ki so opravili 514.829 ur prostovoljnega dela. Karitas je v letu 2013 pomagala 125.502 ljudem v stiski po vseh slovenskih krajih.

Njihovo pomoč je prejelo:

- 107.268 članov družin in posameznikov,
- 13.732 starejših ljudi,
- 2.994 migrantov in
- 1.508 brezdomnih posameznikov.

3. Brezdomstvo na Goriškem

3.1. Zgodovina našega dela z brezdomnimi osebami v Novi Gorici

»Start by doing what's necessary; then do what's possible; and suddenly you are doing the impossible«.

St.Francis of Assisi

V Novi Gorici se s problemom brezdomstva borimo in nanj opozarjamo že vrsto let. Že leta 2000 (Povšič, Medvešček) izdelali program zavetišča za brezdomce in ga posredovali Mestni občini Nova Gorica. S tem simbolnim, a za nas zelo pomembnim dejanjem, smo želeli opozoriti širšo javnost na nujnost nadaljnjega razreševanja problematike in nedopustnost ignoriranja brezdomstva na Goriškem, pred katerim si nihče več ne sme zatiskati oči. Program teži k sistemski rešitvi brezdomstva na Goriškem. Od leta 2002 spremljiva Goriško brezdomsko „sceno“ dva strokovna delavca Centra za socialno delo. Na Centru smo bili prvi, ki smo širšo Goriško in Severnoprimorsko javnost preko novinarskih konferenc, izjav za medije, odgovorov na svetniška vprašanja in intervjujev opozorili na problematiko brezdomstva in spregovorili o stiskah teh ljudi. Takrat je bilo na naših ulicah le nekaj posameznikov, ki niso preveč bodli v oči širšo javnost, danes pa to ni več problem le mestnega jedra Nove Gorice, ampak širše skupnosti. Naredili smo tudi prvo raziskavo pojava brezdomnih na področju širše Goriške, s katero smo želeli bolje spoznati te ljudi (njihovo izobrazbeno strukturo, starost, potrebe, ...).

V sredini leta 2006 smo pripomogli k iskanju primerne lokacije dnevnega centra za uporabnike prepovedanih drog in obenem tudi t.i. informacijske pisarne za brezdomce na železniški postaji v Novi Gorici. Lokacija prve informacijske pisarne za brezdomne je bila zelo zanimiva, saj je bila na obrobju mesta, v bližini državne meje in opuščenih servisnih železniških delavnic - hal v katerih prenočujejo še danes nekateri izmed njih. Ta je delovala v času med septembrom 2006 in junijem 2007, ko je bil odprt nov Šentov dnevni center za odvisnike za gasilskim domom v Novi Gorici. Dnevni center je razrešil in še vedno razrešuje marsikatero potrebo tudi prehodnih brezdomcev (možnost tuša, pranja, sušenja, likanja, kuhanja, toplega prostora ...).

V letu 2011 smo širšo javnost opozorili na problem lakote (potrebo po javni kuhinji) v Novi Gorici in potrebo po nujnosti reševanja stiske ljudi, ki so ostali brez vsega.

Naša služba se je v preteklosti in se še danes poslužuje storitev pomoči (predvsem denarne pomoči) Mestne občine Nova Gorica in pomoči humanitarnih organizacij kot sta Rdeči Križ in Karitas, kateri sta pripomogli k lažšanju tegob brezdomstva z oblačili, obutvijo, odejami in hrano ... V prvih zimskih obdobjih smo se skupaj s pomočjo Mestne občine Nova Gorica in občine Miren Kostanjevica večkrat posluževali storitev delitve toplega obroka hrane / enolončnice v eni izmed delavskih menz v mestu. V preteklih zimskih obdobjih so se nekateri posamezniki, brezdomci posluževali brezdomske menze pri »kapucinarjih« v Gorici (Italija). Nekaj let kasneje smo v sodelovanju z Mestno občino in s Srednjo Kmetijsko šolo iz Šempetra uredili delitev dnevnega toplega obroka v dnevnem centru za odvisnike.

V preteklosti smo se za nasvet in pomoč v zvezi z brezdomstvom in našim prizadevanjem za odprtje zavetišča za brezdomce v Novi Gorici obrnili na g. Borisa Kosca iz ljubljanskega zavetišča, ki nam je svetoval pri marsikateri nejasnosti. Glede na to, da v Novi Gorici na vidiku ni bilo premikov v smeri trajne razrešitve nastalega statusa »quo« glede odprtja zavetišča, smo se odločili in povabili k sodelovanju Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote (VZD), ki je kmalu za tem začelo z delitvijo brezplačnih večerij v parku pri avtobusni postaji v Novi Gorici. Kasneje so večerje poskusno delili v Šentovem DC za odvisnike, vendar se je iz različnih vzrokov delo ponovno preselilo v park.

Na Centru se večinoma poslužujemo zelo splošne definicije brezdomstva, to je biti brez strehe nad glavo, čeprav se pri tem zelo zavedamo, da je brezdomstvo veliko več, kot biti samo brez strehe nad glavo oz. brez stalnega prebivališča, zato vodimo evidence brezdomstva še ostalih kategorij. V zadnjih letih opazamo sledeča fenomena: porast nasilja v družini in porast števila oseb, ki so si uredili začasno stalno prebivališče na Centru za socialno delo, kjer je trenutno prijavljenih 26¹³ oseb in njihovo število žal nenehno narašča.

Vzroki za brezdomstvo v Novi Gorici so najrazličnejši in so največkrat povezani z razpadom družin (nasilje, zlorabe, deložacije ...). Trenutno se, kot možno obliko umika brezdomcev s ceste, poslužujemo namestitvev v materinskem domu (ženske z otroki) in v dveh samskih domovih, kjer se nameščeni predvsem samski moški. V

¹³ Stanje na dan 01.11.2014

zadnjem času smo se že nekajkrat posluževali namestitev v institucionalnem varstvu (starejše osebe), čeprav se zavedamo, da je domsko varstvo za brezdomne (zaradi njihovega težjega prilagajanja) neprimerna ustanova. Mogoče bi bilo v prihodnje smiselno razmisliti o domskem varstvu, ki bi bilo prilagojeno brezdomnim osebam (nižji standard zahtev, bolj prilagojen brezdomnim in njihovem načinu življenja). Naša služba spremlja in nudi pomoč še nekaterim posameznikom, ki so tako na prestajanju kazni zapora ali na zdravljenju odvisnosti od prepovedanih drog.

Delo z vsakim posameznikom se začne s pogovorom in ugotovitvijo dejanskih potreb vsakega izmed njih.

Stvar, ki nas še posebej vsakokrat razveseli je, ko se kdo izmed brezdomnih odloči za zdravljenje odvisnosti v katerem izmed terapevtskih programov. Pred leti smo pomagali dvema brezdomnima, ki sta bila v pričakovanju njunega prvega otroka, pri iskanju ustreznega terapevtskega programa, ki bi omogočal namestitev obeh in otroka. Program smo našli in brezdomca sta se odločila zanj. Veliko je bilo dela, tudi po rojstvu otroka, vendar se je splačalo. Danes eden izmed njiju živi samostojno, drugi pa zaključuje zdravljenje. Poleg njiju so še drugi, katerim smo pomagali vstopiti v terapevtski program. Žal smo tudi priče žalostnih dogodkov, ko se kateri izmed brezdomnih nepričakovano poslovi ...

Rad bi opozoril še na nekaj, kar je v zadnjem času v porastu na Goriškem. To je lakota in brskanje po smeteh zvečer, ko se zapirajo trgovine. Kar z nekaj uporabniki (nekateri izmed njih niso brezdomci v pravem pomenu besede) sem se pogovarjal o teh zadevah. Nekaj smo jih tudi usmerili k Društvu prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote (VZD) na večerjo, a je žal ti ne sprejmejo, tako kot z izredno muko sprejmejo pakete s hrano. Mnenja smo, da je program Društva prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote (VZD) in delitev večerij prepotrebna dopolnitev pomoči brezdomnim v Novi Gorici, zato kot CSD zares podpiramo vsakršno rešitev, ki bi celostno rešila problem brezdomstva v Novi Gorici.

Na tej točki bi rad opozoril in bil hvaležen predvsem Mestni občini Nova Gorica, oddelku za družbene dejavnosti, ki nam vsa leta stoji ob strani in nam v okviru svojih moči in pristojnosti pomaga pri realizaciji pomoči vsem nujno potrebnim.

Slika 3.1.1.: Prenočišče brezdomnih v zapuščeni hiši

3.2. Delo z brezdomnimi na ulici – Terensko socialno delo

Sčasoma in z veliko mero potrpežljivosti, vztrajnosti in dela po korakih, smo si pridobili zaupanje brezdomcev, ki nam je omogočilo nadaljnje delo z njimi.

Prva analiza med osmimi uporabniki na cesti (februar 2011) je pokazala, da so bili ti brez statusa (urejenega stalnega prebivališča, denarne socialne pomoči, izredne denarne socialne pomoči, obveznega in dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja). Analiza je pokazala prisotnost naslednjih problemov:

- potreba po urejenem zavetišču za brezdomne (predvsem nočnega zavetišča),
- neurejena prehrana,
- zdravstvene težave,
- slaba oskrba z obutvijo, oblačili, odejami (še posebej v zimskem delu leta),
- neurejeni družinski odnosi in
- zlorabe.

Pri svojem delu smo večkrat zaznali pomanjkanje informiranosti o možnih oblikah

pomoči, pravicah ... Ključen dogodek za resen začetek dela je bila nesreča enega izmed fantov, ki je »na poti domov« do hal padel v servisni jašek za popravilo vagonov in lokomotiv ter bil zaradi poškodb hospitaliziran. S pomočjo zaposlenih v SB Šempeter smo poškodovanemu naknadno uredili zdravstveno zavarovanje. Z izkazano pomočjo fantu, smo si na CSD-ju pridobili zaupanje brezdomcev. S podobnim primerom smo se kasneje srečali še enkrat.

Ker gredo pri nas zadeve včasih res zelo počasi in nam ni uspelo urediti zavetišča za brezdomne, so bili ti prisiljeni posluževati opuščenih objektov v širšem mestnem središču Nove Gorice. Največkrat so to bile industrijske hale na področju železniške postaje v Novi Gorici in na področju Ronketa oz. hale bivšega Ideala . Brezdomni na goriškem še prenočujejo tudi v šotorih, kamp prikolicah, pod mostovi, v gozdu, visokonapetostnem daljnovodu, opustošenih hišah, vodnem stolpu, avtomobilih, čakalnicah železniških postaj, praznih nenaseljenih hišah,...

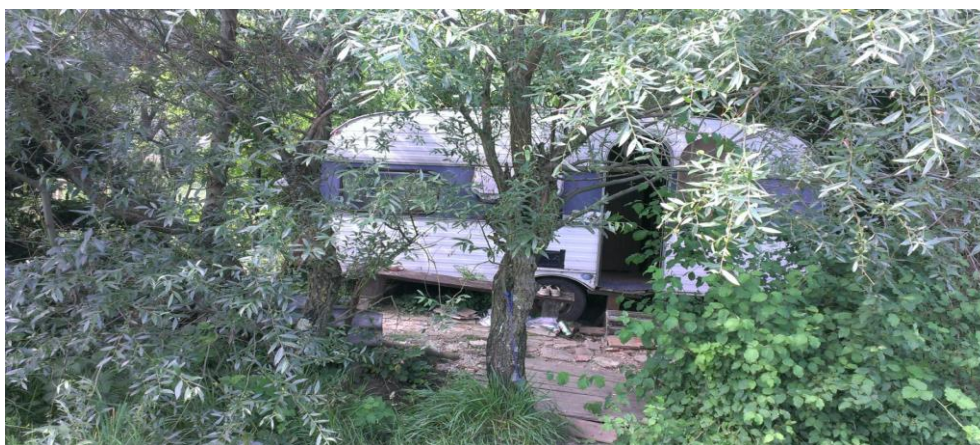

Slika 3.2.1.:Prenočišče brezdomnih v zapuščeni hali

Niso pa to edini prostori, katerih so oz. še vedno prebivajo posamezniki. Pred leti je veliko prahu v lokalni skupnosti dvignilo bivanje brezdomnih v garažni hiši.

Slika 3.2.2.: Šotorišče za nakupovalnim centrom

Slika 3.2.3.: Bivališče v zapuščeni kamp prikolici

Slika 3.2.4.: Bivališče v zapuščeni kamp prikolici

Slika 3.2.5.: Bivališče pod mostom

Drugi korak pri delu z brezdomnimi je bila ureditev brezplačnih toplih obrokov hrane v času med božičem in novim letom. Naša služba je v preteklosti večkrat s pomočjo oddelka za družbene dejavnosti Mestne občine Nova Gorica (MONG) in nekajkrat še z občino Miren-Kostanjevica organizirala brezplačne tople obroke kosil za brezdomne. Prvo leto smo obroke organizirali v restavraciji železničarskega doma. Zaradi dobrega odziva, smo kasneje s to dejavnostjo začeli še v dijaškem domu.

Glede na še eno pozitivno izkušnjo smo bili vsi mnenja, da bi morali vsaj začasno nadaljevati z delitvijo kosil za brezdomne, zato smo skupaj z Mestno občino Nova Gorica in s Srednjo kmetijsko in živilsko šolo iz Šempetra organizirali kosila, ki so bila razdeljena v Šentovem dnevnem centru za odvisnike v Novi Gorici.

V letu 2011 so nam na pomoč priskočili prostovoljci iz Društva prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote in začeli z delitvijo brezplačnih toplih obrokov.

3.3. Delo s posamezniki na Centru za socialno delo

Brezdomni so zaradi svojega način življenja zelo drugačna skupina prebivalstva, zato potrebujejo posebno pozornost in pomoč pri urejanju razmer, v katerih so se znašli. Poslušanje, razumevanje, podpora, pomoč ter informiranje o pravicah in dolžnostih uporabnika so elementi socializacije in reintegracije z okoljem uporabnika, ki se je znašel na cesti.

Socialni delavec (Karačić 2012, 71-76) na centru za socialno delo oceni prioritete in potrebe ter skupaj z uporabnikom določi kratkoročne in dolgoročne cilje. Zelo pomembno je, da uporabnik občuti, da je pomemben in ima središčno vlogo v postopku, da se sam odloča in sprejema odločitve ter da prevzame vso odgovornost in posledice v primeru prekinitve sodelovanja.

Naše delo z brezdomnimi je največkrat potekalo kot pomoč pri urejanju:

- stalnega prebivališča,
- denarne socialne pomoči/ izredne denarne socialne pomoči,
- zdravstvenega zavarovanja,
- osebne dokumenta,
- tekočega računa,
- prijave na Zavodu za zaposlovanje,
- pomoči Karitasa in Rdečega križa,
- pomoč pri izpolnjevanju vlog za denarno socialno pomoč, izredno denarno socialno pomoč, občinsko denarno pomoč, kandidiranju na razpisih za pridobitev neprofitnega stanovanja ipd. ter
- urejanju začasne namestitve v samskem domu.

Po trenutno veljavni zakonodaji (ki naj bi se v prihodnosti spremenila) ima brezdomna oseba možnost, da si pridobi stalno prebivališče na CSD v skladu s 4 odstavkom 8. člena Zakona o prijavi prebivališča (Uradni list RS, št. 59/06 in 111/07) pod pogojem, da je tam nazadnje prejemal pomoč.

Pri svojem delu sem se srečal še z zanimivimi primeri:

- odklon brezdomnih v splošnih ambulantah, ko si želijo izbrati osebnega zdravnika. S podobnimi težavami se srečujejo tudi kolegice v nekaterih

slovenskih zavetiščih za brezdomne,

- neprostoovoljno zapiranje tekočih računov v bankah,
- črtanje iz evidence državljanstva osebe rojene in živeče v Republiki Sloveniji, ki obenem ni državljan nobene druge države (apatrid).

3.4. Problem nastanitvenega centra (zavetišča za brezdomce)

V Novi Gorici se primer urejanja ustreznega zavetišča za brezdomne vleče že veliko let. Naša služba si je v preteklosti večkrat prizadevala rešiti nastali problem, vendar smo bili zaradi neurejenih razmer povezanih z zadrževanjem brezdomcev v središču mesta oz. zaradi pomanjkanja ustreznih prostorov zanje, večkrat skupaj z Mestno občino deležni kritik. V oktobru leta 2014 je Mestna občina Nova Gorica kupila namenske prostore bodočega humanitarnega centra v središču Nove Gorice, v katerem se bo v prvi fazi uredilo zavetišče za brezdomne, javna kuhinja in pro - bono ambulanta.

3.5 Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote (VZD)

Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote (VZD, 2014) je osnovano na mednarodni dobrodelni organizaciji Vincencijeva zveza dobrote. V Sloveniji segajo začetki organizacije v leto 1876, ko je bila ustanovljena organizacija pod imenom Vincencijeva družba. V preteklosti so predvsem skrbeli za sirote, materialno in duhovno obrobne osebe ter se odzivali na konkretne potrebe tistega časa. Organizacije je prenehala z delovanjem kmalu po zaključku druge svetovne vojne. Ponovno je zaživela v letu 1994 in deluje kot Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote in ima od leta 2006 status humanitarne organizacije. Društvo (Stegne 2010:83) ima več različnih programov:

- »celostna pomoč brezdomcem za aktivno vključevanje v družbo,
- zavetišče za brezdomce VZD,
- reševanje stisk sodobne družine,
- pomoč mladostniku v stiski in

- šola prostovoljstva.«

V društvu (*ibid.*) obenem razmišljajo o nadgradnji programa Zavetišča za brezdomce VZD s programom stanovanjske skupine za brezdomce, ki bi pomagala brezdomnim v procesu reintegracije z okoljem.

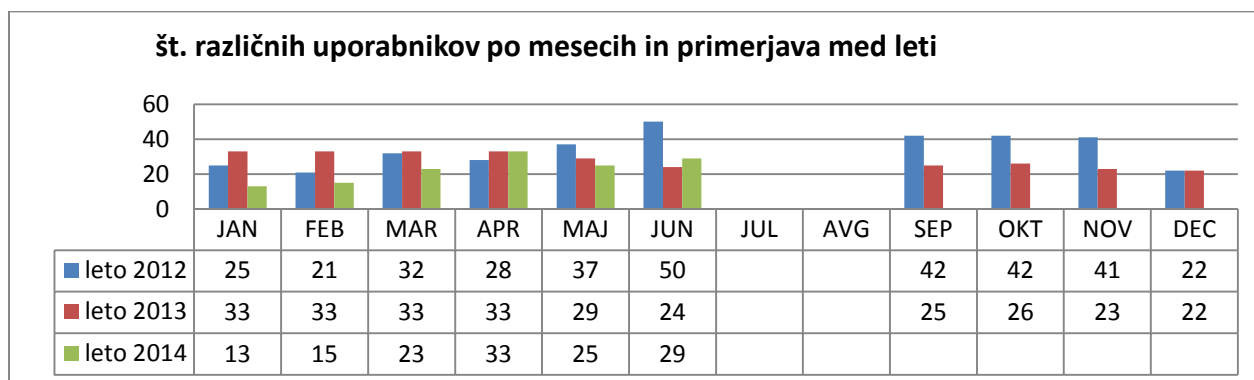
3.5.1. Delo z brezdomci v Novi Gorici

V Novi Gorici (Ličen, 2014) se od leta 2011 izvaja delitev brezplačnih toplih obrokov brezdomcem in osebam na pragu revščine, na Mirenskem Gradu pa se izvaja program *Resettlementa* brezdomcev – nastanitvene podpore in ponovnega vključevanja brezdomnih v družbo. Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote (VZD) ima v Ljubljani Dnevni center za brezdomce in Zavetišče za brezdomce VZD. »Topli obroki (*ibid.*) so način, da z brezdomci vzpostavimo stik in se jim približamo v njihovih materialnih potrebah, želja pa je odgovoriti na njihovo duševno lakoto – lakoto po odnosih, po sprejetosti, razumevanju.« V začetku leta 2013 so razdelili povprečno 33 obrokov na mesec, medtem, ko se je ob koncu leta razdelilo v povprečju 22 obrokov na mesec.

V marcu 2013 (*ibid.*) so obroke začeli deliti v dnevnem centru za odvisnike Šent v Novi Gorici in opazili prednosti in obenem pomanjkljivosti teh prostorov.

Prednost je, da je prostor topel in urejen, pomanjkljivost pa, da je premajhen in oddaljen od mesta, kjer se brezdomni zadržujejo. V mesecu marcu 2014 so ponovno začeli deliti brezplačne tople večerje v parku pri avtobusni postaji Novi Gorici, kjer se je število obrokov v kratkem času ponovno povečalo. »Park (*ibid.*) omogoča več prostora za klepet; tako se z osebo, ki si želi kaj več povedati o sebi in svojih težavah, lahko umakneš od ostalih. Žal to še vedno ni primeren kraj za vzpostavljanje varnega prostora tako za reševanje osebnih stisk, kot vračanje izgubljenega dostojanstva«.

Tabela 3.5.1.1.: Število uporabnikov brezplačnih večerij (Ličen, 2014)

3.5.2. Delo z brezdomci na Mirenskem Gradu

Na Mirenskem Gradu (Ličen, 2014) trenutno pomagajo trem brezdomcem, s kateri živijo in delajo. Tej skupini se vsak teden iz Ljubljane od ponedeljka do srede oz. četrтка pridruži še 4-6 brezdomnih oseb, ki pomagajo pri številnih opravilih. Skupno delo zajema:

- delo na vrtu, njivi in v vinogradu,
- skrb za urejanje okolice in cerkve in
- mizarska in gradbena dela.

Delo z brezdomnimi, povezanih v programu Resettelmenta, jih združuje in povezuje. Ob ponedeljkih imajo družabne večere imenovane družinski večeri, kjer igrajo skupaj različne družabne igre oz. gledajo film. V društvu VZD želijo s programom brezdomnim vračati vero in upanje v življenje, obuditi zavest, da lahko tudi iz porušenega življenja naredijo nekaj lepega in koristnega, čeprav se jim to mogoče zdi nemogoče.

Program Društva prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote je delo lazarista g. dr. Petra Žaklja, ki skupaj s fanti in prostovoljci gradi boljši svet in verjame, da človeku ni namenjen le obup, temveč življenje.

3.6. Šent

3.6.1 Dnevni center za odvisnike Šent in glasilo Rusjanovi

Šent (Rutar) Slovensko združenje za duševno zdravje deluje v Novi Gorici od junija 2006. Namen programa dnevnega centra je zmanjševanje socialne in zdravstvene škode, ki je posledica uživanja prepovedanih drog oz. je namenjen kot pomoč pri socialnem vključevanju in zmanjševanju tveganj zaradi uporabe prepovedanih drog. Program je organiziran v obliki dnevnega centra in se izvaja 40 ur tedensko med delavniki v času med 7.30 in 15.30. V tem času imajo uporabnik možnost prejemanja podpore pri urejanju njihovega življenja. Poleg tega pa imajo še možnost uporabe spleta, tuša, pralnice, menjave igel, ... Program predstavlja odgovor na socialne vidike zmanjševanja škode uporabe prepovedanih drog in zajema podporo uporabnikom pri njihovem vključevanju v vsakodnevno življenje, prevzemanju obveznosti, zagotavljanju pravic, ... Strokovni delavci skupaj z uporabnikom izvajajo strokovno svetovanje in individualno načrtovanje razvoja posameznika v povezavi s problemom odvisnosti od prepovedanih drog.

Cilji programa dnevnega centra za odvisnike Šent (Rutar):

- »socialno vključevanje uporabnikov prepovedanih drog,
- manj tvegana uporaba prepovedanih drog,
- izboljššan stik uporabnikov z drugimi socialno-varstvenimi in zdravstvenimi institucijami,
- aktivno prevzemanje vlog v vsakdanjem življenju,
- povečanje odgovornega ravnanja z uporabljenimi iglami in priborom med uporabniki prepovedanih drog,
- dostopnost strokovnega svetovanja in podpore uporabnikom in njihovim svojcem v duševni stiski,
- informiranost o možnostih vključitve uporabnikov drog v druge oblike pomoči (substitucijski programi, detoksikacija, terapevtske skupnosti in komune) in
- večja informiranost javnosti glede zasvojenosti s prepovedanimi drogami.«

Razčlenitev programa dnevnega centra za odvisnike Šent (*ibid.*):

- »program izmenjave igel,
- zagovorništvo in krepitev stikov s socialno-varstvenimi institucijami,
- individualni razgovori,
- informiranje in podpora pri odločitvi za vključitev v višje prazne programe obravnavanja odvisnosti,
- širjenje socialne mreže, krepitev socialnih kompetenc,
- dejavnosti v dnevnem centru in
- izvajanje družbeno – koristnega dela.«

3.6.2. Terensko delo z brezdomnimi

Šentov program (Šent) terenskega dela z uporabniki prepovedanih drog je namenjen delu z uporabniki na terenu. Namen programa je svetovanje, informiranje, izmenjava igel in sterilnega pribora na terenu, informiranje o manj tvegani uporabi drog (svetovanje ...), oskrba uporabnikov z zbirnimi kontejnerji za infektivne odpadke namenjenim varnemu uničenju, preverjanje navad uporabnikov na terenu ter pomoč in svetovanje pri odločitvi za vstop v druge programe (substitucijski, detoksikacija, terapevtske skupnosti ...). Terensko delo se izvaja na naslednjih področjih:

- Miren in Renče z okolico,
- Ajdovščina z okolico,
- Tolmin z okolico do Bovca,
- Goriška Brda in
- Nova Gorica.

3.7. Skupna pomoč brezdomnim na Goriškem

V septembru 2014 smo tri organizacije na Goriškem in sicer Center za socialno delo Nova Gorica, Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote in Šent, Dnevni center za uporabnike prepovedanih drog Nova Gorica, združile svoje moči z namenom boljšega pregleda in dela z brezdomnimi na Goriškem. Naš prvi korak je bil priprava in izvedba obeležitve svetovnega dneva brezdomstva 10.10.2014 ob 10 uri in 10 minut. Akcijo smo izvedli v skupni akciji slovenske mreže organizacij za delo z brezdomnimi osebami. V Novi Gorici je bilo naše letošnje geslo Skupaj gradimo dom. S tem simbolnim dejanjem smo želeli širšo javnost opozoriti na nujnost celostnega reševanja problematike brezdomstva na Goriškem in obenem širši javnosti ponuditi roko pri premagovanju predsodkov povezanih z brezdomstvom.

Letošnja simbolika tega dne je tudi nakup prostorov s strani Mestne občine Nova Gorica za bodoči humanitarni center, v katerem bo tudi zavetišče za brezdomne in javna kuhinja.

Naš namen je nadaljnjo spremljanje brezdomstva na Goriškem in realizacija bodočega centra za brezdomne v Novi Gorici z javno kuhinjo.

Slika 3.7.1.: Skupaj gradimo dom

4. RAZISKAVA

4.1 Opredelitev raziskovalnega problema

Brezdomstvo je pojav, ki se ga učimo iz dneva v dan. V Sloveniji po letu 2008 pridobiva na pomenu, saj je stiska med ljudmi iz dneva v dan večja. Večajo se tudi deložacije in skrito brezdomstvo. V Novi Gorici različne službe v okviru svojih pristojnosti spremljajo in pomagajo reševati stisko brezdomnih v samem mestnem jedru kot tudi v širši okolici. Značilnosti Goriške so:

- da še vedno ni zavetišča za brezdomne, zato brezdomni prenočujejo v zapuščenih halah, hišah ...,
- da se brezdomni poslužujejo storitev Šentovega dnevnega centra za odvisnike, kjer se lahko umijejo, uredijo, so na toplem ...,
- da se ljudem še vedno delijo večerje v parku, ker nimamo javne kuhinje,
- da nimamo probono ambulate in
- da naraščata revščina in deložacije ...

Biti v Novi Gorici brezdomec pomeni živeti v okolju, ki se težko navaja na drugačnost. Velikokrat smo tudi tranzitna točka za brezdomne, a se le ti povečini zadržujejo pri nas kratek čas na poti proti obali, kjer je zanje bolje poskrbljeno. Zadeve so se po letu 2011 spremenile v določenih pogledih na bolje, vendar je za brezdomne še vedno veliko premalo narejenega v smislu ureditve razmer, saj brezdomni še vedno nimajo dostojne strehe nad glavo, kjer bi lahko prenočevali, se uredili, dostojno pojedli Letošnja raziskava je analiza napredka izvedene raziskave leta 2011, ko sem izvedel prvo raziskavo potreb brezdomnih.

Cilj letošnje replike raziskave je predvsem preveriti napredek našega dela in oceniti trenutne potrebe brezdomnih.

4.2. Metodologija

Pri svoji raziskavi sem se odločil uporabiti metodo anketiranja in metodo intervjuja. Metodi sem uporabil na brezdomnih, ki jih srečujem v okviru treh služb (Center za socialno delo Nova Gorica, Društvo Šent Nova Gorica, Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote), ki pomagajo brezdomnim. Ti brezdomni so iz Nove

Gorice in iz njene širše okolice.

4.2.1. Raziskovalni vzorec in opis instrumenta za zbiranje podatkov

Izvedel sem dve raziskavi. V obeh raziskavah z metodo ankete so prostovoljno sodelovali naključno izbrani brezdomni. V raziskavi iz leta 2011 sem uporabil metodo ankete in anketiral 8 brezdomnih. V raziskavi leta 2014 pa sem uporabil metodo ankete, ki sem jo izvedel na dvajsetih osebah. Nekateri izmed sodelujočih v anketi iz leta 2014 so sodelovali že pri anketi v letu 2011, vendar, ker je bila anketa anonimna, njihovih odgovorov iz leta 2011 na žalost ne morem primerjati z odgovori v letu 2014.

Metodo intervjuja sem izvedel na bivših brezdomnih. Mogoče je kateri izmed njih sodeloval v anketi iz leta 2011, a zaradi anonimnosti ankete ne morem biti v to prepričan. S pomočjo intervjuja z bivšimi brezdomnimi sem želel dokazati, da se lahko človek s trdim delom reši brezdomstva in zaživi na novo.

Z anketo, ki sem jo opravil leta 2014, sem želel ugotoviti morebitne spremembe v odgovorih, ki sem jih dobil v letu 2011, zato sem uporabil isti anketni vprašalnik. V letu 2014 sem se želel še bolj poglobiti v problem brezdomstva in ugotoviti, kaj je brezdomne osebe, ki sem jih anketiral in intervjuval, pripeljalo do brezdomstva. Poleg tega sem želel od brezdomcev izvedeti česa si želijo, da bi službe lahko organizirale zanje ustrezno pomoč. Njihovi odgovori so nam in nam še bodo pomagali oblikovati ustrezne programe zanje.

4.2.2. Postopki zbiranja podatkov

Postopek zbiranja podatkov sem izvedel tako, da sem se z brezdomnimi/bivšimi brezdomnimi dogovoril glede datuma in ure ankete. Vsakega sodelujočega sem obvestil o namenu raziskave ter jim povedal, da so ankete anonimne. Anketo sem si zamislil tako, da sem na začetku postavil splošna vprašanja, potem pa že bolj ciljno usmerjena, da bi dosegel cilj raziskave. Osebe, s katerimi sem izvedel intervju, sem obvestil o namenu intervjuja in jih obvestil, da bodo lahko izpise intervjuja pregledali, popravili in dopolnili.

4.3. Ugotovitve in analiza anket iz 2011 in 2014

V nadaljevanju bom podal ugotovitve iz mojih raziskav opravljenih na podlagi ankete v letih 2011 in 2014. Na žalost podatki niso povsem primerljivi, saj je velikost vzorca iz leta 2011 in 2014 zelo različna, kar otežuje primerljivost in podajanje ugotovitev. V letu 2011 sem anketo izvedel na populaciji osmih brezdomnih, leta 2014 pa na dvajsetih brezdomnih. Glede na to, da sta bili obe anketi anonimni, težko presodim ali so bili anketiranci iz leta 2014 vključeni v anketo iz leta 2011.

Anketna vprašanja, odgovori nanje ter predstavitev odgovorov z grafi so podani v prilogah št. 7.1, 7.2, 7.4 magistrskega dela.

Najprej bom podal ugotovitve na podlagi anket, ki so jih rešili sedanji in skriti brezdomni, na koncu pa še ugotovitve iz anket dveh bivših brezdomcev.

Na podlagi obeh anket sem ugotovil, da je povprečna starost brezdomnih 41,4 let. Leta 2014 je bila povprečna starost 44,6 let, leta 2011 pa 38,25 let. Ugotovil sem tudi, da se je spremenila struktura brezdomcev. Leta 2011 je bilo brezdomcev moškega spola 75 odstotkov, leta 2014 pa je ta odstotek narastel na 80 odstotkov. Spremenila se je tudi izobrazbena struktura. Leta 2011 je bilo med brezdomci 50 odstotkov takih, ki so imeli osnovnošolsko izobrazbo in 50 odstotkov takih, ki so imeli poklicno izobrazbo. Iz ankete leta 2014 pa ugotavljam, da je odstotek brezdomcev, ki imajo poklicno izobrazbo ostal na isti ravni, zmanjšal pa se je delež tistih, ki imajo osnovnošolsko izobrazbo na 25 odstotkov. Pojavili pa so se brezdomni, ki imajo srednješolsko izobrazbo.

Zanimiv je tudi podatek o številu preživetih let na ulici. Leta 2011 je bilo povprečje 8,25 let, medtem, ko je bilo leta 2014 le 4,4 leta. Oba podatka razumem predvsem v povečanju vzorca (2014), spreminjanju populacije brezdomnih, odhodi nekaterih v domove upokojencev, preselitve na druga področja Slovenije, naselitve nekaterih v samske domove in skrbnejšemu vodenju evidenc brezdomnih na širšem Goriškem.

Glede vzrokov odločitve za brezdomstvo ugotavljam naslednje:

- v primerjavi z letom 2011 se je zmanjšalo število tistih, ki so se za brezdomstvo odločili zaradi razmer doma, povečalo pa število tistih, ki so se za brezdomstvo odločili zaradi izgube zaposlitve in dolgov ter

- v primerjavi z letom 2011 pa so se med razlogi za brezdomstvo pojavili še kazniva dejanja, prisila in splet okoliščin.

V zvezi z odločitvijo za brezdomstvo, ugotavljam naslednje:

- tisti, ki so odgovorili, da je bila ta odločitev kratka oz. hitra je bilo leta 2014 za 10 odstotkov več kot leta 2011 in tudi tistih, ki so odgovorili, da je bila odločitev za brezdomstvo dolga, je leta 2014 več kot 2011 in
- ugotavljam tudi, da se je število tistih, ki so odgovorili, da je bila odločitev za brezdomstvo prisiljena ali težka leta 2014 manj kot 2011.

Stik z domačimi je ohranilo leta 2011 več brezdomnih oseb kot leta 2014.

V zvezi s prenočevanjem brezdomnih sem ugotovil, da je leta 2011 večina brezdomnih prenočevala v zapuščenih zgradbah. Ta odstotek je leta 2011 znašal 75 odstotkov. Leta 2014 se je znižal na 35 odstotkov. Leta 2014 so se pojavile tudi nove oblike prenočevanja, ki jih leta 2011 ni bilo. Med odgovori sem dobil podatek, da brezdomni prenočujejo tudi v kamp prikolici, baraki, pri prijateljih ter v samskem domu. Vse to je le odraz današnjih, še vedno neurejenih razmer na Goriškem, ki se v primerjavi z letom 2011 izboljšujejo.

Iz ankete iz leta 2014 sem ugotovil tudi, da imamo tudi v Novi Gorici skrito brezdomstvo, za katero uradne institucije sploh ne bi vedele, če ankete ne bi izvedel. O tem smo lahko le ugibali. Po izvedbi ankete smo postali bolj pozorni na ta pojav.

V zvezi z željami brezdomcev ugotavljam, da je bila leta 2011 njihova največja želja, da bi imeli streho nad glavo. Leta 2014 se je ta želja med odgovori zmanjšala iz 87 odstotkov na 45 odstotkov to pa zato, ker se je od leta 2011, ko je bila anketa prvič izvedena začelo skrbeti za brezdomce tako, da jim poskušamo zagotoviti začasne namestitve (samski domovi, domovi za ostarele,...). Po mnenju brezdomcev pa v Novi Gorici primanjkuje predvsem zavetišče in topel obrok.

Brezdomni ocenjujejo odnos policistov do njih tako leta 2011, kot leta 2014 pozitivno. Ugotavljam pa, da se je zmanjšal delež (7,5 odstotka) tistih, ki odnos policistov ocenjujejo negativno.

Zanimivo je mnenje brezdomcev o tem, kdo bi moral po njihovem mnenju narediti več na področju brezdomstva, saj se je delež tistih, ki so leta 2011 odgovorili, da naj bi to

bila Mestna občina Nova Gorica (delež je takrat znašal 50 odstotkov) zmanjšal, leta 2014 je znašal 20 odstotkov. Leta 2014 se je zmanjšal tudi delež tistih, ki so na vprašanje kdo bi moral narediti več, odgovorili z vsi. Ta delež se je iz 25 odstotkov zmanjšal na 10 odstotkov. Leta 2014, pa so se pojavili novi odgovori, ki jih 2011 ni bilo in sicer: država, Ambulanta za zdravljenje odvisnosti (ABO) in kar je najbolj razveseljivo odgovor sam. To pomeni, da se nekateri brezdomni zavedajo, da če želijo, da se njihov način življenja spremeni, morajo za to kaj narediti tudi sami.

Zadnje vprašanje iz ankete ali kdaj pomislite, da bi zapustili takšen način življenja in začeli znova, je tako leta 2011 kot leta 2014 imel pozitiven odgovor. To nam da jasno sporočilo, da si vsi brezdomni želijo zapustiti takšen način življenja, vendar ne vedo, kje začeti.

Raziskavi v letih 2011 in 2014 sta le potrdili naše domneve, da brezdomni nujno potrebujejo dnevno nočni center, v katerem bi si lahko vsaj nekako uredili dostojno življenje. Poleg tega pa opazamo še potrebo po:

- ureditvi ambulate za ljudi brez zdravstvenega zavarovanja (probono ambulate),
- ureditvi razdelilnice hrane, ki jo začasno rešujemo z brezplačnimi delitvami toplega obroka v novogoriškem parku v bližini avtobusne postaje (Društvo VZD) in v domu upokojencev (DUNG, MONG), ki je namenjen predvsem socialno šibkim posameznikom ter
- uvedbi programa podporne namestitve (skupaj s Stanovanjskim skladom MONG), ki bi preprečeval brezdomstvo.

Iz odgovorov v anketah, njihove analize ter iz opravljenih intervjujev, lahko rečem, da sem anketiral tri skupine brezdomnih:

- sedanje brezdomne,
- skrite brezdomne in
- bivše brezdomne.

Čeprav na podlagi anonimnih anket, ne morem zagotovo trditi, kateri so sedanji in kateri so skriti brezdomni, ampak samo katera dva sta bivša brezdomna, lahko na podlagi odgovorov vseeno primerjam te skupine med seboj.

Ugotovil sem, da kljub temu, da pripadajo različnim skupinam imajo enake probleme oz. so te probleme imeli. Njihov največji problem je prenočišče, ustrezna prehrana ter ustrezna higiena. Omenjene težave rešujejo tako, da prespijo v zapuščenih halah, zapuščenih avtomobilih, kamp prikolicah, šotorih, v gozdu,... . Za ureditev težav z osebno higieno jim veliko pomagajo na Šentu (DC Nova Gorica), medtem, ko jim pri hrani pomaga Šent ter z delitvijo večerij še na VZD. Pomagajo si tudi s prejemki iz naslova denarne socialne pomoči.

4.3.1. Analiza anket bivših brezdomnih

Na podlagi analize rezultatov sem ugotovil, da sta uporabnika št. 1 in št. 9 iz leta 2014 bivša brezdomca. Pri obeh uporabnikih je za takšen način življenja (brezdomstvo) šlo za sklop naključij oz. za izgubo zaposlitve. Odločitev je bila pri prvem uporabniku čez noč, uporabnik št. 9 pa se je za to odločal dalj časa. Oba uporabnika sta imela stik z domačimi, pri enem izmed njiju so odnosi celo vedno boljši. Oba uporabnika sta v času, ko sta bila brezdomca, ves čas preživljala v omami, živela sta v zapuščenih halah. Danes eden živi v samskem domu, drugi ima stanovanje. Oba sta tudi mnenja, da Nova Gorica potrebuje dnevno nočni center za brezdomne. S socialnimi službami, Mestno občino in policijo imata dober odnos.

4.3.2. Biti brezdomec v Novi Gorici

Biti brezdomec v Novi Gorici zagotovo ni enostavno zaradi več razlogov:

- ni dnevno nočnega centra (zavetišča) za brezdomne, zato je prenočevanje prepuščeno predvsem njihovi lastni iznajdljivosti (zapuščene hale, zapuščene hiše, kamp prikolice, avtomobili, šotorjenje, bivanje v gozdu (votlinah), selitve iz stanovanja v stanovanje, prenočevanje na železniških postajah, bivanje v samskih domovih, domovih za upokoјence,...), po letu 2011 se je skupaj s finančno pomočjo Mestne občine nekaj posameznikov namestilo v samskih domovih, domovih upokoјencev...,
- pred letom 2011 ni bilo možnosti za topel obrok (večerje) med delavniki, ampak je bila ta možnost ponujena le občasno (kosila iz šole, kosilo v dijaškem domu, restavraciji Evropa,...), z letom 2011 je društvo prostovoljcev VZD začelo z delitvijo večerij v parku,
- v preteklosti brezdomni niso imeli urejenega statusa in šele z mojo

prizadevnostjo in vztrajnostjo, sem jih počasi uspel prepričati, da so sprejeli pomoč in dovolili urediti status (stalno prebivališče oz. naslov za vročanje, obvezno in dopolnilno zdravstveno zavarovanje, redna in izredna denarna socialna pomoč, pomoč Karitasa in Rdečega križa,...), danes imajo urejen status več ali manj vsi,

- v preteklosti ni bilo Šenta in njihovega centra za odvisnike, kjer si lahko brezdomni skuhajo, se uredijo, operejo, so na toplem... ,
- ni še javne kuhinje, zato se večerje še vedno delijo v parku, pobud za ustanovitev le te je bilo veliko, verjetno bo prišlo tudi do njene realizacije in
- ni še programa stanovanjske podpore, s katerim bi preprečevali brezdomstvo, saj le s tem, ko brezdomnemu zagotovimo streho nad glavo (samski dom, dom upokojencev,...) še nimamo zagotovila, da bodo te osebe tam tudi ostale. Velikokrat se žal zgodi, da zaradi njihovega težjega prilagajanja sistemu, ostanejo brez strehe nad glavo.

Biti brezdomec v Novi Gorici pomeni, da:

- si moraš urediti status (zdravstveno zavarovanje, redno in izredno denarno socialno pomoč, zakonsko stalno prebivališče, ...) na CSD-ju,
- imaš možnost prejemati brezplačne večerje v parku pri avtobusni postaji, med tednom s pomočjo društva prostovoljcev VZD,
- imaš možnost se umiti, urediti, pogreti,... v Šentovem dnevnem centru za odvisnike vsak dan med tednom,
- imaš možnost pridobiti pakete s hrano, oblačila, obutev, odeje,... na Karitasu in Rdečem križu,
- imaš možnost, da ti Mestna občina pomaga Nova Gorica pri plačilo samskega doma oz. doma upokojencev in
- se boš moral znajti glede strehe nad glavo (samski dom, hale, skrito brezdomstvo,...), saj zavetišča v Novi Gorici zaenkrat še ni.

Dela imamo v Novi Gorici še veliko in samo od vseh nas bo odvisno, ali bomo tem ljudem lahko ponudili še kaj več.

4.3.3. Kratka analiza intervjujev

V nadaljevanju bom predstavil bistvene ugotovitve na podlagi izvedenih intervjujev. Intervjuje sem izvedel z bivšimi brezdomnimi, saj sem želel predstaviti, kaj je vplivalo na to, da so postali brezdomni, kako so kot brezdomni živeli in kako so prišli do odločitve, da svoj način življenja spremenijo ter korake na poti do spremembe. Intervjuje v celoti objavljam v prilogi št. 7.3 na koncu magistrskega dela.

Skupna lastnost pri vseh treh bivših brezdomnih je ta, da so imeli zelo podobne (z odvisnostjo) in z izgubo strehe nad glavo povezane vzroke za brezdomstvo. Obenem pa je njihova skupna lastnost tudi ta, da so vsi prej imeli družino oz. vsaj družinske člane, ampak so morali zaradi različnih okoliščin oditi od doma. Nekateri so poskušali priti domov, vendar pa jih domači zaradi njihove odvisnosti niso najbolje sprejeli. Rezultat tega je, da so začeli živeti brezdomsko življenje.

Kot brezdomci so vsi trije uporabniki imeli težave z odvisnostjo od različnih substanc in svoje življenje preživljali skupaj z ostalimi brezdomnimi. Preživljali so se tudi z nelegalnimi posli.

Vsak izmed njih je našel svojo pot iz odvisnosti v novo življenje. Skupna lastnost vseh treh je, da pot v novo življenje ni bila lahka. Dva izmed njih sta se za zdravljenje odločila s pomočjo terapevtskega centra, medtem, ko se je tretji odločil za samozdravljenje z abstinenco.

Danes vsi trije dokazujejo, da se s trdim delom, močno voljo in odločnostjo uspe in lahko zaživiš na novo.

5. Zaključek

V svoji magistrski nalogi sem želel predstaviti brezdomstvo, razloge zanj, predstaviti zakonodajo na tem področju ter razmere v Sloveniji in na Goriškem. Poseben poudarek sem namenil brezdomstvu na Goriškem, saj se dnevno srečujem s to problematiko v okviru svojega dela.

V Novi Gorici spremljamo brezdomstvo na CSD Nova Gorica in rešujemo njihove težave že več kot deset let. Pri našem delu nam večkrat v okviru svojih pristojnosti in finančnih zmožnosti pomaga Mestna občina Nova Gorica. Kasneje so se nam pri reševanju problematike pridružili še nevladni organizaciji Šent z dnevnim centrom za odvisnike in Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote. S skupnimi močmi in v okviru svojih pristojnosti lajšamo stiske brezdomnih na Goriškem.

V letu 2011 sem izvedel prvo raziskavo (analizo) brezdomstva na Goriškem z namenom ugotovitve dejanskega stanja med brezdomnimi. Lani sem jo ponovil z namenom, da ugotovim dejanske spremembe od zadnje raziskave. Če sem vstopil v raziskavo leta 2011 predvsem zaradi želje po spoznanju strukture populacije brezdomnih in njihovih želja, potreb, pričakovanj, sem se v letu 2014 podal v raziskavo predvsem zaradi ugotavljanja trenutnih potreb in pričakovanj, saj se vse službe po svojih najboljših močeh trudimo, da bi brezdomnim pomagale in olajšale njihovo življenje. Raziskava iz leta 2011 mi je pomagala, da sem spoznal, kaj brezdomni potrebujejo (zavetišče za brezdomne, topel obrok, ...) in poskušali smo jim po svojih najboljših močeh pomagati.

Od raziskave leta 2011 so se težave povezane z brezdomci v Novi Gorici začele premikati na bolje. Topel obrok se je uvedel konec leta 2011 (Društvo prostovoljcev VZD). Naše delo, naša prizadevanja in naporji so vidni tudi v moji ponovljeni anonimni raziskavi leta 2014. Analiza rezultatov te raziskave je pokazala, da smo na pravi poti in da so naši zastavljeni cilji pravilni.

Konec leta 2014 je Mestna občina tudi kupila prostore, kjer bo nastal bodoči humanitarni center. Vesel sem, da so naša prizadevanja obrodila sadove in da bomo lahko tudi v Novi Gorici dobili prostor, kjer bodo brezdomci lahko dobili topel obrok, pomoč in podporo ter streho nad glavo.

Obe anketi, ki sem ju izvedel ter opravljeni intervjuji, so mi omogočili globlji vpogled v

svet brezdomnih. Sedaj lažje razumem, kaj ti ljudje preživljajo, katere so njihove potrebe in jim tako lažje svetujem in pomagam.

6. Viri in literatura

6.1. Viri:

- Batas, R., Vita, (2004), Življenje na robu revščine, dostopno na spletni povezavi http://www.revija-vita.com/index.php?stevilkavita=44&naslovclanek=%C5%Bdivljenje_v_dru%C5%Beini_na_robu_rev%C5%A1%C4%8Dine, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Bucik Ozebek, N., (2014), Socialna stiska v mestu se je poglobila, dostopno na spletni povezavi <http://www.dnevnik.si/slovenija/primorsk/socialna-stiska-v-mestu-se-je-poglobila>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Busch-Geertsema, V., Edgar, W., O`Sullivan, E., Pleace, N., Feantsa, (2010), Homelessness and Homeless Policies in Europe: Lessons from Research, European Consensus Conference on Homelessness 9-10 December 2010, dostopno na spletni povezavi http://www.sociallabel.be/sites/default/files/doc/116829_pod_broch_homelessness_eng_v3_0.pdf, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Busch-Gertsema, V., Edgar, W., O`Sullivan, E., Pleace, N., Feantsa, Homelessness and Homeless Policies in Europe: Lessons from Research, dostopno na spletni povezavi http://www.feantsaresearch.org/IMG/pdf/fea_020-10_en_final.pdf, dostopno na medmrežju (05.02.2015)
- Center RS za poklicno izobraževanje, (2015), Socialna vključenost in participacija, dostopno na spletni povezavi http://www.cpi.si/files/cpi/userfiles/TrajnostniRazvoj/08_Socialna_vkljucenost.pdf, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Dekleva, B., (2004), Socialna vključenost in psihosocialno zdravje mladih z izkušnjami brezposelnosti na območju Ljubljane, dostopno na spletni povezavi http://www.pef.uni-lj.si/fileadmin/Datoteke/Raziskovanje/porocila/Socialna_vklju%C4%8Denost_mladih_brezposelnih.pdf, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Dekleva, B., Razpotnik, Š., (2007b), Definiranje brezdomstva in merjenje njenega obsega, dostopno na spletni povezavi

- <http://www.kraljiulice.org/library/384/bojan-dekleva-in-spela-razpotnik-definiranje-breedomstva-in-merjenje-njegovega-obsega.pdf>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Dekleva, B., (2008), Posebno ogrožene skupine brezdomcev, dostopno na spletni povezavi <http://www.kraljiulice.org/library/402/bojan-dekleva-posebno-ogrozene-skupine-breedomcev.pdf>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Dekleva, B., Razpotnik, Š., (2010a), Konferenca o socialni izključenosti revščini in brezdomstvu, dostopno na spletni povezavi <http://www.kraljiulice.org/library/491/konferenca-o-socialni-izkljucenosti-revschini-in-breedomstvu-knjizica.pdf>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Dekleva, B., Filipovič Hrast, M., Nagode, M., Razpotnik, Š., Smolej, S., (2010c) - Ocena obsega odkritega in skritega brezdomstva v Sloveniji, dostopno na spletni povezavi http://www.pef.uni-lj.si/fileadmin/Datoteke/Raziskovanje/porocila/Kon%C4%8Dno_poro%C4%8Dilo_%C5%A1tudije_Ocena_obsega_breedomstva_v_RS.pdf, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Dekleva, B., Razpotnik, Š., (2011), Ocenjevanje obsega brezdomstva v Sloveniji, dostopno na spletni povezavi <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-RZXCHJEC/?>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Dragoš, S., (1993), Vprašanje klošarjev, dostopno na spletni povezavi <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-1UJSFIWC/?&language=eng> , dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote, (2015), Delo z brezdomci v Novi Gorici, dostopno na spletni povezavi <http://www.drustvo-vzd.si/?q=content/delo-z-breedomci-v-novi-gorici.html>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote, (2015), O nas, dostopno na spletni povezavi <http://www.drustvo-vzd.si/?q=content/predstavitev-drustva-prostovoljcev-vzd.html>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote, (2015), Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote, dostopno na spletni povezavi

- <http://www.mirenski-grad.si/drustvo-prostovoljcev-vincencijeve-zveze-dobrote>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Društvo za Združene narode za Slovenijo, (2015), Mednarodni dnevi, tedni in leta; dostopno na spletni povezavi <http://www.unaslovenia.org/book/export/html/430>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Francis of Assisi, (2015), Francis of Assisi Quotes, dostopno na spletni povezavi <http://www.brainyquote.com/quotes/quotes/f/francisofa121023.html>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Friškovec, R., (2010), etika in ljudje v stiski, dostopno na spletni povezavi http://www.fos.unm.si/media/pdf/forum/22_forum/friskovec.pdf, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Fitzpatrick, S., Pawson, H., Bramley, G., Wilcox, S., Beth Watts, B., (2014), Crisis, The homelessness monitor: Northern Ireland 2013, dostopno na spletni povezavi http://www.crisis.org.uk/data/files/policy_research/HomelessnessMonitor_NorthernIreland_EXEC_SUMMARY.pdf, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Goffman, E., (2008), Stigma : zapiski o upravljanju poškodovane identitete, Maribor : Aristej.
 - Gordon, D., (2005), Indicators of Poverty & Hunger, dostopno na spletni povezavi http://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/ydiDavidGordon_poverty.pdf, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Hrastnik, T., (2015), Razglej.se, Kaj menite o učinkovitosti začetka uporabe Zakona o socialno varstvenih prejemkih? dostopno na spletni povezavi <http://www.razglej.se/kaj-menite-o-ucinkovitosti-zacetka-uporabe-zakona-o-socialno-varstvenih-prejemkih/>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Hvalič Touzery, S., (2015), Slovar: Socialna izključenost, dostopno na spletni povezavi <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/gerontologija/slovar/1026.html>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Inglič, R., Stare, M., (2014), Življenjski pogoji, Slovenija, 2013 – končni podatki, dostopno na spletni povezavi http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=6491, dostopno na medmrežju (05.02.2015).

- Instore, (2014), Slovenija: Obetajo se posebne police za hrano, ki je še uporabna, dostopno na spletni povezavi <http://www.instore.si/newsarticle/newsarticle/Obetajo-se-posebne-police-za-hrano-ki-je-se-uporab>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Intihar, S., Statistični urad Republike Slovenije, (2012), Mednarodni dan boja proti revščini 2012, dostopno na spletni povezavi http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5070, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Intihar, S., Statistični urad Republike Slovenije, (2013), Mednarodni dan boja proti revščini 2013, dostopno na spletni povezavi http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5827, dostopno na medmrežju (26.10.2013).
- Intihar, S., Statistični urad Republike Slovenije, (2014), Kazalniki dohodka in revščine, Slovenija, 2013 – končni podatki, dostopno na spletni povezavi http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=6490, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, (2015), Slovar slovenskega knjižnega jezika, Revščina, dostopno na spletni povezavi http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=rev%C5%A1%C4%8Dina&hs=1, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- JZ Socio, (2015), Viški hrane, dostopno na spletni povezavi <http://www.jzsocio.si/projekt-viski-hrane/>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Karitas, Programi pomoči v letu 2013, dostopno na spletni povezavi <http://www.karitas.si/o-karitas/porocilo/>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Kodre, T., (2014), Stiska na Goriškem se pogloblja pri zaposlenih, dostopno na spletni povezavi <http://www.dnevnik.si/slovenija/primorsk/stiska-na-goriskem-se-pogloblja-pri-zaposlenih#>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Kozar, M., Šribar, J., L., (2007), Kralji ulice, Slovenija: ali jo čutiš?, dostopno na spletni povezavi <http://www.kraljiulice.org/library/699/kralji-ulice-15-junij-2007.pdf>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).

- Kozar, M., Kuljanac, B., Vižintin, M., (2008), Cestni časopis Kralji ulice nova oblika delovanja na področju brezdomstva v Sloveniji, dostopno na spletni povezavi <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-R5QSSHLP/>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Kralji ulice, (2008), Mednarodna konferenca Najprej stanovanje!, program nastanitvene podpore za brezdomne, dostopno na spletni povezavi <http://www.kraljiulice.org/library/407/mednarodna-konferenca-najprej-stanovanje!-program-nastanitvene-podpore-za-brezdomne-ljubljana-3-november-2008.pdf>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Kuljanac, B., (2009), Pilotski projekt nastanitvene podpore za brezdomne, dostopno na spletni povezavi <http://www.kraljiulice.org/library/383/bojan-kuljanac-pilotski-projekt-nastanitvene-podpore-za-brezdomne.pdf>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Kvaternik, I., Grebenc, V., (2008), Teorija in praksa, Vrzeli med medicino in socialnim delom: primer »dvojnih diagnoz, dostopno na spletni povezavi http://dk.fdv.uni-lj.si/db/pdfs/tip20081-2_Kvaternik_Grebenc.pdf, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Leskovšek, V., (2010a), Konferenca o socialni izključenosti revščini in brezdomstvu , Ocena vlade na področju brezdomstva, dostopno na spletni povezavi <http://www.kraljiulice.org/library/491/konferenca-o-socialni-izkljucenosti-revscini-in-brezdomstvu-knjizica.pdf>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Marussig, M., (2014), Kriza postaja že hudo breme, dostopno na spletni povezavi <http://www.primorske.si/Novice/Goriska/Kriza-postaja-ze-hudo-breme> , dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Maurer, N., (2015), Kaj je to recesija?, dostopno na spletni povezavi http://www.seniorji.info/jq_natisni.php?l=POKOJNINE_IN_FINANCE_Kaj_je_t_o_recesija, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Mestna občina Nova Gorica, (2014), Predstavitev oblik socialnih pomoči na Goriškem in zloženke Kam po pomoč na Goriškem, dostopno na spletni povezavi http://www.nova-gorica.si/zadnje_objave/2014092610163445/, dostopno na medmrežju (05.02.2015).

- Mestna občina Nova Gorica, (2015), Enkratna denarna pomoč Mestne občine Nova Gorica, http://www.nova-gorica.si/uprava_mestne_obcine/postopki_in_obrazci/2011102814321294/, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Mandič, S., (1997), Stanovanjska kariera, socialna izključenost in brezdomstvo, dostopno na spletni povezavi <http://dk.fdv.uni-lj.si/dr/dr24-25Mandic.PDF>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Mestna občina Nova Gorica, (2015), 5. seja Mestnega sveta Mestne občine Nova Gorica, Gradivo mestnega sveta, dostopno na spletni povezavi http://www.nova-gorica.si/mestni_svet/2015022613172564/, dostopno na medmrežju (15.03.2015).
- Mestna občina Nova Gorica, (2015), Enkratna denarna pomoč Mestne občine Nova Gorica, http://www.nova-gorica.si/uprava_mestne_obcine/postopki_in_obrazci/2011102814321294/, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, (2000), Program boja proti revščini in socialni izključenosti, dostopno na spletni povezavi http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/soc_prgprotirevscini.pdf, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, (2013), Spremembe socialne zakonodaje, dostopno na spletni povezavi http://www.mddsz.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/article/1939/7276/5160767591dead601ea28cae5a6dd47d/, dostopno na medmrežju (26.09.2014).
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, (2015), Socialnovarstvene storitve, dostopno na spletni povezavi http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/socialnovarstvene_storitve/, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, (2013), Decembra oddane vloge za pravice iz javnih sredstev bodo obravnavane že po novi zakonodaji, dostopno na spletni povezavi http://www.mddsz.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article/1966/7302/, dostopno na medmrežju (23.12.2013).

- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, (2015), Varnost hrane, dostopno na spletni povezavi http://www.mko.gov.si/si/delovna_podrocja/odpadki/hrana_ni_odpadek/varnost_hrane/, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, (2015), Informacijski sistem centrov za socialno delo – ISCSD, dostopno na spletni povezavi www.mddsz.gov.si, dostopno na Hkom omrežju (05.02.2015).
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, (2015), Denarna socialna pomoč, dostopno na spletni povezavi http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/denarna_socialna_pomo_c/, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Mitra, A., (2011), Brezdomstvo v Franciji: povezave s trgom dela, dostopno na spletni povezavi <http://urbani-izziv.uirsi.si/Portals/uizziv/papers/urbani-izziv-2011-22-01-003.pdf>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Mother Teresa, (2015), Mother teresa quotes, dostopno na spletni povezavi <http://www.brainyquote.com/quotes/quotes/m/mothertere130839.html> , dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Noliml, D., (2010a), Konferenca o socialni izključnosti, revščini in brezdomstvu; Socialna vključenost in zdravje: Brezdomci in pomen dispanzerske metode dela v zdravstvu, dostopno na spletni povezavi <http://www.kraljiulice.org/library/491/konferenca-o-socialni-izkljucenosti-revscini-in-brezdomstvu-knjizica.pdf>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Novak, M., (1996), Teorija in praksa, Razvoj evropskih modelov države blaginje, dostopno na spletni povezavi http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.dlib.si%2Fstream%2FURN%3ANBN%3ASI%3ADOC-JJQDOO4N%2Fcc4d0446-7a36-48ea-b831-220b94644b79%2FPDF&ei=jo_UVPbaHeTY7Aa0yIHICA&usq=AFQjCNG0MmYUdpO8b6XEouf3o1X9JSppgg&bvm=bv.85464276,d.ZGU, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Območno združenje Rdečega križa Nova Gorica, (2015), Poslanstvo, dostopno na spletni povezavi http://www.novagorica.ozrk.si/sl/O_nas/, dostopno na medmrežju (05.02.2015).

- Olech, P., (2007), Feantsa, Employment and Homelessness: A Challenge and an Opportunity, Do people who are homeless need the social economy and how should it function?, dostopno na spletni povezavi http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CCMQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.feantsa.org%2Fspip.php%3Faction%3Dacceder_document%26arg%3D532%26cle%3Db7548961f8a4cdcd9761ca17ba7f521ae438ee5d%26file%3Dpdf%252Fen_employment_winter_2007.pdf&ei=1WrUVJr0JOaR7AaV6YGoDA&usq=AFQjCNGg3K3Za_H8eDtxJV8jYeLT4IP_ug&bvm=bv.85464276,d.ZGU, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), (2005), Glossary of statistical terms, Poverty line, dostopno na spletni povezavi <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6337>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Praznik, S., (2008), Cestni časopis kot oblika pomoči in samopomoči brezdomcem, dostopno na spletni povezavi <http://www.kraljiulice.org/library/385/stas-praznik-cestni-casopis-kot-oblika-pomoci-in-samopomoci-brezdomcem-diplomsko-delo.pdf>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Razpotnik, Š., Dekleva, B., (2005), Kralji ulice – predhodno poročilo o poteku akcijske raziskave, dostopno na spletni povezavi <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-YL4CAWB5/?&language=eng>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Razpotnik, Š., Dekleva, B., (2009), Brezdomstvo, zdravje in dostopnost zdravstvenih storitev, dostopno na spletni povezavi <http://www.kraljiulice.org/library/391/spela-razpotnik-in-bojan-dekleva-brezdomstvo-zdravje-in-dostopnost-do-zdravstvenih-storitev.pdf>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Razpotnik, Š., Dekleva, B., (2009), Brezdomstvo in dostopnost zdravstvenega sistema, dostopno na spletni povezavi <http://pefprints.pef.uni-lj.si/1081/>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Reeve, K., Batty, E., (2011), Crisis, The hidden truth about homelessness, Experiences of single homelessness in England, dostopno na spletni

povezavi

http://www.crisis.org.uk/data/files/publications/HiddenTruthAboutHomelessness_web.pdf , dostopno na medmrežju (05.02.2015).

- Rihter, L., Boškić, R., (2005), Teorija in praksa, Možni ukrepi za dvig zaposljivosti – primer brezdomcev in oseb zasvojenih z nedovoljenimi drogami, dostopno na spletni povezavi http://dk.fdv.unilj.si/db/pdfs/tip20051_Rihter_Boskic.pdf, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Ruiz Farrona, J., (2007), Feantsa, Criminalisation of People who are Homeless, Violence against homeless people in Spain, dostopno na spletni povezavi <http://feantsa.org/spip.php?article1031&lang=en>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Shelter, (2014), What causes homelessness, dostopno na spletni povezavi http://england.shelter.org.uk/campaigns/why_we_campaign/tackling_homelessness/What_causes_homelessness, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ), (2015), dostopno na spletni povezavi http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=stigma&hs=1, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ), (2015), dostopno na spletni povezavi http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=brezdomec&hs=1, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, (2013), Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020, dostopno na spletni povezavi <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=NACP68>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, (2011), Zakon o osebni izkaznici, dostopno na spletni povezavi <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5758>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, (2001), Zakon o prijavi prebivališča, dostopno na spletni povezavi

- <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1596>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, (2003), Stanovanjski zakon, dostopno na spletni povezavi <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO2008>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, (1992), Zakon o zdravstveni dejavnosti, dostopno na spletni povezavi <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO214>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, (1992), Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, dostopno na spletni povezavi <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO213>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, (1999), Zakon o ratifikaciji Evropske socialne listine (spremenjene, MESL), dostopno na spletni povezavi <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1956>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, (2010), Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, dostopno na spletni povezavi <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4780>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, (2004), Pravilnik o splošnem označevanju predpakiranih živil, dostopno na spletni povezavi <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV5391>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, (2010), Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, dostopno na spletni povezavi <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4780>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, (2010), Zakon o socialno varstvenih prejemkih, dostopno na spletni povezavi

- <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5609>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, (2003), Pravilnik o opravljanju službe izvršitelja, dostopno na spletni povezavi <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV4691#>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, (1998), Zakon o izvršbi in zavarovanju, dostopno na spletni povezavi <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1008>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Stegne, S., (2010), Primer socialne rehabilitacije brezdomcev: stanovanjska skupina za brezdomce Društva prostovoljcev VZD, dostopno na spletni povezavi <http://91.217.222.67/search/extshow/214>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Strbad, M., Švab, V., (2005), Medicinski razgledi, Stigmatizacija in psihiatrija, dostopno na spletni povezavi <http://medrazgl.si/stigmatizacija-in-psihiatrija/>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Šent, (2015), Programi zmanjševanja škode zaradi drog, dostopno na spletni povezavi http://www.sent.si/index.php?m_id=odvisnosti, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Šmitek, J., (2005), revščina, Ženske in zdravstvena nega, dostopno na spletni povezavi http://www.obzornikzdravstvenenege.si/Celoten_clanek.aspx?ID=6f3fcbd0-5f5d-43a3-96b7-fdf99e61ebb0, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Špringer, J., (2005), Pomurske lekarne, Shizofrenija in stigma, dostopno na spletni povezavi <http://www.pomurske-lekarne.si/si/index.cfm?id=1812>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Tomulič, Z., (2014), Kam po pomoč na Goriškem, dostopno na spletni povezavi <http://www.rtv slo.si/radiokoper/novica/12750>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - UNICEF Slovenija, (2014), Od začetka recesije v Sloveniji vsaj 7.000 revnih otrok več, dostopno na spletni povezavi <http://www.unicef.si/novice/13653/od->

- [zacetka-recesije-v-sloveniji-vsaj-7000-revnih-otrok-vec](#), dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- United Nations , Poverty, (2014), <http://www.un.org/cyberschoolbus/briefing/poverty/poverty.pdf>, dostopno na medmrežju (17.06.2014).
 - United Nations Centre for Human Settlements (Habitat), (2000), Strategies to combat homelessness, dostopno na spletni povezavi <http://ww2.unhabitat.org/programmes/housingpolicy/documents/HS-599x.pdf>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Uradni list Evropske unije, (2011), Uredba (EU) št. 1169/2011 Evropskega parlamenta in sveta, dostopno na spletni povezavi <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:SL:P> [DF](#), dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Urad RS Slovenije za makroekonomske analize in razvoj (UMAR), (2013), Poročilo o razvoju 2013, dostopno na spletni povezavi http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/pr/2013/POR_2013s.pdf, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Uradni list Republike Slovenije, (2007), Zakon o socialnem Varstvu, dostopno na spletni povezavi <http://www.uradni-list.si/1/content?id=77822>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Uradni list Republike Slovenije, (2003), Zakon o prekrških zoper javni red in mir, dostopno na spletni povezavi <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlurid=20034828>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Uradni list Republike Slovenije, (2006), Zakon o varstvu javnega reda in miru, dostopno na spletni povezavi <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3891>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Ustavno sodišče Republike Slovenije, (2015), Ustava Republike Slovenije, dostopno na spletni povezavi <http://www.us-rs.si/o-sodiscu/pravna-podlaga/ustava/>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Varuh človekovih pravic Republike Slovenije, (1948), Splošna deklaracija človekovih pravic, dostopno na spletni povezavi <http://www.varuh-rs.si/pravni-okvir-in-pristojnosti/mednarodni-pravni-akti-s-podrocja-clovekovih->

- pravice.org/organizacija-zdruzenih-narodov/splosna-deklaracija-clovekovih-pravic/, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
- Veselič, Š., (2006), Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja, Enake možnosti žensk in moških: Gibalo evropskega in slovenskega razvoja, dostopno na spletni povezavi <http://www.arhiv.uem.gov.si/fileadmin/uem.gov.si/pageuploads/Veselic.pdf>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Vončina, R., (2014), Delovanje Goriške območne Karitas v letu 2013, dostopno na spletni povezavi <http://www.karitas.si/wp-content/uploads/2014/04/Renata-Voncina-Delovanje-GOK-v-letu-2013.pdf>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Žakelj, P., (2011), Delo z brezdomci je sestavljeno iz majhnih korakov, dostopno na spletni povezavi <http://www.primorske.si/Primorska/Goriska/Delo-z-brezdomci-je-sestavljeno-iz-majhnih-korakov.aspx>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Žibert, V., (2010), Vloga mednarodnih institucij pri reševanju problema svetovne revščine, dostopno na spletni povezavi <http://www.cek.ef.uni-lj.si/UPES/zibert702.pdf>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Wikipedia, (2015), Stigma, dostopno na spletni povezavah [http://sl.wikipedia.org/wiki/Stigma \(%C4%87rka\)](http://sl.wikipedia.org/wiki/Stigma_(%C4%87rka)), <https://sl.wikipedia.org/wiki/Stigmatizacija>, <http://sl.wikipedia.org/wiki/Stigme>, <http://sl.wikipedia.org/wiki/Stigma>, http://en.wikipedia.org/wiki/Social_stigma#Erving_Goffman, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - Wikiquote, (2015), Talmud, dostopno na spletni povezavi <http://en.wikiquote.org/wiki/Talmud>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).
 - World bank, (2014), Poverty Overview, dostopno na spletni povezavi <http://www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview>, dostopno na medmrežju (23.01.2014).
 - 24ur, (2014), Na Štajerskem lani izvršili več kot 80 deložacij, letos naj bi število še naraslo, dostopno na spletni povezavi <http://www.24ur.com/na-stajerskem-lani-izvrsili-vec-kot-80-delozacij-letos-naj-bi-stevilo-se-naraslo.html>, dostopno na medmrežju (05.02.2015).

6.2. Literatura:

- Center za socialno delo Nova Gorica, (2014), Podatki pridobljeni iz evidenc in baz podatkov.
- Dekleva, B., Razpotnik, Š., (2007a), Brezdomstvo v Ljubljani, Ljubljana : Pedagoška fakulteta, (Domžale : Vovk).
- Doplihar, A., (2014), Zdravje in brezdomci, Delovno gradivo na 1. brezdomskem kongresu.
- Karačić, Š., (2012), Uloga centra za socialnu skrb u zbrinjavanju beskučnika, Gradski ured za socialnu zaštitu i osobe s invaliditetom.
- Kosec, B., (1995), Od "policijskega socialnega dela" do Zavetišča za brezdomce v Ljubljani, Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Kosec, B., (2006), Ko beda postane življenski stil : prerez strukture slovenskih brezdomcev, Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Krek, M., Belin, J., (2010), Ko si na dnu, Koper : Zavod za zdravstveno varstvo, Ljubljana: Alfagraf.
- Leskošek, V., Smolej Jež, S., Rihter, L., Boškić, R., Kresal, B., Breznik, M., (2013), Revščina zaposlenih, Ljubljana: Sophia.
- Ličen, A., (2014), VZD - 14 10 naše delo in duševno zdravje, interno gradivo
- Markočič, A., (2014), Poročilo območnega združenja Rdečega križa Nova Gorica, interno gradivo.
- Mestna občina Nova Gorica, (2014), Denarne socialne pomoči v Mestni občini Nova Gorici in Evidenca denarnih pomoči.
- Mugerli, G., (2012), Center za socialno delo Nova Gorica, Poročilo za leto 2012, interno gradivo.
- Notar, U., (2004), Razmišljanja o revščini: še posebno o tisti v Sloveniji, Domžale: Društvo Prokonto, (Kamnik: Vovk).
- Novak, M., (1994), Dober dan, revščina: dejstva, pristopi, politike, Ljubljana: Socialna zbornica Slovenije.
- Novak, M., (1997), Razvoj evropskih modelov države blaginje, Ljubljana: Visoka šola za socialno delo: Institut Republike Slovenije za socialno varstvo.
- Okrajno sodišče v Novi Gorici, (2014), Podatki o deložacijah.
- Rutar, M., (2014), Predstavitev programa Šent – DC za uporabnike drog.

- Rutar, M., (2014), Dnevni center za odvisnike Nova Gorica, interno gradivo.
- Slovenska mreža organizacij za delo z brezdomnimi osebami, (2014), Zbornik predavanj na 1. brezdomskem kongresu.
- Stanovanjski sklad Mestne občine Nova Gorica, (2014), Podatki o deložacijah.
- Škofijska Karitas Koper, (2008), Poročilo o delu škofijske Karitas Koper za leto 2007.
- Škofijska Karitas Koper, (2009), Poročilo o delu škofijske Karitas Koper za leto 2008.
- Škofijska Karitas Koper, (2010), Poročilo o delu škofijske Karitas Koper za leto 2009.
- Škofijska Karitas Koper, (2011), Poročilo o delu škofijske Karitas Koper za leto 2010.
- Škofijska Karitas Koper, (2012), Poročilo o delu škofijske Karitas Koper za leto 2011.
- Škofijska Karitas Koper, (2013), Poročilo o delu škofijske Karitas Koper za leto 2012.
- Škofijska Karitas Koper, (2014), Poročilo o delu škofijske Karitas Koper za leto 2013.
- Stante, B., (2014), Dom upokojencev Nova Gorica, Rekapitulacije kosil za socialno ogrožene, interno gradivo.
- Šent, (2014), informativne zloženke.
- Vanier, J., (2002), Vsak človek je sveta zgodba, Celje: Mohorjeva družba (Ljubljana: Delo).
- Zdravstveni dom Nova Gorica, Ambulanta za bolezni odvisnosti, (2014), Podatki o odvisnosti.

7. Priloge

7.1. Vprašalnik 2011

Spoštovani,

pred vami je anketni list, ki je popolnoma anonimne narave. Njegov namen je dejansko raziskati stanje brezdomstva in potrebe brezdomcev v Novi Gorici.

1. Koliko ste stari?
2. Spol?
3. Vaša izobrazba?
4. Koliko časa ste že brezdomec/ brezdomka?
5. Kaj je bilo tisto, zaradi česar ste se odločili za takšen način življenja?
6. Ali je bila odločitev kratka/hitra, oz. ali ste se na ta korak pripravljali, razmišljali dalj časa?
7. Ali imate kakšen stik z domačimi? Če da, kakšni so odnosi z domačimi?
8. Kako doživljate, preživite dan na „klopci“?
9. Kje prenočujete?
10. Kako se prehranjujete, skrbite za osebno higieno?
11. Kaj pogrešate?
12. Kaj je po vašem mnenju tisto, kar v Novi Gorici zares primanjkuje?
13. Vaše mnenje o CSD?
14. Vaše mnenje o Mestni občini?
15. Vaše mnenje o policiji?
16. Kdo vse vam pomaga?
17. Kdo po vašem mnenju bi moral več narediti in kaj?
18. Kakšen je odnos ljudi, prebivalcev (Nove Gorice) do vas?
19. Kaj je tisto, kar bi jim radi VI povedali (prebivalcem Nove Gorice, MONG, policiji, CSD-ju, VZD-ju. Šent-u,...)?
20. Ali kdaj pomislite, da bi zapustili takšen način življenja in začeli znova?

7.2. Vprašalnik 2014

Spoštovani,

Pred vami je anketni list, ki je popolnoma anonimne narave. Njegov namen je dejansko ponovno raziskati stanje brezdomstva in potrebe brezdomcev v Novi Gorici.

1. Koliko ste stari?
2. Spol?
3. Vaša izobrazba?
4. Koliko časa ste že (ste bili) brezdomec/ brezdomka?
5. Kaj je bilo tisto, zaradi česar ste se odločili za takšen način življenja?
6. Ali je bila odločitev kratka/hitra, oz. ali ste se na ta korak pripravljali, razmišljali dalj časa?
7. Ali imate še kakšen stik z domačimi? Če da, kakšni so odnosi z domačimi?
8. Kako doživljate, preživite dan na „klopci“? (ste preživljali)
9. Kje prenočujete? (ste prenočevali in kje danes prebivate?)
10. Kako se prehranjujete, skrbite za osebno higieno?
11. Kaj pogrešate?
12. Kaj je po vašem mnenju tisto, kar v Novi Gorici zares primanjkuje?
13. Kako ste zadovoljni s pomočjo CSD - ja, Šenta, VZD, Mestne občine Nova Gorica, Rdečega križa, Karitasa,...?
14. Kako danes gledate na policiste in kaj vas moti, pogrešate,....?
15. Kdo vse vam pomaga?
16. Kdo po vašem mnenju bi moral več narediti in kaj?
17. Kakšen je odnos ljudi, prebivalcev (Nove Gorice) do vas?
18. Kaj je tisto, kar bi jim radi VI povedali (prebivalcem Nove Gorice, MONG, policiji, CSD-ju, VZD-ju. Šent-u,...) ?
19. Ali kdaj pomislite, da bi zapustili takšen način življenja in začeli znova?
20. Kakšno je Vaše življenje danes? Kako ga vidite?¹⁴

¹⁴ Vprašanje namenjeno predvsem bivšim brezdomnim

7. 3. Zapis pogovorov z brezdomnimi / bivšimi brezdomnimi

7.3.1. – Uporabnik 1

Uporabnik 1

A: Pozdravljen. Prosil bi te, da mi predstaviš tvojo brezdomsko zgodbo, kakšno življenje si imel pred tem, kako se je zgodilo, da si postal brezdomec in kako živiš sedaj. Glej, živel si urejeno življenje, za tem je prišlo do padca, za katerim si se pobral in sedaj prodajaš Kralje ulice.

B: Nekaj mora bit.

A:Veš lahko bi rekel, da se ne splača. Ampak ne. Resda imaš samo pol evra zase, ampak je pol evra in to je denar, ki si ga pošteno zaslužil.

B: Glej. Jaz dobim 50 centov in mi ni treba za to vprašati. Če mi kdo da dva ali tri evre, pa je njegova stvar.

A: Še nekaj je. Ti s tem vzdržuješ eno mrežo z ljudmi, ki jih drugače sploh ne bi poznal npr. s Kralji ulice v Ljubljani.

B: NE bi vedel niti, da obstajajo.

A: Vidiš, to je fajn, ker lahko dokažeš, da si nekaj naredil iz življenja, pa čeprav se ti je zalomilo v življenju.

B: To pobiranje je težko. Jaz sem kot mladenič po končani osnovni šoli pristal v mladinskem zavodu Jarše. Od tam sem napredoval v Radeče. Skupen čas preživet v teh dveh zavodih je pet let. Bistvo v obeh zavodih je to, da me niso naučili nič. Po zaključku obravnave v zavodih, sem odšel v vojsko in odslužil še dve leti. Jaz pri 22-tih letih nisem znal napisati položnice, saj so mi socialni delavci po zavodih naredili vse. Meni pa ni bilo potrebno misliti ne na hrano, ne na obleko, ne na nič. Jaz v času med 15 in 22 letom se nisem naučil ničesar potrebnega za življenje (razen skupinskega življenja). Takrat, ko sem prišel ven, je obstajal poseben fond in takim, ki so zaključili zavod je pripadalo stanovanje. Težave pa so nastale zelo kmalu, saj mene ni zanimalo ničesar in tudi ne plačilo položnic. Jaz sem položnice dal v predal in pozabil nanje. Tako so se začeli dolgovi, katere mi je v začetku pomagal plačevati oče, kasneje pa se le to ni dalo več. V letu 2004 so me dali na cesto. V začetku sem

bil pri očetu, seveda pod pogojem, da sem trezen in nisem počel neumnosti ter da sem domov prihajal pred 22 uro zvečer, saj je oče bil mnenja, da mi ne bo zaupal ključa. Če sem zamudil, sem šel z Lojzetom spat v hale. Takšno življenje mi je takrat prav manjkalo. Takrat se mi je še zgodilo to, da sem namerno ostajal doma po dvajset dni z namenom, da si privarčujem nekaj denarja, saj sem vedel, da bom za tem lahko en teden spal z Lojzetom v hali, pa čeprav sem imel 100 metrov do stanovanja, kjer sem živel. Načrtno sem ostajal tistih par dni v njihovi družbi. Sedaj čakam drugo stanovanje.

A: Koliko vas je v letu 2004 spalo v halah?

B: Jaz sem dal generacijsko veliko skozi. Jaz sem v park prišel pri petnajstih letih.

A: To je bilo pred letom 2004?

B: Ma kje . Jaz sem v hale prišel pri 15 letih. Takrat sem bil še otrok. Tam sem večkrat ostajal in nisem hodil domov. Starši so me zaradi tega nekajkrat zaprli ven. Je neprijetno, ko prideš zvečer ob 23 uri domov in ti oče zamenja ključavnico. Takrat znajdi se, ob 23 uri zvečer. Srečo sem imel, da so bili stanovanjski bloki takrat odprti, kar danes več niso. Ob šestih zjutraj, ko ljudje vstajajo in gredo na delo, me je nekdo videl in je poklical policijo. Takrat sem imel eno več. Vse skupaj pa se mi je le nabiralo. Za preživljanje je bilo tako. Najprej je prišel en prijatelj k meni na obisk, ta je pripeljal drugega in smo naredili žur tri dni, za tem smo naredili čudne biznise (skrival begunce),... Na takšen način sem prihaja do denarja. Šele sedaj, štiri leta nazaj, ko sem prišel v samski, sem se naučil, da najprej položnice plačam.

A: Bravo.

B: Ali veš, koliko sem rabil, da sem se tega naučil? 48 let. Sedaj najprej plačam vse položnice in kar ostane, je za hrano. To bi se lahko naučil že kot otrok.

A: Če se lahko ponovno vrnem malo nazaj. V halah si bil od leta 2004 do leta 2010?

B: Da. V halah sem bil od 2004 pa do leta 2010. V tem času nismo bili samo v halah. Bili smo: v garažah, pod Solkanskim mostom, v Idealu,... . V vseh teh krajih se je spalo, ker so bili to nekakšni skvoti ali pa kjer so klošarji spali, sem tudi jaz spal. Ali pa če je bila preveč doza, sem prespal tudi na klopci, če ravno ni bila zunaj zima.

A: Kaj te je leta 2010 spodbudilo, da si se odločil za spremembo življenja?

B: V letu 2010, ko sem bil invalid, so me vrgli iz doma upokojencev, katerega mi je tvoj sodelavec uredil. Iz bolnišnice me oče ni več sprejel domov, zato je bilo potrebno urediti drugačno namestitev. Takrat mi oče ni več mogel pomagati, niti brat in sestra ne. Jaz jim nisem nič naredil. Če se pa oni do mene tako obnašajo, ker sem jaz takšna osebnost. Jaz svojih vnukov ne poznam. Stikov do nedavnega z bratom nisem imel – sedaj jih ponovno imam saj se z bratom dogovarjava, kdo bo očetu pomagal – ali bo šel on ali bom šel jaz.

A: Z drugimi domačimi nimaš nobenih stikov?

B: Samo z bratom in to le toliko, da se dogovoriva, kdo bo poskrbel za očeta. Da bi me brat povabil domov? Ne vem niti kje živi. Enako za velja za sestro.

A: Torej ti si iz hal šel najprej v bolnišnico, nato pa v dom upokojencev. Kako je bilo pa potem?

B: V domu sem kršil pravila, zato so me deložirali v park, kjer sem bil tri mesece in so mi prijatelji iz parka pomagali preživeti. Jaz takrat sem bil na vozičku. Takrat me je eden od prijateljev 2-3x tedensko peljal na tuširanje.

A: Ali se poslužuješ večerij Društva prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote?

B: Sedaj ne. Takrat, ko pa sem bil v parku, sem se pa jih. Sedaj se jih pa ne, ker se mi zdi za malo. Sedaj se ne čutim. Tvojemu sodelavcu sem povedal, da ko bom čutil potrebo, da jih potrebujem, bom šel. Ta čas pa naj večerje uživa nekdo drugi namesto mene. Če se jaz toliko znajdem, zakaj bi hodil tja, ker mi ni potrebno? Vse dokler sem sposoben. Ne. Se tudi drugače počutiš. Osebno doživljam te večerje kot takrat, ko sem bil v zavodih, ko ti eden da nekaj, spet drugi drugo. Tebi ni potrebno nič narediti. Torej smo spet na isti liniji. Zato se trudim, da čim več sam poskrbim sam zase. Obenem se zavedam, da tistih 20 - 40, kolikor mi jih na mesec da oče, bo šlo.

A: Ali ti oče kdaj da denar?

B: Seveda. Včasih mi podari tudi 50 - 60 €. Vendar mu tudi jaz naredim marsikaj.

A: Torej imaš poleg brata še ene minimalne stike z očetom?

B: Zagotovo. Vendar oče ve, kaj lahko ob brata pričakuje (prevozi,...). Mene ima bolj za manjša domača opravila (kilo kruha,...). Sobote in nedelje si ponavadi z očetom narediva skupaj kosila, zato, da pojem pri njemu. Čez teden pa je tako. Če se da, grem 1x do 2x tedensko v našo domsko jedilnico na kosilo (odvisno od denarja). Sicer se prehranjujem s kakšnimi konzervami,...

A: Ko si bil v parku si mešal stvari. Ali si imel oz. imaš še kakšne težave z odvisnostjo?

B: Veš. Mene vsako toliko časa me prime in me prav povleče. Takrat moram kakšen nadomestek vzeti npr. kakšno tableto ali pa kakšen »špinel«, da me pomiri in da prespim tisto krizo. Sedaj me ni že dolgo časa. Lahko povem, da sem imel hude probleme in sem se moral zelo zadrževati.

A: S kom si v sobi?

B: Sam sem. Raje dam 50 € več, samo da sem sam v sobi. Bil sem s prijateljem v sobi, vendar to ni to. Nikoli nisem vedel, v kakšnem stanju bo prišel domov – ali bo trezen, ali pijan.. .bil sem kot nekakšna mama. To ni to. Ko pridem jaz domov in zaprem vrata, hočem bit sam. Jaz poznam to (odvisnost). Abstinenc se ne bi niti približat smel alkoholiku, kaj šele, da bi živel s takim. V glavnem. Sem rabil skoraj dve leti, da sem se rešil prijatelja, alkoholika. Nekega dne, ko mi je bilo vsega dovolj in mi je prijatelj / sostanovalec celo noč kvaril noč, sem odšel do upravnika ga vprašati, če ima še kako samsko sobo prosto.

A: Kakšen odnos imaš sedaj s tem fanti in dekleti v parku? Ali še kaj zahajaš v park?

B: Ja. Vendar, če grem mimo, se ustavim pet minut in grem naprej. Drugače prav z namenom, da grem v park, pa ne grem.

A: Kako pa si prišel do Kraljev ulice?

B: Do Kraljev ulice sem prišel preko Mete.

A: Kdaj se je to zgodilo?

B: Pred približno dvema letoma.

A: Torej leta 2012? Kako se je to zgodilo?

B: Takrat nam je Meta povedala za to stvar in da bi se jo dalo prodajati v Novi Gorici in da bi lahko poizkusili. Meta je takrat le dva tedna zbirala interese. Bilo nas je 5-6 kandidatov. Na koncu sva ostala dva oz. sem ostal samo jaz. Mislim, da on še vedno vzame pet izvodov zase in za svoje prijatelje. Jaz sem do sedaj nosil po pisarnah, vendar razmišljam, da bi šel ponovno na cesto, med ljudi npr. pred Trgovsko, da poskušam čim več ven dobiti.

A: Koliko izvodov prejmeš mesečno?

B: Različno. Nekako 20-30.

A: In vse prodajš?

B: Seveda. Razen, če niso kakšni dopusti.

A: In sedaj greš še na cesto.

B: Ja sedaj grem na cesto. Torej. So pravila. Ne smem se preveč lepo obleči in tudi ne preveč grdo. Ker enkrat, sem se preveč lepo oblekel in je prišla ena gospa mimo in mi je dejala, da jaz nisem kralj ulice. Pred časom je prišla ena gospa in bila prepričana, da delim prospekte. Prijela je cel šop in šla... . Pridejo tudi razni »tipi«. Eni pridejo me imet za norca, spet drugi pa z resnimi nameni, nekateri pa se zanimajo, ker tega ne poznajo. Zato pa sem rekel, da grem tukaj pred Trgovsko hišo, vendar tukaj imam omejitve, saj mi šefica tam ne dovoli prodajati. Kar je pločnik in je pod streho, tam ne smem bit, sicer mi pošlje varnostnike. Jaz moram biti 4-5 korakov stran. Tam pa mi nič ne more. Prijavljen sem in imam urejeno vse, kar je potrebno.

A: Kako te ljudje sprejemajo?

B: Različno. Nekateri pridejo, ki poznajo moje starše. 80-90% procentov mojih kupcev je ženskega spola. Moški ste samo trije. Torej. Ko sem zunaj, na prodaji skoraj, da ni moškega. Sem pa tja pride kakšen moški, ko sem zunaj na prodaji in ko vidi brezdomstvo, se kar obrne. To je tema, ki moške ne zanima. Ali se nočejo pokazati, ne vem. Ženske pa so bolj tako. Nekateri ne razumejo bistva te revije, da vsebina toliko ni pomembna kot pa je sporočilo, da pomagaš tistemu, ki prodaja. Bistvo je, koliko si ti radodaren do drugih, kajti malokateri prebere vse. Zaenkrat poznam samo enega, ki mi je povedal, da prebere vse. Značilnost za starejše ženske je, da kupijo, četudi ne vidijo brat. Zanimivo pri prodaji na tržnici je to, da poleg mene

je možakar, cca. 20 metrov stran, ki samo steguje roko in nič ne naredi. Imam občutek, da s to potezo mi te ženske sporočajo, da oni, ki steguje roko, da bi lahko tudi kaj prodajal in se potrudil in ne samo prosjačil. Nekajkrat sem slišal takšne pripombe.

A: Veš priden si, ker se trudiš nekaj narediti iz sebe. Ali se še vidiš, da bi spet živel v parku?

B: Se ne vidim več. Po mojem bi lahko, če ne bi pil, bi bil največ kakšen mesec. Ker tam moraš piti, ni druge. Ker z alkoholom reguliraš vročino, toploto. To da si brezdomec ne pomeni, da si alkoholik. Vendar pa se moraš vedeti, da ti da alkohol lažen občutek toplote, lažen občutek lagodja,... . Če bi jaz začel še enkrat piti pri teh mojih letih in da bi bil na cesti in obenem imel neredno prehrano, bi se v roku pol leta zame zelo slabo končalo. Sem videl sedaj, ko sem to v parku naredil, je bil zame čisti opomin. Da sem zjutraj prišel, da sem se tresel in da nisem mogel piti.

A: Ali s Šentom imaš stike ali ne?

B: S Šentom imam stike. Z Meto in z ostalimi. Občasno grem z njimi tudi na kakšno »furo«.

A: Ali imaš z Društvom prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote (VZD) tudi kakšne stike?

B: Sem jih imel. Občasno se pogovorim s tisto ta malo njihovo delavko.

A: Kako se ti je je zdel dan brezdomstva, katerega smo obeležili 10.10.?

B: Veš, da po pravici povedano nisem niti vedel. To sem slišal šele kasneje in zvečer na TV.

A: Ali se ti zdi, da je pobuda dobra, da se ljudi obvešča o brezdomstvu in predvsem to, da se ti življenje lahko zelo hitro obrne tako kot njim?

B: Tisto tam pred občino ne vem, kakšen učinek ima. Bi moralo biti v Centru Nove Gorici. Obenem bi moral biti še kakšen koncept in biti malo bolj odmevnega. Samo s stojnicami je pa tako. Že vsakdo, ki namerava kaj narediti, postavi stojnice. Nekomu uspe, drugemu pa ne. Dan brezdomstva. Ravno na TV sem gledal. Ne vem, kje se je to zgodilo. Človek je kot privatnik polagal ploščice v temu domu za brezdomce, sedaj

pa je sam noter.

A: Žalostno, kako se lahko hitro obrne.

B: Saj tudi kontra se lahko obrne.

A: Letos smo naredili prvi korak. Ljudi smo hoteli opozoriti, sploh pa občino opozoriti, da je to problem, na katerega je potrebno opozoriti, o njem govoriti. Jaz kakor vidim, sem mnenja, da se bo v Novi Gorici do naslednjega leta marsikaj spremenilo.

B: Načelnica mi je povedala, da bi moralo biti vsaj 10 ljudi, da bi se ustanovilo Center za brezdomne.

A: Ali misliš, da jih ni?

B: So, vendar ne tisti, ki so v parku. Ampak tisti, ki so prikriti ali pa taki, ki živijo po samskih domovih, kot jaz ali pa taki, ki živijo in spijo zunaj in ti niti ne veš, da spijo zunaj.

A: Se strinjam s tabo. Vedno več jih odkrivamo in ta številka iz dneva v dan raste. Ta številka je trenutno 81.

B: Jaz jih včasih vidim, ko grem in vidim kakega 2x na isti klopci. Ko ga vidim tretjič, že vem, kam ga dati. Mogoče ima še kako vrečko zraven in hrani golobe.... Jaz že vem, kam tak spada. Ta je tisti, ki nima za kruh. V Gorici je vedno več ljudi, ki posedajo po klopcah in brez strehe nad glavo in vedno več takšnih, ki so lačnih. Tisti, kateri dovolijo, jim pomagamo.

Samski domovi so enkratna rešitev. Vi ste imeli srečo. Veliko srečo, kajti če takrat ne bi propadla velika gradbena podjetja in se domovi ne bi izpraznili, bi vi nas ne bi imeli kam dati. Mi bi bili na cesti. Iz zapora bi prišli direktno na klopec. In še to se mi ne zdi pravilno, da ne spadamo pod subvencijo. Jaz dam 200€ in še 60€ mi ostane. Ne razumem, zakaj za samski dom ni subvencije. Jaz, če vzamem stanovanje in imajo kuhinjo, kopalnico,..., lahko dobim subvencijo, medtem, ko za samski dom je ni. To ni prav. Lahko bi dali vsaj četrtno - 50€. Jaz s 50€ preživim 14 dni, če se dam na to. Jaz s 60€ in blokiranimi računi, sem mogel iti k očetu vprašat, če mi lahko posodil 7€, da sem lahko dom plačal. Toliko so mi trgali. To je obup.

A: Ali imaš mogoče tudi varstveni dodatek?

B: Nič nimam.

A: kakšni so tvoji odnosi s Kralji ulice?

B: S kralji ulice. Hm. Sedaj sem bil prvič v Ljubljani. Kralji ulice imajo eno sobo in še eno takšno zraven in to je to. Tja lahko pride vsakdo. Tam imaš kakšen piškot, kos pice. Lahko tam kaj napišeš, oddaš članek,... . V bistvu tam so tisti, ki delajo Kralje ulice. Tam je tudi v minimalni obliki uredništvo. Zavedat se moraš, da ti tam ne morejo pomagati, če si sam ne pomagaš.

A: Ali si zadovoljen z njimi, z njihovim sodelovanjem?

B: Oni z mano so. To so mi povedali. Jaz z njimi sem.

A: Kako prejmeš Kralje?

B: Meta mi jih dostavi.

A: Kakšne imaš načrte za naprej? Kaj si ti še želiš, da bi se tukaj v Novi Gorici še spremenilo?

B: Jaz ne vem.

A: Kako po tvojem mnenju okolica (Nova Gorica) sprejema brezdomstvo?

B: Hm. To traja že nekaj let. Okolica se je že privadila. In zanimivo tisti, ki so se mi pred leti smejali in se iz Coctaila drli za mano »klošarji in pijanci«, so danes v parku. In Lojze je eden med njimi. Lojzeta mi sploh ni žal. On je samo jokolica, nič drugega. Da bi pa kaj za svojo rit naredil. Še sedaj ne morem pozabiti, kako je v 14 dneh porabil 10.000€, s katerimi bi si lahko uredil stanovanje ali pa plačal račune. Ma ne. On je raje po cesti zgubljal denar. Če bi mene kakšna trda roka prijela, bi se zelo verjetno prej spremenil. Takim, kot je Lojze ne smeš dati potuhe, niti se ne smeš sekirati.

A: Kaj po tvojem mnenju manjka v Novi Gorici?

B. Mislim, da en Center, kjer bi se ljudje lahko umaknili iz parka. Poleg tega mi gredo na živce tudi njihovi psi, katere ne smeš tikati. Kot prvo, bi jaz (saj obstajajo zakoni) prepovedal pitje na javnih krajih. (to piše v zakonu). Ampak v resnici se varnostniki ljudi bojijo. Jaz vidim, da se jih bojijo. Jaz sem jim povedal, da imeti »flašo« vina v

parku je zakonsko prepovedano. Ampak meni nihče ne verjame. Zakaj misliš, da skrivajo npr. v ZDA alkohol v vrečkah? Ker je prepovedano pitje na javnih krajih. Problem v Sloveniji je ta, da navkljub temu, da so zakoni, jih nihče ne izvaja. Meni gre na živce v Gorici to, da je majhna in da se nimaš kam umakniti pred temi ljudmi. Nekateri so prav vsiljivi. In to, hvala Bogu, da nisem popustil, tako kot prej, ko sem imel stanovanje in so bili vsi dobrodošli in sem vsem rekel živijo, živijo ali boš kavo,... . Ne. Sedaj znam reči ne in ljudi tudi nagnat. Kaj veš ti, kaj ima v žepu in zakaj je zares prišel. Sedaj mi je nekdo 2x vlomil vhodna vrata zaradi česar sem imel težave z upravnikom.

Najlepša hvala za pogovor.

7.3.2 – Uporabnik 2

A: Pozdravljen. Ali mi lahko poveš svojo zgodbo oz. to, kaj se je tebi zgodilo v življenju, da si najprej imel umirjeno življenje, potem pa se ti je zalo zalomilo? Našel sem te pri Ninotu. Takrat si mi povedal, kako se preživljaš. Kruto je bilo. Še danes mi je kruto, ko si mi tisto zgodbo pravil takrat, vendar bil si zelo priden, marljiv. Škoda mi je bilo, ko sem te tam videl, vendar tam si bil, so tvoje osebne odločitve, kaj narediti.

B: No, tako je. Poskušal bom povedati realno, tako kot je bilo v mojem življenju. Izhajam iz družine, kjer mi ni bilo vse postlano z rožicami. Rojen sem bil v družini, kjer nam ni ničesar primanjkovalo. Bila je služba, stanovanje, vendar sem bil kot otrok že s strani mame deležen alkoholizma. Večkrat sem bil v življenju tepen in večkrat lačen kot pa sit. In največji problem v mojem življenju je bil, da so mi pri petnajstih letih mamo ubili in to je moje življenje spremenilo. Ne na materializmu, temveč v doživljanju mojih občutkov, ki so bili mešani. Ko se je to zgodilo, sem jaz izgubil vse. Takrat sem bil v puberteti in potreboval sem starše, vendar jih sploh nisem imel. Takrat se nisem imel kam zatekat. V tej situaciji so me dali v rejo, tukaj v Gorico, k mojemu stricu, bratu mojega očeta, kjer sem ponovno padel na isto. Spet je bilo veliko denarja in imel sem kar sem hotel, vendar v mojem srcu je bila ena praznina. Ena kruta realnost v meni je bila ta, da sem nosil vse te posledice povezane z mamo v sebi. Ni bilo dneva, da me mati ne bi tepla, vedno sem bil izpostavljen tudi vulgarnim besedam (sedaj ne bom o tem govoril). Pač ni bilo to, kar bi otrok potreboval in pričakoval od svojih staršev. Ko sem prišel v rejo k stricu (mislim, da sem bil takrat star 16 let) in sem hodil v srednjo šolo, je bila enaka situacija – denarja polno, vsega sem imel na pretek.... Vse pa se je začelo s tem. Začel sem pit, že takrat oz. sem že s 14. leti začel piti in kaditi. Ko sem začel piti sem vedel, da je to tisto, kar jaz iščem. Ta alkoholizem je takrat v meni zapolnil to mojo praznino. Takrat, ko sem bil v reji, sem bil večkrat tepen z njegove strani, saj mi ni znal povedati stvari na normalen način. Janko je treba iti v štalo, se je drl name. Sploh ni imel enega normalnega človeškega pristopa. Lahko rečem, da jaz nisem bil v življenju deležen nobene ljubezni. Doživljal sem same pesti in agresijo. To, kar mi je mati dala, to sem dajal naprej v življenju. Po srednji šoli sem si poiskal službo in se zaposlil. Za tem sem spoznal mojo bivšo ženo, s katero imava hči staro 23 let, s katero sva imela vse, kar ima normalen povprečen Slovenec. Vendar v meni je bil en bes. Jaz sem iskal drugje eno srečo, pa čeprav sem bil doma z družino. Meni to ni

bilo to. Nekam me je neprestano vleklo. Že kot otrok sem kockal. Že s 15. leti sem igral poker in igral na igralnih avtomatih. Bistvo je bilo, da z družino nisem bil srečen. Pač ni šlo. Vse, kar sva imela od mojega 18 pa do 28 leta je imelo bistvo v tem, da sem svojo agresijo dajal tudi nad njo in ni bilo dneva, da je nisem namlatil. Skoraj vsako jutro jih je dobila. Težava je še bila v temu, da sem bil ljubosumen. Mnenja sem, da sva to najino skupno življenjsko obdobje »furala« na silo. Tukaj sploh ni bilo pomembno, ali smo imeli denar in delo ali ne. Moj odnos do ljudi je bil usmerjen v to, da so se mi morali drugi prilagajati. Do vseh sem se obnašal (doma in v službi) kot Hitler. Vse to, kar sem od otroštva dajal čez, se je odsevalo v meni. Dal sem naprej le to, kar sem pobral v otroštvu. Pri mojih 28 letih mi je žena rekla, da tako ne gre več naprej. To sem jaz razumel, kot moj padec. Od 28. leta naprej sem prišel v takšno situacijo, da me je vse povsod vleklo. Takrat sem začel zahajati v nočne klube, vzel sem si na banki kredit v višini 80.000 EUR na hipoteko in kupil stanovanje. V času med 28. in 36. letom, preden sem odšel v komuno, sem pogrnil na polni črti v svojem življenju. Zapravil sem ves denar, kockal sem, začel sem se drogirati pri 28. letih, zunaj sem spal in ni da ni, kjer nisem spal (pod mostom, v raznih garažah,...). Začel sem se baviti s kriminalom (od drog, ilegalcev do prostitucije) in je ni stvari v življenju, da je nisem počel (če lahko vse stvari povežemo od A do Ž). Počutil sem se, kot, da sem to v življenju iskal, da sem zapolnil to mojo praznino v življenju. V srcu sem čutil žalovanje. Ko sem zašel v to stvar in ko sem videl, kaj se mi je zgodilo (sedaj je od tega več kot pet let, odkar sem se zadnjič drogiral).... Takšno življenje, kot sem ga imel jaz, ga nikomur ne privoščim, saj si nihče kaj takšnega ne zasluži. Ta moja družba, s katerimi sem se jaz družil, so večinoma vsi zaprti ali pa so pomrli. Največji problem moje odvisnosti je iz časa mojega otroštva, ko so mi ubili mater in me je potrla do konca. Rekel sem si, da bom šel do konca s tem mojim življenjem na način, kot so to naredili moji materi. Srečo sem imel, da me je prej pobrala bolezen, sicer pa bi šel do konca, saj sem bil zelo blizu. V tistih letih (med 28. in 36. letom) ni nič dobrega v tistem obdobju. Šele sedaj se zavedam, kaj v resnici sem takrat storil. Ko sem imel epileptične napade, so me odpeljali v psihiatrijo in me tam obdržali. V tistem času sem prejel eno spodbudo s strani soc. delavca M., ki mi je dal eno spodbudo za v naprej v življenju. Takrat mi ni bilo do tega, da bi ga poslušal, saj sem bil že kot otrok zelo uporniški in nikakor nisem bil pripravljen sprejeti situacije, da bi jaz sprejel ponujeno pomoč, ker mi je bilo vse to zelo odvrtno. V teh treh mesecih, sem se odločil za komuno. To je bila zame najhujša odločitev v mojem življenju. Sploh pa,

ker sem slišal, da je to krščanska komuna. Takrat sem odšel iz Idrije domov in sem bil en teden pri očetu. Za tem pa sem se moral sam odločiti. S sestro sem šel v Center, da sem videl, kaj je to. Takrat sva s sestro prišla domov. Takrat sem prišel nazaj in sprejel odločitev (da moram nekaj narediti iz svojega življenja). Danes lahko rečem, hvala Bogu (še enkrat lahko rečem to), da sem takrat sprejel takšno odločitev in da so mi pomagali in dali to možnost na CSD-ju, da sem se po vseh teh mukah spravil v red in da sem šel pri 36. letih v komuno, kjer sem bil malo manj kot pet let. V tej komuni sem šel skozi razne programe, razne situacije, razne krize in nisem dol sploh hotel sprejeti te stvari, ker sem se želel priti borit v staro okolje, ker sem po dveh letih še vedno imel namen priti domov. Takrat se še nisem počutil osvobojenega. Ko sem prišel v Gorico, sem videl, da to ni to. Zato sem takoj spakiral svoje stvari in prišel nazaj v komuno. In danes. Program sem končal 2013. Sedaj živim zunaj že eno leto in lahko rečem, da se nikdar v življenju nisem počutil boljše, da sem osvobojen od teh drog, od te svinjarije. In danes lahko rečem, da če sem jaz lahko naredil vse to, ko sem bil v takšni situaciji, da sem našel smisel življenja in sem našel in sem si zadal nov cilj, da grem naprej, da živim naprej, da se ne jočem in da nisem na nikogar vezan. Nisem človek, ki bi iskal pomoč pri drugih, temveč, da grem sam naprej. Da se borim in da grem naprej, sem zelo ponosen sam nase. Imam tako okolico, imam take prijatelje, živimo zunaj že skoraj eno leto, stanovanje sem si uredil, sem se prijavil na Zavod za zaposlovanje, imam še nadomestilo in sem zelo aktiven na področju dela, na Zavodu. Danes je zelo težko najti zaposlitev, vendar sem zelo ponosen nase, da sem presekal to življenje, to verigo mojega prekletstva. To ni bilo lahko. Še posebej ne, ker ko se spomnim teh situacij, kaj vse se dal čez in kaj se mi je zgodilo, ko sem bil otrok. Človek pozablja, ampak hvala Bogu sem odpustil vse moji mami in tistim, ki so tako delali z mano. Evo. Tukaj sem, borim se naprej. Mislim, da sem lahko marsikomu vzor. Pa ne zaradi tega, ker sem priden in ker se trudim. Če ne bi dal v življenju vsega čez od A do Ž je boljše, da bi bil tiho. Ampak, ker sem preizkusil vse in ker me ljudje poznajo in sedaj, ko me vidijo v Gorici, se nekateri celo zjočejo, ko me vidijo, ker ne morejo verjeti, kaj sem naredil z mojim življenjem. Vedno obstaja možnost, vendar od tebe je odvisno, kaj si boš v življenju izbral. Jaz sem si izbral pot, po kateri bom hodil in izbral sem si cilje, da grem naprej.

A: Kakšne imaš odnose s tvojo bivšo družino?

B: Z bivšo ženo niti ne, vendar pa z mojo hčerjo imava trenutno odnose boljše, kot

kadarkoli. Sem ponosen nanjo, da je uspešno dokončala srednjo šolo, saj sem jih jaz zapustil takrat, ko sem bil v takšni situaciji. Hči mi je odpustila in me spoštuje takšnega kot sem. Ni rekla ene žal besede čez mene, ker bi me lahko krivila za situacije, ki so bile iz prejšnjega življenja. Hodi v službo, imava stike, je ponosna name, me pokliče in me ima rada. Me sprejema takšnega kot sem, ker vidi, da se trudim. Tudi z bivšo ženo se slišiva (zaradi otroka) in lahko povem, da imava boljše odnose, kot kadarkoli prej.

A: To je zelo pohvalno!

B: Da. Boljše odnose, kot kadarkoli prej. Res sem zelo vesel, da se lahko kličem, ... Midva sva videla, da nisva za skupaj. Ona ima sedaj svoje življenje, svojo družino. Ima pravico, da živi to svoje življenje s svojo družino. Jaz sem vesel, da ima svoje življenje. Mi je tudi pomagala, ko sem bil na psihiatriji in v komuni. Hvaležen sem, da sem jo spoznal in da mi je odpustila.

A: Pred časom sem ti že omenil (tudi zadnjič, ko si mi pripeljal na obisk tvojo hči), sem ti rekel, da največ, kar lahko tvojemu otroku daš za življenje je to, da mu poveš, kaj se ti je zgodilo in da mu poveš, da je ni situacije v življenju, nad katero je potrebno obupat oz. da se ne da iz nje priti ven. In to je lekcija, ki si jo dal ti tvojemu otroku. In po drugi strani otrok, ne more imeti boljše lekcije, kot je ta, da mu starši povejo, da sem »zaružil« v življenju, bil sem v dreku. Vendar. Čeprav sem bil tam, se da v življenju vstati in iti naprej. Boljšega zgleda, kot to, kar si ti naredil, svojemu otroku ne moreš dati. Prej si tudi rekel, da je tvoja hči ponosna nate.

B: Da res je. Ponosna je name.

A: Tebe sem jaz našel pri Ninotu, ko si bil na dnu. Lahko si rečeš, da sem ponosen na svoje življenje, dosegel sem marsikaj in več, kot marsikdo. To je tvoja vrednost in ponosen si lahko nase. Kako naprej, je pa od tebe odvisno. Živiš novo življenje, stran od tega Goriškega pekla. Tam imaš druge ljudi, ki ti stojijo ob strani in ti pomagajo. Veš, da se boš moral vsakodnevno odločati, ali boš živel, ali boš umrl. Mislim, da si lahko zgled tistim, ki se še odločajo. Obenem pa mi dovoli, da te pohvalim za vse, kar si dosegel v svojem življenju. (dosegel si »full«). Sedaj te prosim, da ne zaspiš na slavi.

B: Jaz sem si zadal cilje. Grem naprej. Iz mojih okoliščin in iz mojega cilja sem se

odločil, da ne morem se spet prepustiti situaciji. Ne morem se sam sebi smiliti. Moram it naprej. Sedaj lahko živim naprej. Lahko rečem, da mi je sedaj 99,9% boljše kot prej. Vesel sem, da sploh lahko normalno razmišljam. Jaz ne iščem svoje slave, ampak si želim, da življenje odživim kot en normalen, delaven, pošten človek in da sem lahko obenem zgled svojim otrokom. To je tudi bistvo vsega.

A: To ti je tudi motivacija?

B: Ona (hči) mi je bila največja motivacija. Jaz sploh ne vem, če ne bi imel otroka, sploh kaj bi izbral. Verjetno bi izbral kar pekel. Če sem prav pošten do sebe. Ona je bila takrat, ko sem bil v centru, ko sem doživljal te napade, je bila prav ona tista, ki me je dvigovala in mi dajala smisla. Jaz ne želim, da sem tak, kot je bila moja mama, pa čeprav se zavedam, da sem bil tudi jaz tak, kot ona. Zavedal sem se, da tako ne gre naprej in jaz nočem bit tak. Jaz se bom vedno boril.

A: Kako pa sedaj ti vidiš tvoje prijatelje iz Teen Challenga sedaj? Kako ti oni sedaj stojijo ob strani, ali si zadovoljen z njimi, z njihovo pomočjo? Ali si ponosen nanje?

B: Jaz sem to hišo doživel oz. padel sem v en sistem, realnost. Saj bistvo vsega ni bilo v mojih prijateljih, temveč, ko sem prišel v ta Center sem spoznal, da je smiselno nekaj narediti iz svojega življenja. Jaz tja nisem prišel, da iščem počitnice, dopust oz. jacuzzi, temveč, da resno premislim svoje življenje. In bistvo odvisnikov je, da ljudje prehitro obupajo nad situacijami, v katerih so se znašli. Veliko jih popusti in ne grejo do konca. In to je to, da ne vidijo nekega smisla in ne vidijo enega cilja v življenju. Tukaj pridejo stvari na zelo tanko vrvico, kjer se ti preprosto porušijo – vrvica se utrže. Imel sem prijatelje, ki so bili po dve leti z mano oz. tudi leto in pol in vsi, ki so šli v staro okolje so danes spet na iglah. Ne glede na to, iz kje so bili (Slovenije, Srbije,...). Enim to uspe, drugim pa ne. Bistvo je, da si močan in da se spoštuješ sebe. In če se ne spoštuješ sebe in če se nimaš rad, si na tej točki pogorel. Da nimaš enega cilja v življenju.

A: Kaj vidiš ti kot problem v Novi Gorici? Sedaj lahko že govoriš iz ene distance, ko si že najmanj pet let ven iz Nove Gorice. Kje vidiš ti težave, predvsem tudi z vidika odvisnosti? Seveda, če lahko o tem govoriš. V primeru, da ne, je tudi OK.

B: Lahko, lahko o tem govorim. Jaz lahko povem o tem, kar sem naredil iz sebe v teh par letih življenja. Jaz vidim kot zelo velik problem v Novi Gorici ta, da je zelo veliko

brezposelnosti. To pa ni problem samo Nove Gorice. Brezposelnost je zelo velik problem. Nova Gorica pa je na splošno znana po tem, da je podzemlje in kriminal, ki smo ga že prej omenili (govorim iz lastnih izkušenj), da je v porastu. Čedalje več je tega (drog,...). Nekako ljudje, ki nimajo zaposlitve zapadejo v eno depresijo. Zgleda, da ljudje iščejo svojo srečo v kriminalu (ker službe nimajo), kjer poskušajo na nelegalen način priti do denarja. Gorica je znana po temu. V Gorici je vsega. Od drug, prostitucije (kar sem sam doživel). In najlažji način priti do denarja mi je bilo tukaj. In sedaj po petih letih jaz lahko vidim, da je vse več mojih prijateljev prav na dnu. V Gorici kot jaz vidim, je zelo težko. Tudi ena taka situacija je (čudna). Vsi moji prijatelji so po zaporih (kar dobim sem ter tja kakšno informacijo). Vse več mladih je, ki pijejo in se drogirajo. To ni v redu. Vedno več je brezdomcev. Tudi takih, ki so imeli prej nekaj, so danes na dnu. Poznam kar nekaj takih, ki hodijo jesti v dom (brazplačna kosila). Ni jim lahko. Zelo jim je težko. Jaz sem že takrat rekel, da človek naredi napako in pade. Vendar je pomembno, da takoj najdeš smisel življenja in popraviš napako. Pomembno je, da se ne smilimo sami sebi, da se ne jočemo. Jaz gledam na stvar tako. Če sem bil prej toliko pameten, da sem se drogiral, pa naj bom sedaj toliko pameten, da nekaj naredim iz svojega življenja.

A: Tako. To pa je bistvo.

B: To je bistvo za moj karakter. V Teen Challengu imam prijatelje, ki niso prijatelji, da grem jaz z njimi na pivo, ampak to so prijatelji, s katerimi se pogovarjamo o smislu življenja. To so prijatelji, s katerimi dajemo drugim možnost življenja, da se tudi oni sami rešijo tako, kot smo se mi. Lahko povem, da so pri nas fantje, ki so bili v slabši situaciji, kot sem bil jaz. Imam to ekipo okoli sebe, delam v Centru, sem z njimi v mojem prostem času. Meni je bistvo, da imamo ekipo, s katero živimo in delamo skupaj. Pri tem pa ne skrbimo samo za svoje riti ampak, tudi za druge, tako, da se da tudi drugim eno upanje, eno možnost. Tudi kraj, kjer živim, ni tako oddaljen od tukaj. In stanje tam, je zelo podobno temu, ki je v Novi Gorici. Jaz si želim, da bi ljudje, ki so se kakorkoli znašli v tej situaciji na nek način bili dovolj močni, da bodo našli pot iz te situacije. Možnost je, se da doseči, predvsem pa s trdno voljo se da rešiti marsikaj.

A: Ali bi za konec rad še kaj dodal?

B: Od tebe je odvisno, kaj boš dosegel, predvsem pa se je pri vsem tem potrebno zavedati, da je potrebno spremeniti tvoj karakter, svoj odnos. In kar je najvažnejše, je

to, da se imaš rad in da se spoštuješ.

A: Hvala in čestitke!

7.3.3. – Uporabnik 3

A: Pozdravljen. Želel bi, da nam na kratko predstaviš tvoje življenje pred brezdomstvom, v času, ko si prišel na klopco in spal v halah, vajin odnos z Micko, vajino zdravljenje odvisnosti v komuni in vajin odnos do vajinega otroka ter kako je sedaj. Ti si že zaključil z zdravljenjem oz. kako pa je z Micko?

B: Ja, ona tudi. Jaz sem individualno voden nekako v drugi, tretji fazi reintegracije.

A: Ali mi lahko prosim poveš kaj več o tem? (če ne zahtevam preveč)

B: Ne, mislim, da sem stvari v zadnjih dveh letih kar predelal pri sebi, da ni več tako boleče, kot je bilo prej. Če lahko povem na kratko to mojo zgodovino. Pri meni doma nekako ni bilo družinskega nasilja s strani staršev. Z bratoma sva se občasno stepla. In to je to. Za tiste čase smo bili povprečna, normalna družina, ki je hodila na morje (jaz sem bil tudi po dva meseca na morju, tako, da mi ni to manjkalo). Pozimi smo hodili na Štajersko. Ker je bil oče iz Dalmacije, sem poletja povečini preživel pri starem očetu. Z alkoholom sem se srečal že kot mladostnik, ko spiješ dva požirka šprica in to je to. Alkohol je bil v naši družini prisoten, saj se je že star oče ukvarjal z vinom. In to je to. Ni pa to bilo, da bi bili kroniki. Osebno to vidim, kot zdravo pitje. Pri 12. letih je mama zbolela za rakom. Jaz sem bil ob njeni smrti zelo navezan nanjo, saj je bila doma. Mamina smrt je zame pomenila veliko izgubo, zaradi katere sem se zaprl vase. Oče je bil zaradi službe veliko zdoma. Zjutraj je odšel na delo, popoldan je prišel domov, zvečer je ponovno odšel na delo. Poleg tega je bil veliko odsoten čez vikende in praznike. Tam se je po mojem mnenju vse začelo. Jaz sem to spoznal šele danes. Brata sta bila takrat že odrasla in sta imela vsak svoje življenje. Oba sta se takrat izmenjujoče skrbela zame. A jaz sem takrat postajal vedno bolj uporniški in sem se zapiral vase. Tam se je vse začelo. Jaz sem takrat začel travo eksperimentirati, V Gorici smo takrat dobili diskoteke in začeli smo hoditi ven, bil sem neka »faca« na šoli. To je vse vleklo samo za sabo. Za tem smo v najstniških letih (imel sem 16. let) začeli eksperimentirati LSD - je (travo sem že kadil). Pri 17.

letih sem prvič poskusil kokain, ma meni takrat ni bilo toliko do njega. Pri dvajsetih letih, ko sem bil v vojski, sem prvič poskusil heroin. Takrat sem razmišljal, da bom poskusil vse in se potem odločil, kaj je zame. Za tem so prišli še ekstaziji. V primeru, da se mi je ponudila možnost, sem jo izkoristil. Takrat so se pojavile tudi nore gobice. To sem takrat konzumiral. Heroin pa sem takrat poskusil, vendar sem ga pustil pri miru. Pri mojih 22-tih letih sem za rakom izgubil še očeta. Na tej točki sem izgubil še tisto mojo zadnjo oporo, ki sem jo imel in ki me je držala pokonci. Brata sta se takrat že odselila, oče je takrat imel drugo ženo, s katero je imel še dva sina. Po njegovi smrti sem ostal sam z mačeho v stanovanju. Najin odnos je bil kot pes in mačka, zato je pri meni vse skupaj šlo samo še navzdol. Poleg tega pa sem takrat bil pod vplivom drugih, ko so mi govorili: pazi, da te ne bo mačeha vrgla ven iz stanovanja, pazi,.... . Ne vem. Kar neko breme sem takrat občutil na sebi. Bil sem pod velikim pritiskom zaradi česar sem se zatekel v omamo (droga, alkohol,...). Bistvo mi je bilo, da sem bil čim bolj omamljen, bil v svojem svetu in bil sem odsoten. Takrat je bil heroin ponovno bolj prisoten v mojem življenju. Po drugi strani pa lahko povem, da sem imel obdobja, ko sem abstiniral en mesec, za tem pa sem se čez vikend zadel. Nato ponovno sem lahko imel abstinenco en mesec, potem pa Takrat sem še imel delo in zmeraj še kaj za zraven (takrat so bili v igri tudi ilegalci,..). Lahko povem, da je bil takrat denar vedno prisoten. Samo ceniti ga nisem znal. Danes na to gledam, kot mojo slabo lastnost. Takrat mi ni bilo potrebno veliko delati, da sem imel za svojo omamo. Za tem, ne vem katerega leta je bilo (okoli mojega 24. leta, danes jih imam 37.) poletje, ko je bil heroin že na dnevnem sporedu. Vse, dokler je bil denar, ni bilo krize. Ko pa je le ta zmanjkoval in ni bilo denarja, pa sem že začutil krizo. Takrat sem imel tudi dekle, ki je študirala v Mariboru, katero sem jo prosil, da mi dovoli, da pridem k njej z namenom, da se skriziram heroina sam (in tudi s pomočjo njenih prijateljev). Od takrat heroina nisem tikal tri leta. Je pa bilo vse ostalo, saj sem hodil na partije – so bili ekstaziji, trava (trava je bila tako ali tako na vsakodnevem razporedu). Zaposlitve takrat nisem imel, zato sem se predvsem ukvarjal z dilanjem. Prijatelje (klapo), ki sem jih takrat imel, smo se zaradi različnih pogledov počasi razšli. Vsak je nekaj zase zahteval, uveljavljal, tako da mi ni bilo več do te klape. Za tem sem se izselil iz stanovanja, saj se je brat vrnil domov in se nisva razumela. Dobesedno me je zaprl pred vrata ven. Jaz pa namesto, da bi ga počakal in se z njim pogovoril, sem poslušal moj ego – če sem zmogel ves ta čas brez tebe, bom tudi sedaj brez tebe. In sem odšel. Po nekaj mesecih, sva se dobila in se pogovorila. Jaz

sem mu takrat povedal mojo odločitev, da je že v redu tako. In sva šla vsak svojo pot naprej. Za tem sem se preselil k enemu prijatelju in sem poleg dilanja opravljal še razna sezonska dela. V meni takrat ni bilo zadovoljstva. Želel sem si neko spremembo. Ni mi bilo do tega ovijanja. Jaz sem takrat odšel po svoje in sem odšel dobessedno na ulico. Ne vem, kaj me je pičilo takrat. Jaz bi lahko bil še danes pri temu prijatelju. Jaz sem si želel takrat samote, zato sem se odmaknil od njih. Takrat sem se preprosto prepustil toku in nisem razmislil, kaj bi bilo potrebno narediti. Jaz sem takrat odšel dobessedno na ulico. Takrat je bilo še poletje, zato se je dalo biti na cesti. Ko pa je začela zima, sem začel piti, vendar moj organizem alkohola več kot toliko ga ni sprejelo, zato se ga nisem mogel napivati do onemoglosti in nezvesti. Pil sem le toliko, da nekaj pijem. Ko sem bil v parku brez dela, brez dohodkov, denarna mi ni zadostovala,... . To je bilo obdobje, ko se je obračalo veliko heroina. Jaz sem gledal, kako gre denar mimo mene. Zato sem si rekel: »Zakaj ne bi še jaz tega počel?«. To je tudi botrovalo moji odločitvi, da sem se tudi jaz začel ukvarjati s tem. (Ok. Zadevo sem vodil s prijateljem in imel malo profita). Nekega večera, ko sem bil depresiven, začel se je tudi mraz zunaj, sem prijatelja prepričeval in kasneje tudi prepričal, da mi je dal eno črtico heroina. S tem se je ponovno začelo. Najprej sem mislil, da bom imel vse pod kontrolo, da bom samo 2x in bo vse ok, vendar je šlo vse samo na slabše. V bistvu sem bil jaz že takoj noter. V tistem času sem se vpisal še v Metadonski program. V bistvu sem se takrat vpisal na neko drugo substanco. V bistvu sem se vpisal na substitucijo. To je bilo obdobje, ko sem zašel zahajati na MTD in je bilo obenem tudi obdobje, ko sem spoznal tablete. Do tistega trenutka, jaz tablet nisem poznal. Ob prvem poskusu jemanja, sem bil prijetno presenečen, saj sem spoznal, da ta kombinacija zadene še bolj kot heroin. In najlepše pa je to, da se jo dobi pri zdravniku, se mi je zdelo neumno, da bi še naprej plačeval heroin. Takrat sem delal vse, samo da sem bil čim bolj zadet. Tako se je začela ta moja brezdomska pot. Vedno pa sem se potrudil, da sem nekje poiskal neko halo, zapuščeno hišo, neko streho nad glavo,.... . na kosovnih odpadkih sem poiskal kakšen kos pohištva (npr. Jogi vzmetnico, da se ni spalo na tleh). Tako, da je bilo vse to nekako urejeno.

A: Kako sta prišla skupaj s Micko?

B: Točno. Preden sem ponovno zabredel na heroin (nekako je bilo zelo podobno obdobje – november, december), ko sem jaz šel k bratu in ga vprašal za pomoč, dva

meseca, vse dokler si ne najdem ene zaposlitve. Brat se ni strinjal z mojim predlogom. Brat mi je takrat rekel. »Verjamem, da si v redu, verjamem, da si čist, vendar pojdi v eno izmed komun za ene pol leta, ker si brez delovnih navad«. To mi je povedal zelo direktno v obraz. Skupaj sva šla in iskala možnost, da bi me sprejeli, takrat mi ni bil všeč njihov odziv: pokliči, To pa mi ni bilo všeč, saj sem si jaz želel iti takoj. V primeru, da bi bilo tisti dan urejena možnost namestitve v eni izmed komun, bi jaz že tisti dan šel noter. Takrat sem spoznal tudi Micko, pokojnega Jožeta in še nekaj ljudi. Ne vem, kaj me je takrat potegnilo. Novo leto se je takrat tudi bližalo, zato sem si rekel, da lahko grem tudi drugo leto še v komuno. Za tem sem začel »dilati«, padel sem v heroin in me ni brigala več ne nobena komuna, ne druga opcija. Takrat nisem videl nobenega izhoda, nisem imel nikakršnega smisla in cilja v življenju. Nič me sploh ni brigalo za svoje življenje. Za tem je začejalo biti neko prijateljstvo z Micko in ki me je pritegnilo k temu, da sem tukaj ostal. Če ni ciljev, ni ničesar v življenju. V tistem obdobju se je pojavil Šent in začel odpirati njihov Center za odvisne.

A: Res je. Tebe se spominjam že od vsega začetka, da si bil zraven.

B: Ja. Res je. Jaz sem bil tudi tam pionir. Prvi, drugi sem vpisan v register pri njih. Res sem bil na samem začetku, ko so bili še na železniški postaji. Tukaj lahko rečem, da mi je posvetila neka lučka na koncu tunela, ki me je navdajala z upanjem, da še obstaja možnost, da se poberem ven iz tega dreka (takrat sem bil dobesedno v dreku čez glavo). Takrat sem začel zahajati na Šent, kar mi je ugajalo. Še pred Šentom si prišel ti v park in nam ponudil bone za kosila v Dijaškem domu.

A: Takrat smo urejali statute (zdravstveno zavarovanje, denarna socialna pomoč, izredna denarna socialna pomoč, odpirali smo TRR, urejali stalno prebivališče, oblačila, obutev, odeje na Rdečem križu in Karitasu,...).

B:Ja, v bistvu je bilo to malo drugače. Jaz te nisem videl kot socialnega delavca, ampak kot človeka v bistvu, ki se zavzema za ljudi. Ok. To mi je bila spet ena motivacija, ko pride en človek med nas in nam ponudi nekaj, ko drugi gredo mimo in se zaustavi in ponudi, da pomaga. Čutil sem eno toplino. Uau. Enim je še mar za ljudi, ki so na ulici. Tako. Še vedno sem imel milijon izgovorov, da ne bi šel v komuno. Želel sem si priti ven iz tega, vendar ne iti v komuno. Mogoče za začetek, za prvih par mesecev bi bilo. Komuna mi ni dišala, se nisem videl v njej. Za tem sem

dobil še psa in to je bil še en izgovor, da ne grem v komuno oz. grem le, če mi uredite komuno še za psa. To je danes tipičen izgovor, da ne greš nikamor. Za tem sva iz najinega prijateljstva z Micko postala tudi partnerja. V tem času je izgubila fanta. V bistvu je takrat prišla na ulico z menojo. Pa čeprav takrat, ko je imela partnerske krize s partnerjem, je prišla k meni prespat v halo. Po njegovi smrti sem ji stal ob strani in sva se zbližala. V tem času se je Šent preselil v nove prostore, za policijo in sem začel z njimi sodelovati. Takrat smo z enim prijateljem, ki se je še drogiral, hodili po teh narkomanskih prostorih in jih čistili (stare »gune« in vse, kar je bilo za počistiti). Jaz sem pa imel vedno s sabo čist pribor, da so ga lahko zamenjali. Ljudje so se navadili, da lahko tudi ob 3. uri zjutraj se zglasijo pri meni in dobijo čist pribor. Takrat lahko rečem (vsaj kar se tiče vrtcev in šol), da ni bilo tega. Danes je drugače. Imajo »terence«, ki to počnejo (Šent). Všeč mi je bilo na Šentu to, da si si lahko v tistih osmih urah na Šentu lahko shuhal, opral, gledal TV, računalnik,.... . Bil si na toplem. In to je bilo najvažnejše. Potrudil sem se, da sem vsaj tistih osem ur maksimalno izkoristil, saj sem se vsakdan istih debat v parku preprosto naveličal. Vsak dan si poslušal eno in isto (uni me je nategnu, uni ima dobro robo,...). teh pogovorov sem se preprosto naveličal. Hvala Bogu, da sem imel psa, da sem lahko šel na sprehod z njim in da sem se odmaknil od teh debat. Za tem so prišli tudi prostovoljci iz Društva prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote (VZD) in so začeli deliti večerje. Na tem mestu sem tudi njim na tej točki hvaležen. Vesel sem bil, da se je še nekdo našel, ki se zavzema za ljudi. Meni je bila to pozitivna stvar. Za tem pa je prišlo eno novo leto (mislim, da je bilo 2010/2011), ko sva z Micko spočela najino hči. Ko mi je ona povedala, da je noseča, sem rekel ojoj.... . Jaz sem tukaj razmišljal: »Jaz ne odločam več tukaj. Jaz sem svoje naredil, sedaj je vse na strani ženske. Ali bo ona splavila ali bo otroka obdržala,.... .«. Sem se pripravil in odločil vzeti odgovornost v svoje roke, da bom sprejel otroka.

A: Pohvalno!

B: Samo težava je bila drugje. Bil sem na cesti, odvisnik,... . Jaz sem si naredil načrt, da bom celo moje življenje preživel kot odvisnik. To sem imel v glavi takrat. In kaj narediti, kako narediti. Še bolj zgubljen sem bil, kot pred tem. Ok. Prva stvar je bila ta, da sem heroin prenehal jemati že kakšno leto prej. Vendar težava je bila še vedno kokain, ki mi je bil všeč in jemal sem tudi tablete. Zastavil sem si cilj, da se moram začeti čistiti. Moj cilj je bil priti v devetih mesecih samo na metadon. Za travo se

takrat nisem kaj veliko obremenjeval, saj je nisem več konzumiral vsakodnevno. Ravno tako mi alkohol ni predstavljal težave. Problem so bile tablete, kokain in metadon. Moj cilj je bil, da bi ob rojstvu otroka bil na minimalnem metadonu. To mi je bil znak, da sem na pravi poti. Potem bomo že naprej šli, sem si rekel. Takrat sem še razmišljal, da bo Micka odšla k mami, če ne k mami, bo šla v materinski dom. Vedel sem, da bo zanjo poskrbljeno, jaz pa bom že prišel ven. Tukaj, na tej točki, se je začela moja pot iz tunela. Kar še nisem vedel, pa je to. V četrtem mesecu nosečnosti, ko je šla Micka na nuhalno preiskavo, so nam povedali, da ima otrok velike procete, da bo imel Downov sindrom. To je podrlo mene, še bolj pa njo. Takrat sem ji stal ob strani in jo podpiral, da bo vse OK. Rekel sem ji, da človek zgreši in stroj tudi. Obenem pa se je treba zavedati, da če je človek naredil stroj, le ta lahko ima tudi napake. Odločila sva se, da opraviva še preiskavo amniocenteze. Slaba lastnost te preiskave je pa ta, da se lahko zgodi, da materi odteče predčasno voda. Mi pa nismo prišli niti do Vipave, ko je Micki odtekla voda. Micka je bila za tem hospitalizirana. V vsej tej nesreči je bila dobra lastnost ta, da je Micka bila hospitalizirana in s tem ni imela dostopa do drugih substanc. Kolikor je bila potrta, sem jo videl, da bi se zadela do onemoglosti in bi bilo še slabše. Na tej točki je to bilo pozitivno, da je bila ona v bolnišnici in da je bila pod nadzorom. V tem času smo bili v zelo veliki stiski. Ali bo ostala plodovnica, ali bo pozitiven rezultat, da ni Downovega sindroma. Za naju bi bilo najboljšo to, da bi bilo vse pozitivno oz. vse negativno, saj nam eno pozitivno oz. eno negativno, nam ni nič pomagalo. To obdobje je bilo zelo napeto, v čakanju, ko je bilo potrebno sebe in njo motivirati. To so bili zelo težki trenutki. Seveda, da sem lažje zaspal, sem se ga malo bolj zadel s tabletami, da sem vsaj noč prespal. Ko so prišli rezultati in so bili pozitivni, sva spoznala, da je hči prava borka. S tem pa je pri meni prišla še večja motivacija. Takrat sem si rekel: »Ti v trebuhu in niti ne veš, kaj je življenje izven trebuha, si že borka.« . Ok. Treba se je boriti še več. Za tem je prišlo tisto obdobje, ko si prišel spet ti. Všeč mi je bilo to, da nisem občutil nobenega pritiska oz. prisile s strani CSD - ja. To je bilo meni preprosto super. Ti, ko si prišel, nisi silil, ampak si predlagal: »Glej, sem poiskal program, je tukaj v Sloveniji in boste lahko vsi trije skupaj. Sedaj je vse na tebi, da se odločiš ali ne«. Jaz sem takrat videl, da so se mi ena vrata odprla in da se mi je ponudila roka. Takrat sem si rekel, da moram to možnost zagrabit. »To je tisto, kar si čakal ves čas čakal, da prideš iz tega »govna« ven«. Meni je takrat samo še čelo gledalo ven iz dreka. Micka mi je takrat rekla, da kakorkoli se bom jaz odločil, tako bomo naredili. In

smo naredili. Takrat se spominjam terapevtke iz Terapevtske skupnosti, ki nam je razlagala in kazala slike, kako je tam. Jaz pa sem rekel, da to ni problema. Ja, ja. Gremo. Jaz sem že bil v pričakovanju, da gremo sedaj, takoj. To je zame mala malica. Seveda..... . Za vstop v terapevtsko skupnost sva imela pogoj, da vstopiva čista. Zato sva morala najprej opraviti detoks v Ljubljano. Druga težava pa je bila sledeča: Pare ne sprejemajo, zato sva morala oditi ločeno. Micka je odšla na detoks pred mano, hči se je že rodila in bila od rojstva prva pol leta po bolnišnicah.

A: Se je spominjam, saj sem bil tudi jaz takrat v Ljubljani na pediatrični kliniki (na sestankih).

B: Res je. Midva je tako ali tako še nisva imela možnosti imeti pri sebi vse dokler še nisva stopila v projekt. Micka je odšla na detoks, meni pa niso dovolili ničesar nižati. Jaz sem se takrat na svojo roko odločil, da za metadon jih bom poslušal in upošteval, medtem pa ko za ostalo pa sem začel sam nižati, saj sem si zastavil cilj, da ko grem na detoks, da grem samo na metadonu. In mi je uspelo.

A: Bravo, čestitke !

B: Na detoks sem nastopil isti dan, ko je Micka končala in podpisal dogovor za 6. tedensko zdravljenje plus 2 tedna. (glede na krizo, ki jo bom imel). Takrat sva oba hodila obiskovat najino hči v drugo bolnišnico. Zanimivo nama je bilo, da me je zdravnica spraševala, če sem v redu, saj sem bil edini (če ne eden redkih), ki nisem hodil tja jokati. Jaz sem se zavedal, da prej kot se rešim, prej gremo naprej in boljše bo. Takrat so mi ponudili, da bi šel na polodprti oddelek. Povedal sem jim, da nimam interesa, saj me je čakalo še zdravljenje v terapevtski skupnosti. V petem /šestem tednu, sem napisal prošnjo (predlog) in ga predstavil, zakaj bi jaz šel na polodprti oddelek (sam sem se odločil, da grem na polodprti). V tem času, ko je bila Micka na detoksu, so se najina čustva ohladila med nama (bolj iz njene strani, kot z moje). Ko sem nastopil tudi jaz detoks, sem videl, da so se tudi pri meni čustva ohladila, vendar sem pustil vse možnosti odprte za kasneje. Ko sem se odločil narediti še osem tednov detoksa, mi je ona zelo zamerila, za tem se je najin odnos še bolj zlomil. Po približno treh mesecih detoksa, sem jaz šel (12.12.2011 sem vstopil na detoks, končal sem ga 19.03.2012) direktno v Terapevtsko skupnost. V tem času, sem vzpostavil stik z bratom. On se je v tem času poročil, tako da sta nama nudila vso podporo in pomoč v procesu zdravljenja. To njegovo podporo sem začutil. Že s časov

detoksa sva intenzivno delala na odnosu z bratom. To, da sva bila sposobna z njim se pogovoriti po telefonu 5-10 minut, je bil zelo velik napredek (sploh z moje strani). Osebnostno mi je zelo veliko pomenilo, da me je v času zdravljenja v Ljubljani obiskal. S tem se je začel moj vzpon iz dreka ven. Ampak pred menoj je bilo še brezno.... ko sem zaključil z zdravljenjem, sem si predstavljal, da bo zdravljenje v projektu »mala malica« zame. Po mojem prihodu v Terapevtsko skupnost, se se počutil malo izgubljen (novo okolje, nikogar ne poznaš,...). Imel sem malo sreče, ker je bila tam že Micka, ki je navezala stike z ostalimi. Po drugi strani pa tako ali tako navežeš stike z ostalimi, saj v skupnosti si razporejen v sektor dela in tam spoznavaš ljudi. Tako, kot sem bil pionir v DC Šent v Novi Gorici, sem bil tudi jaz prvi moški v tej Terapevtski skupnosti za zasvojene starše. Spet neka čast meni, biti med prvimi. Najprej je bila samo terapevtska skupnost za mamice, ki je potem prerasla v terapevtsko skupnost za starše. Ko sem jaz bil tam na zdravljenju, sta v terapevtsko skupnost vstopila še dva moška, vendar se nista obnesla. Torej sem jaz bil tam tisti, ki je prvi končal program. Sicer je bilo takrat v skupnosti tudi eno dekle, ki sicer je končala program, vendar ne v celoti, saj je morala otroka vpisati v šolo. In glede na to, da otroka ne bi prepisovali sredi leta, so se odločili, da mamica in otrok zaključita predčasno. Jaz sem prvi, ki je program zaključil v celoti - z reintegracijo. Jaz sem imel takrat najstarejši staž v skupnosti, saj sem bil v programu dve leti, dva meseca in deset dni. Med zdravljenjem, če bi vedel, kaj me čaka (takrat, sem imel predstavitev in sem govoril ja, ja) jaz bi utekel in se ne bi nikdar odločil za zdravljenje. Ampak je bil to zares dober izziv zame. Ga ni faksa, ki te kaj takega nauči. Sedaj pa je tako. Odpiram travme iz otroštva, boleče teme,... Jaz sem veliko preživel tam, na skupinah in na individualnih razgovorih. Pravo zdravljenje pa se začne z delom na teh skupinah. Skriziranje je mala malica, majhna stvar proti temu, da spremeniš sebe, spremeniš svoje vedenje, svoje navade, svoje razmišljanje, ki jih imaš ukoreninjene v sebi (eni jih imajo manj, drugi več). To je zelo težko. Jaz sem potreboval deset mesecev . Jaz sem se držal v redu, sem delal na skupinah, sem delal na svojih temah, travmah, bolečinah, izgubi staršev,...problem zame je bil spremeniti svoje navade npr. končati z manipulacijo s TV, cigareti,. . . Saj na začetku sem se tega držal, kasneje pa ne. To, da si izobčen iz skupine, pomeni biti osamljen, biti sam, biti drugačen kot drugi. Hvala Bogu, da sem šel skozi ta proces, da sem začel ugotavljati, da sem faca, da sem sprejet med tiste ljudi, Rekel sem, da je tukaj, na tej točki potrebno prekiniti s tem. Na srečo smo imeli par takih skupin tipa »should I stay, should I go«, kjer smo

govorili o svojih grehah in kjer smo nekateri naredili preklap, drugi pa ne. Smo različni ljudje. Po desetih mesecih je meni začelo iti na boljše. Težave sem imel s soočanjem ljudi, ko sem jim povedal, daj naredi nekaj ven iz sebe. Raje sem osebno govoril s človekom oz. mu dal možnost, da on pove na skupini, da sam pove, da počne to in to, kakor da sem to jaz naredil. Če ni povedal, sem ga jaz pozval, da je to naredil. Daj, imaš ti nekaj za povedat. Če ga ti takrat pred vsemi izzoveš, da bo nekaj povedal, bo povedal ali na skupini ali pri delu s svojim terapevtom. In to je tista samopomoč. Da pozitivno ga podpiraš in to je tista pozitivna podpora oz. pomoč in ne negativna podpora, ko sem jaz npr. nekoga naskrivaj na čik povabil. S tem mu nisem pri ničemer pomagal. In to je težko. Med mojim zdravljenjem sem jaz imel moj trio paket: zdraviti sebe, delati na sebi, delo na starševstvu in delo na partnerstvu. Midva s Micko sva takrat šla narazen. Vendar preden sva šla narazen, sem jaz ugotovil, da me je bilo strah pred osamljenostjo, izgubo. Če potegnem vzporedno črto je bilo zelo podobno z mojo materjo. In tega me je bil strah. Lažje je biti starš, da sta oba starša z otrokom. Vse to sem jaz takrat izgubil in vložil sem vso svojo energijo v to, da bi ostala z Micko skupaj, zaradi česar sem postajal neznosen do sebe in drugih. To so mi tudi ostali povedali. Bil sem tako neznosen, da če bi takrat metali granate, bi le te eksplodirale še preden bi prišle do mene. Bil sem totalno zagrenjen, napičen. Iz mene je vrela negativna energija. Tam sem jaz videl, na katerih temah imam še za delati. Ko razmišljaš o tem, kaj vse si že predelal, ugotoviš, da so se ti odprla nova področja oz. teme, ki jih nisi še predelal. Mi je bilo všeč, da se mi je tako dogajalo. Za tem, ko sva šla z Micko narazen, so bile določene jeze in zamere, ki sem jih moral predelovat (takrat sem predeloval odvisnost od partnerja). Na temu sem takrat začel delati. Na to temo je bilo zelo veliko knjig. Nalog na to temo nisem veliko prejemal. Če se primerjam z drugimi, mojimi sotrpinci, kakor smo se tam imenovali, sem jaz jih imel zelo malo. V naši hiši, če se primerjam z drugo hišo, so imeli oni misel dneva, da so si povedali, kako je potekal dan. Mi pa smo imeli dnevno poročilo, ki si ga pisal, kako je bilo. V začetku mi je bilo v redu, kasneje pa ne več. Težko mi je šlo iz glave na papir. Vse to pisanje mi je bilo odveč, vendar kasneje mi je postalo všeč, saj sem videl, kako pisava napreduje, ko sem videl, da lahko lažje napišem, kar težko povem. To je bil tudi namen teh poročil, da sem jih lažje sprejel in sem jih pisal z veseljem, tako, da imam sedaj en dnevnik. V fazi reintegracije teh poročil nisem več pisal. Če je bil čas, sem si kaj zapisal v svoj zvezek.

A: Kakšen je bil tvoj odnos z družino, ko si bil v reintegraciji? Kako so oni tebe, vaju doživljali oz. sprejemali?

B: Med cilji, ki sva si jih postavila s terapevtom, je bil tudi vzpostavitev odnosa z domačimi. Za cilje sem si postavil, da jih bom najprej poklical in se zmenil z njimi, ko bom prišel v Gorico ali pa da jih bom povabil na obisk oz. da pridejo oni k meni na obisk, če jim to omogoča čas. Tako da z mlajšima bratoma ni bilo težav vzpostaviti stika. Z bratom sva začela navezovat stike, sva se dogovorila za termin, kdaj se slišiva. Na tej točki sem imel veliko podporo s strani Jožeta iz Šenta, ki mi je stal ob strani. V naslednjih korakih sem vzpostavil tudi stik z mačeho in se tudi z njo dogovoril za termin. Tudi s taščo ni bilo nekih težav, saj je prihajala k nam že v času detoksa in sem odhajal k njej na vikend. Za tem se mi je odprlo, da sem vikende preživel pri bratu. To mi je zelo veliko pomenilo, da me je sprejel in da mi je dal to možnost in da nisem bil breme tašči. Biti pri bratu je zame marsikaj olajšalo, še posebej, če sem imel opravke v Novi Gorici. Šel sem tudi k Jožetu na vikend. Tukaj sem imel vedno večjo podporo. Odnos se je počasi utrjeval. Zame najtežja stvar pa je bila poklicati najstarejšega brata, saj sem imel v sebi velike občutke krivde. On ima zelo zanimiv karakter. Deluje vzvišeno, vendar ni vzvišen. Jaz sem se njega zelo izogibal. Ko sem ga prvič klical, sem imel v sebi zelo močan strah zavrnitve. Raje kot da sem bil zavrnjen z njegove strani, raje ga nisem klical. Kaj sem hotel. Predelovat to zavrnitev. Nekako sem sprejel odločitev, da naj vsaj poskusim poklicati, saj bom le tako lahko vedel, na čem sem. Ko sem ga poklical in se je on oglasil na telefon (sam nisem vedel, kaj bi mu rekel), se mi je po tem, ko sem mu rekel uporabnik3 tukaj, nisem mogel nič drugega spraviti iz sebe. Ko se je on oglasil in rekel ja (sem si mislil: »Se je že lotilo«) nisem vedel, kako bi mu povedal, ma sem mu vseeno povedal, da sem na zdravljenju. In ko mi je za tem odgovoril, da je na tekočem z vsem, mi je odleglo, sem občutil olajšanje. Takrat sem tudi ugotovil (zelo presenečeno), da mu je nekaj do mene. Na tej točki lahko o sebi rečem, da sem prebil ta korak, zaradi česar sem bil zelo vesel. Po tem telefonskem klicu sem brata občasno še vedno poklical, saj sem si želel ohranjati stik z njim. Ob enem izmed mojih vikendov, ki sem jih preživel pri bratu, se je zgodilo, da smo se srečali vsi trije bratje skupaj za isto mizo. To je bilo zame zelo veliko presenečenje. To zakaj jaz prej nisem imel stikov z mojima bratoma, je pač v tem, da si nismo imeli kaj za povedati (nisem imel skupne debate z njima). S procesom zdravljenja pa sem dobival skupno debato (kako so

otroci, kako ste vi, kako sem jaz,). Bilo je vedno več skupnega. Bila je ponovno tista družinska povezanost. Najstarejšega brata sem milijonkrat razočaral, zato nima zaupanja vame. Ob tem mi je razumljivo, da sem ga začel sprejemati takšnega kot je in se pri tem ne oziram. Prej ga nisem razumel. Ob tem bi rad povedal, da moj najstarejši brat zelo težko pokaže svoja čustva. On te bo težko objel in ti povedal, da te ima rad. In jaz kot jaz, da sem ga malo pozitivno presenetim, ga v javnosti objamem in mu povem, da ga imam rad. To mu je bilo zelo nerodno. Sicer pa priznam, da je bilo tudi meni zelo težko v javnosti pokazati moja čustva. V skupnosti je bilo veliko tega, da izraziš svoja čustva. Sedaj mu tudi izrazim, da ga imam rad. Telefonsko se kar slišimo (zaradi njegovega tempa življenja, službe). Zanimivo pri bratu je to, da je potrebno na začetku iz njega vleči ven, potem pa ti vse pove. Danes, ko govorim o njem, mi pridejo kar solze ven. Midva sva imela vedno nek poseben odnos. To, da sva ponovno vzpostavila stik, mi veliko pomeni in predstavlja zame en velik dosežek v življenju. Lansko leto sta k meni prišla na obisk v terapevtsko skupnost mačeha in moj najmlajši brat. Tako, da sem vzpostavil stik z vso družino. To mi pomeni veliko. Glede mačehe lahko danes rečem, da jo razumem, saj sem ji metal polena pod noge. Najin odnos ni bil v cvetju. Tako, da smo prišli na ta nivo, da lahko rečem, da si sedaj tega ne morem več privoščiti, da bi to izgubil oz. si niti tega ne želim. Želim si, da ima moja hči sestrične in da ima staro mamo, pa čeprav ni prava stara mama. Všeč mi je tudi, da imam dober odnos s taščo, pa čeprav sva z Micko šla narazen. Tudi z Micko, ko sva prišla sem na CSD in smo tukaj sedeli štiri ure, lahko rečem, da se prve dve uri in pol ni nikamor premaknilo. Ko sem gledal mojo terapevtko in ostale, ki so že obupavali nad nama in je govorila, da dajmo se premakniti. Vendar pa lahko rečem, da so bile med mano in Micko strele. Da sva začela delati v korist otroka in ne v našo korist, da smo danes na tem nivoju, da si kaj povemo (malega o sebi), ampak več o otroku in o vzgoji otroka in da predvsem gledamo v korist otroka, je to zelo velik dosežek. Zavlačeval sem tudi z reintegracijo, saj me je navdajal strah pred novim. Ko pa prideš pred dejstvo, pa moraš sprejeti ta korak. Ni druge poti. V reintegraciji imaš odgovornosti, ki se menjajo. Ampak. zaradi situacije (prihajali so mlajši, ki niso mogli biti odgovorni za hišo) sem bil jaz odgovoren za hišo eno leto. V reintegraciji sem imel skupine, mentorstva, prostovoljstvo, imel sem skupine. Ni bilo toliko prostega časa, kot sem si mislil, da ga bo. Seveda pa sem imel pa druge ugodnosti. Lahko sem imel vsakodnevne izhode, lahko sem šel vsak dan ven. Tako je res, da si bolj svoboden,

saj te na nek način morajo pripraviti na to svobodo. Ko sem šel po hči v vrtec, sem še malo ostal v mestu in se tam tudi sprehajala in prišla nazaj do časa večerje v hišo. Ko je šla hči k mami, če bi imel željo, bi lahko napisal prošnjo za izhod. Vse v skupnosti se dela v pisni obliki, saj je namen tega, da te pripravijo na to, da se naučiš pisati prošnje za delo,... . Prošnje ti potem odobrijo ali pa ne, odvisno od tebe, kaj si naredil za to (koliko si se izkazal, zaslužil). Po drugi strani pa je fajn teh prošenj tudi to, da se ti sam sebe oceniš, ali si ti zaslužiš iti npr. v kino ali ne. Seveda pa je pri tem tudi potrebno videti, ali si jaz lahko stvar privoščim (časovno, finančno,...) oz. ali si to zaslužim ali ne.

A: Kako ti danes gledaš na tvojo prehojeno pot? Kako gledaš na svoje izkušnje?

B: Če danes to gledam iz te perspektive, je šlo zelo hitro. Jaz svojo izkušnjo raje dajem tistim nekaterim, ki so v temu, kakor tistim, ki niso v temu. Tako so mi tudi razložili v skupnosti, ko sem jim rekel, da bi rad jaz delil mojo izkušnjo. Če jaz o tem govorim npr. najstnikom, bi jim naredil slabo reklamo, ker bi jim dal napačno sporočilo oz. slabo reklamo. Za to so drugi ljudje, ki so usposobljeni za preprečevanje proti drogi. Če pa jaz grem k njim in povem mojo izkušnjo, bodo osnovnošolci razumeli, da če oni poskusijo, lahko pridejo iz tega ven, tako kot sem jaz prišel ven. To pa ni res. To je slaba reklama. Ko bo čas, bom jaz moral spregovoriti o moji odvisnosti in zdravljenju s hčerjo. Kako bo ona takrat to sprejemala, ne vem.

A: Ti na to gledaš danes kot na eno težko življenjsko izkušnjo?

B: Da seveda. Jaz lahko moje izkušnje posredujem nekaterim, ki so na detoksu, da jih motiviram, kam lahko pridejo. Svetovano mi je bilo, da se jih vsaj še nekaj časa izogibam teh ljudi vse dokler, se ne utrdim. Včeraj sem se sprehodil po Gorici, ko sem se srečal z enim. Hvala hčerki, da me je vlekla, da gremo domov. Ko me je vprašal, da naj mu posredujem telefonsko številko, sem se izgovoril, da nimam telefona zraven in da številke ne znam na pamet. V bistvu moram povedati, da se moraš znati, kako se rešiti situacije in ne kako se ne soočati z njimi. Jaz sem se moral soočati s tem, da bom prišel v domače okolje. Tema je bila tudi alkohol. Ok. Pač ne bom pil, sem si rekel. In danes sem tako trden, da se lahko odrečem alkoholu. Jaz sem tisti, ki nima meje. Ali pijem vse ali pa nič. Bil sem na enem taboru z otroki s posebnimi potrebami, kjer sem spoznal, da se da zažurat tudi brez alkohola. Jaz imam druge omame. Grem na vrtiljak z otrokom in se dvakrat zavrtim in

mi je ta omama dovolj. Grem teči, Če pomislim, da bi šel danes na en rojstni dan in da bi se ga tam napil in pri tem spal štiri ure, naslednji dan pa imel za skrbet za otroka. Ne hvala. Že to me odbije. Strah. Vložek je velik, težko je zdravljenje, ampak ni nemogoče. Ko se konča reintegracija, greš v domače okolje, si kot ptiček. Waw, si rečeš. Lahko delaš, kakor ti paše (v skupnosti si vezan na urnike). Svoboda je super. Vendar po mesecu ali dveh moraš paziti, da te ne prevzame evforija (pazit se moraš poleg depresije tudi evforije). Ob tem tudi se ne smeš nagrajevati v smislu, sedaj sem zaključil zdravljenje, zato si lahko privoščim pivo. Tu ni tega. Sedaj sem kot ostali, normalni ljudje z vzponi in padci. Umetnost ni da padeš, ampak kako se pobereš. To je tudi eno moje načelo. Naučil sem se živeti z občutki. Obžalujem, kar imam za obžalovati in se ne zatekam v opojnosti. Če mi kdo povzroči bolečino, jo predelam in grem naprej. Obenem pa sem ti in ti bom še milijonkrat rekel, da sem najbolj hvaležen tebi, da si mi dobil in ponudil ta program. Saj si kdaj rečem, da sem mu že tečen s to hvaležnostjo. Se ti ne morem zahvalit za vse. Če ne bi bilo tebe, ne bi bilo mene. Dobesedno. Za konec bi še rekel to. Prejšnje moje življenje je bilo (jaz sem se z dnem 19.03.2012 rodil na novo, pred tistim pa sem vsak dan izzival moje življenje. V bistvu sem izzival smrt. Sedaj pa izzivam moje življenje – ga živim. Sem vesel, kje sem. Zdravljenje se ne konča, ko zaključiš program, zdravljenje se nadaljuje. Jaz nisem ozdravljen odvisnik, ampak jaz sem zdravljen odvisnik in vedno bom. In če me kdo vpraša, kateri je moj največji dosežek v življenju: to, da sem se rešil odvisnosti, to, da sem se rešil droge. To je zame največji dosežek v mojem življenju in bo ostal največji dosežek v mojem življenju.

A: Čestitke. Super, vztrajaj naprej!

B: Hvala. Vsekakor.

7.4. Rezultati raziskave

7.4.1. Rezultati raziskave - Februar 2011

- Spol, starost, izobrazba, leta na cesti

Tabela 7.4.1.1.: Spol, starost, izobrazba, leta na cesti

uporabnik	spol	starost	izobrazba	število let na cesti
1.	M	34.	OŠ.	6.
2.	Ž.	31.	POKL.	2,5
3.	Ž.	29.	POKL.	2,5
4.	M.	53.	POKL.	23.
5.	M.	45.	POKL.	20.
6.	M.	33.	OŠ.	4.
7.	M.	45.	OŠ.	/
8.	M.	36.	OŠ.	8.

- Kaj je bilo tisto, zaradi česar ste se odločili za takšen način življenja?

Tabela 7.4.1.2.: Vzroki za takšen način življenja

uporabnik	odgovor
1.	Takšna situacija.
2.	Nimam zaposlitev od 01.12.2008 in se zdravim s Substitolom.
3.	Zaradi situacij v katerih sem bila. Najprej sem izgubila očeta v mladosti (20 let) in nato še fanta, ki se je ubil v prometni nesreči. Z mamo pa se nisem razumela, zato sem ostala brez strehe nad glavo.
4.	Slabe razmere doma.
5.	Zgodilo se je, da je oče pretepal mamo in mene. Izgubil sem dekle, ki sem jo ljubil, izgubil sem zaposlitev. Prišel sem v park. To me je pokopalo. Rad bi se rešil alkohola in tablet. Težko.
6.	Izguba družine, dela in ostalega.
7.	/
8.	Družinske razmere so se zalomile.

- Ali je bila odločitev kratka/hitra oz. ali ste se na ta korak pripravljali, razmišljali dalj časa?

Tabela 7.4.1.3.: Časovno obdobje potrebno za odločitev

Uporabnik	Odgovor
1.	Ne, nisem razmišljal. Prišlo je kot strela z jasnega.
2.	Dalj časa, saj drugače ni šlo.
3.	Odločitev je bila kratka oz. ni bilo druge možnosti in izbire.
4.	Sem moral iti od hiše.

5.	Težka odločitev.
6.	Hitra, neizogibna.
7.	/
8.	Odločitev je bila osebna in kruta. So me prisilili.

- Ali imate še kakšen stik z domačimi? Če da, kakšni so odnosi z domačimi?

Tabela 7.4.1.4.: Stiki z domačimi

Uporabnik	Odgovor
1.	Da imam. Odnosi so tako, tako.
2.	Malo me čudno gledajo. Nekateri tudi razumejo takšno situacijo.
3.	Stik imam, vendar ni to tisto, kar bi moralo biti.
4.	Da. Z mamo.
5.	Imam stik z mamo, katero imam zelo rad. Mama mi veliko pomaga.
6.	Imam stike z obema staršema.
7.	Da.

- Kako doživljate, preživite dan na „klopci“?

Tabela 7.4.1.5.: Preživljanje na klopci

Uporabnik	Odgovor
1.	Težko.
2.	Bolj slabo. Z »žicanjem« se prebijem iz dneva v dan, saj socialna pomoč ni nikdar dovolj visoka za normalno preživetje. Tudi na Zavodu sem povedala, da živim na ulici, tako, da je vse skupaj težko.
3.	Dolgočasno, vsak dan isto. Poleti še gre, pozimi pa ni nič kaj prijetno. Vseeno lahko rečem, da to ni življenje.
4.	Težko!
5.	Razmišljujoče.
6.	V pitju in žicanju.
7.	6 ur.
8.	Kot vsak dan. Kdaj tako, kdaj pa tako.

- Kje prenočujete?

Tabela 7.4.1.6.: Prenočevanje

Uporabnik	Odgovor
1.	V zapuščeni hali.
2.	V Idealu spodaj ali pa vsako toliko koga prosim za prenočitev. Čez dan sem zunaj.
3.	V halah.
4.	Tu pa tam.
5.	V halah.
6.	V halah.
7.	Doma.
8.	V halah.

- Kako se prehranjujete, skrbite za osebno higieno?

Tabela 7.4.1.7.: Skrb za higieno

Uporabnik	Odgovor
1.	Če ne bi bilo Šenta (DC za odvisnike), bi bilo zelo težko.
2.	Trenutno imam prepoved vstopa na Šent do začetka marca, zato je še posebej težko. Umijem se na WC - jih, hrano pa »nažicam«.
3.	Kar je hrane na Šentu in tam poskrbim tudi za osebno higieno.
4.	Tu pa tam.
5.	Na Šentu ali pa na Karitasu.
6.	/
7.	Da.
8.	Na Šentu ali pa na Karitasu.

- Kaj pogrešate?

Tabela 7.4.1.8.: Kaj pogrešate

Uporabnik	Odgovor
1.	Stanovanje, vodo, elektriko.
2.	Vsaj eno toplo sobo, delo, normalne ljudi, pogovore,
3.	Da bi uspelo pridobiti še nočni del dnevnega centra. Še lepše pa bi bilo imeti streho nad glavo.
4.	Vse.
5.	Pogrešam eno dekle, prenočišče, WC, topel obrok.
6.	Zaposlitev, stanovanje.
7.	/
8.	Prenočišče, WC, topel obrok.

- Kaj je po vašem mnenju tisto, kar v Novi Gorici zares primanjkuje?

Tabela 7.4.1.9.: Kaj primanjkuje v Novi Gorici

Uporabnik	Odgovor
1.	Dnevno – nočni center.
2.	Topel obrok 1x dnevno in prenočišče.
3.	Popoldansko – nočni center.
4.	Vse, streha nad glavo.
5.	Zavetišče za brezdomce.
6.	Zavetišče za brezdomce.
7.	/
8.	Zavetišče za brezdomce.

- Vaše mnenje o CSD?

Tabela 7.4.1.10.: Mnenje CSD

Uporabnik	Odgovor
1.	CSD se trudi. A ni odvisno le od njih. Mora se še kdo potruditi.
2.	Zelo lepo se ukvarjajo z nami in nam pomagajo.
3.	Nič slabega, ker vem, da se trudijo po svojih močeh in vem, da ni vse v

	njihovih rokah, saj so ustanove nad njimi, ki bi se morale bolj potruditi.
4.	Dobro.
5.	Center mi pomaga.
6.	OK.
7.	Dobro.
8.	Center mi pomaga.

- Vaše mnenje o Mestni občini?

Tabela 7.4.1.11.: Mnenje o MONG

Uporabnik	Odgovor
1.	Lahko bi se potrudila več.
2.	/
3.	Premalo skrbijo za brezdomne in socialno ogrožene družine.
4.	Dobro.
5.	Občina mi pomaga.
6.	OK.
7.	Dobro.
8.	Občina mi pomaga.

- Kako danes gledate na policiste in kaj vas moti, pogrešate,....?

Tabela 7.4.1.12.: Mnenje o policiji

Uporabnik	Odgovor
1.	Korektni (zaenkrat).
2.	Policija je v večini na slabem glasu, a so le ljudje, ki opravljajo svoje delo. Nekateri so dobri ljudje.
3.	Dokaj korektni, ko opravljajo svoje delo. Ko pa zlorabijo svoj položaj, pa ni prav.
4.	/
5.	Policije ne maram.
6.	OK.
7.	Dobro.
8.	Ne vem kaj povedat.

- Kdo vse vam pomaga?

Tabela 7.4.1.13.: Kdo vam pomaga

Uporabnik	Odgovor
1.	CSD, Šent (Dnevni center), darovalec, Karitas, Rdeči križ.
2.	Mimoidoči in ostali, ki razumejo tak položaj. Med sorodniki nimam nikogar, ki bi mi kakorkoli pomagal, niti z dobro besedo!
3.	CSD, Šent, Občina in največ sama.
4.	Vsi.
5.	Karitas, socialni delavci, občina in vsako toliko Šent.
6.	CSD, Šent.
7.	Dobri ljudje.
8.	CSD, Šent, Občina, Karitas.

- Kdo, po vašem mnenju, bi moral več narediti in kaj?

Tabela 7.4.1.14.: Kdo bi moral narediti več

Uporabnik	Odgovor
1.	Vsi! Ker v skupnosti je moč.
2.	Glejte npr. št.13.
3.	Predvsem občina in tudi župnija, ki že dve leti prodaja zapuščeno halo, v kateri bi lahko naredili socialna stanovanja.
4.	Vsi.
5.	Občina.
6.	Občina, prenočišča.
7.	/
8.	Občina.

- Kakšen je odnos ljudi, prebivalcev (Nove Gorice) do vas?

Tabela 7.4.1.15.: Odnos meščanov

Uporabnik	Odgovor
1.	Različen. Nekateri nam pomagajo, drugi pa pljuvajo.
2.	Odvisno od človeka – srednje.
3.	Za njih smo tretjerazredni državljani, izmečki.
4.	»Dobro« (slabo).
5.	Da smo nasilni. Eni so, drugi ne. Da nasilno žicamo, ni res. Se zgražajo.
6.	OK.
7.	Dobro.
8.	Nekateri nas gledajo postrani, drugi pa nas... , ne vem, so brez besed.

- Kaj je tisto, kar bi jim Vi radi povedali (prebivalcem Nove Gorice, MONG, policiji, CSD-ju, VZD, Šent...) ?

Tabela 7.4.1.16.: Kaj bi Vi radi povedali?

Uporabnik	Odgovor
1.	Treba je ukrepati, ne trenutno za nas, ampak je potrebno gledat vnaprej. Nikoli ne veš, kdaj potrebuješ pomoč. Za nami bodo prišli na cesto še drugi, če ne bo nič narejenega.
2.	Povedati ni kaj veliko, saj je v državi recesija in se podjetja zapirajo. Upajmo, da ne bo iz dneva v dan vse več ljudi v takšni situaciji.
3.	Da nismo slabi ljudje. Predvsem pa to, da nikdar ne veš, kdaj in komu se bo kaj zgodilo in pripetilo. Nesreča nikdar ne počiva.
4.	Vsem dobro.
5.	Moje mnenje je, da nas policija izziva.
6.	Da uresničijo naše želje, da zopet zaživimo.
7.	/
8.	Zaenkrat sem zadovoljen.

- Ali kdaj pomislite, da bi zapustili takšen način življenja in začeli znova?

Tabela 7.4.1.17.: Sprememba življenja

Uporabnik	Odgovor
1.	Še kako.
2.	Vsak nov dan, a žal ne gre. Zato upam, da boste pomagali tudi drugim.
3.	Vsekakor, ampak, ne vem kako.
4.	Predvčerajšnjim.
5.	Razmišljam sam na klopci. Želim si imeti eno žensko in rad bi živel nekje v naravi. Rad bi imel tudi vrt.
6.	Da.
7.	/
8.	Zaenkrat razmišljam.

7.4.2. Rezultati raziskave - Oktober 2014

- Spol, starost, izobrazba, leta na cesti

Tabela 7.4.2.1.: Spol, starost, izobrazba, leta na cesti

uporabnik	spol	starost	izobrazba	leta na cesti
1.	M.	52.	Pokl.	To se mi vleče že celo življenje. Pa se umirim, ko sem na cesti. Sedaj sem že 4 leta v samskem domu.
2.	Ž.	33.	Pokl.	15 let sem bila v najemniškem stanovanju. V najstniških letih sem bila poletni brezdomec, sedaj pa že pol leta živim v materinskem domu. Otroka sta v Kriznem centru. V zadnjih dneh sem občasno pri prijateljici, sicer sem resnično na ulici.
3.	M.	26.	OŠ.	5 let.
4.	M.	48.	Pokl.	15 let.
5.	M.	58.	Pokl.	6 let.
6.	M.	38.	Delavec	8 let.
7.	M.	50.	Srednja	Odkar me je bivša žena vrgla iz skupnega stalnega bivališča.
8.	Ž.	38.	Srednja	1,5 leta.
9.	M.	37.	OŠ.	Brezdomec sem bil cca. 6 let.
10.	M.	32.	Pokl.	3,5 leta.
11.	M.	26.	/	2 leti.
12.	M.	47.	Pokl.	6 let.
13.	M.	47.	Delavec	Več kot 5 let.
14.	M.	63.	Pokl.	12 let.
15.	Ž.	42.	Srednja	1,5 leta.
16.	M.	41.	OŠ.	/
17.	Ž.	61.	OŠ.	Veliko časa sem brez strehe nad glavo.
18.	M.	47.	Pokl.	Brezdomec sem bil v letih 2005, 2006 in

				sedaj (v tem letu) po prestani kazni zapora.
19.	M.	40.	OŠ	Približno 7 - 8 let.
20.	M.	66.	Pokl.	3 leta.

- Kaj je bilo tisto, zaradi česar ste se odločili za takšen način življenja?

Tabela 7.4.2.2.: Vzroki za takšen način življenja

Uporabnik	Odgovor:
1.	Pri meni je šlo bolj za sklop naključij.
2.	Za nalašč. Upor sistemu in želja po osnovnih potrebah.
3.	Razmere doma in v delovnem razmerju.
4.	Razmere doma. Izgubil sem zaposlitev, stanovanje, mamu in mojo žensko.
5.	Prisila.
6.	Sem ostal brez zaposlitve.
7.	Bivša žena me je dala na cesto.
8.	Ostala sem brez stalnega bivališča. 1,5 leta sem bila brez vsega.
9.	Situacija (izguba zaposlitve) me je pripeljala na cesto.
10.	Zaradi neplačniške discipline velikih podjetij morajo biti manjši še manjši. Žal to nas je pripeljalo do tega, kjer smo.
11.	Izguba stanovanja.
12.	Zaporna kazen, ki mi jo je naložilo Okrožno sodišče v Novi Gorici (5 let, 8 mesecev).
13.	Ločitev, družinske razmere. Želel sem se odmakniti od okolja v katerem sem živel.
14.	Ločitev.
15.	Splet okoliščin in trenutna situacija.
16.	Dolgovi.
17.	Morala sem iti na cesto.
18.	Samo življenje me je pahnilo v brezno. Kriva je 5 letna zaporna kazen.
19.	Zaradi problemov doma. Predvsem psihičnih.
20.	Potreba.

- Ali je bila odločitev kratka/hitra, oz. ali ste se na ta korak pripravljali, razmišljali dalj časa?

Tabela 7.4.2.3.: Časovno obdobje potrebno za odločitev

Uporabnik	Odgovor:
1.	Čez noč.
2.	Srce in razum plus izkušnje, želja po varčevanju denarja za skupni cilj z otrokoma.
3.	Hitra.
4.	»Zajebana« odločitev.
5.	Ni bila moja odločitev.
6.	Ne.
7.	Nikdar nisem pomislil, da se mi bo kaj takega v teh letih zgodilo.

8.	Bila sem prisiljena, saj druge izbire nisem imela.
9.	Ne.
10.	Ni bilo prisilno in zaradi zdravstvenih težav se je poslabšalo. Če z denarjem, ki si ga pošteno zaslužil, ti ga ne dajo, potem nimaš za hrano in pristaneš tam kjer si.
11.	/
12.	Sploh nisem razmišljal.
13.	Odločitev je bila zelo hitra.
14.	Razmišljal dalj časa.
15.	Odločitev je bila kratka.
16.	O tem nisem razmišljal. Sem bil primoran.
17.	Hitra. Ostala sem brez strehe.
18.	Kratka!
19.	V bistvu je bila hitra in nepričakovana. Ampak ne z moje strani.
20.	Razmišljal sem.

- Ali imate še kakšen stik z domačimi? Če da, kakšni so odnosi z domačimi?

Tabela 7.4.2.4.: Stiki z domačimi

Uporabnik	Odgovor
1.	Z očetom.
2.	Trenutno le po telefonu. Imamo pa vsi željo in verjamem, da se bomo že kmalu vsi družili skupaj.
3.	Da, občasno.
4.	Ne.
5.	Ne.
6.	Ne.
7.	Z otroci na nivoju. Veliko bolje kot kadarkoli prej.
8.	Solidne.
9.	Da. Odnosi so vedno boljši.
10.	Imam ga in ga bom, ker to je še edino, kar mi je ostalo v življenju (odnosi so delno dobri ne glede na okoliščine).
11.	Ne.
12.	S svojim sinom in z mamo imam dober odnos. Z obema bratoma pa slab.
13.	Ne.
14.	Občasno.
15.	Vedno imam, sem imela stike. Jaz jih poimenujem »uradni odnosi«.
16.	Pokojni.
17.	Nimam dobrih odnosov z domačimi.
18.	Malo stikov, edino s 26 letnim sinom. Občasno tudi z mojo mamo.
19.	Ne. Zaenkrat nobenih.
20.	Nimam nikogar.

- Kako doživljate, preživite dan na „klopci“? (ste preživljali)

Tabela 7.4.2.5.: Preživljanje na klopci

Uporabnik	Odgovor
1.	S popivanjem in podobno.
2.	Na klopci se mi zmeša, saj sem aktivna in rada v dogajanju. Večino časa se zato zadržujem na Šent-u, kjer opravi kopanje, pranje, kuhanje in aktivnosti na Šentu.
3.	Večinoma igram kitaro, berem knjige in obiskujem Šent.
4.	»Fantastično«.
5.	Težko.
6.	S pivom.
7.	Ni prav lepo.
8.	/
9.	V omamah. Alkohol, trava in vse opojne snovi so mi krajšale dan.
10.	Sem tudi.
11.	Hodim gor in dol.
12.	Iz enega kraja v drugi kraj. Zadevanje s tabletami.
13.	Dosti umirjeno.
14.	/
15.	Dolgočasno.
16.	Večino dneva.
17.	Težko in slabo je.
18.	Težko. Na Šentu, potem pa nikjer.
19.	Zjutraj, ko se zbudim, se odpravim na Šent, kjer si tam »naredimo« zajtrk, se umijemo in si operemo perilo. Urnik tam traja med 7.30-15.30 uro. Za tem grem v park na »klopco«, kjer se srečamo s prijatelji in kakšno »rečemo«.
20.	Normalno. (sem)

- Kje prenočujete? (ste prenočevali in kje danes prebivate?)

Tabela 7.4.2.6.: Prenočevanje

Uporabnik	Odgovor
1.	V zapuščenih zgradbah, samskem domu.
2.	Trenutno v zapuščeni hiši in pri prijateljici.
3.	V zapuščeni hiši.
4.	V hali, ker je lepo in čisto. Zato se ne vračam domov.
5.	Pri prijateljih.
6.	Doma.
7.	Malo tukaj, malo tam. Bog vedi kje.
8.	Pri mami.
9.	Prebival sem v zapuščenih halah, danes imam stanovanje.
10.	Kjer je mogoče.
11.	V zapuščeni bajti.
12.	V podrti zapuščeni stavbi na obrobju mesta.
13.	Živim v baraki brez vode in elektrike.
14.	(na naslovu) in v kamp prikolici.
15.	Včasih sem prenočevala po avtomobilih, pri prijateljih, ..., danes doma.

16.	Trenutno pri prijateljici.
17.	Na klopci.
18.	V porušeni zapuščeni stavbi v Novi Gorici.
19.	V zapuščenem objektu.
20.	V domu.

- Kako se prehranjujete, skrbite za osebno higieno?

Tabela 7.4.2.7.: Skrb za higieno

Uporabnik	Odgovor
1.	/
2.	/
3.	Na Šentu.
4.	Za umivanje in hrano mi pomaga Šent. Za to sem jim hvaležen.
5.	/
6.	Rdeči križ, Karitas. Za osebno higieno skrbim.
7.	Javna kuhinja. Osebna higiena Šent.
8.	Vedno.
9.	/
10.	V določeni meri, glede na pogoje.
11.	Slabo.
12.	Obiskujem novogoriško društvo Šent (za pomoč odvisnikom in brezdomnim).
13.	Živim s socialno podporo in s pomočjo organizacij, katere pomagajo brezdomcem.
14.	Na voljo imam kopalnico in kjer pomagam dobim hrano.
15.	Prehrano imam urejeno, saj kuham in se tuširam vsak dan.
16.	Prijatelji.
17.	Slabo je tako za higieno, kot za prehrano.
18.	1x dnevno.
19.	V DC Šent. Tam si skuham (enkrat eden, drugič drugi), se stuširam in si operem in posušim umazano perilo.
20.	Dobro in skrbim za higieno.

- Kaj pogrešate?

Tabela 7.4.2.8.: Kaj pogrešate

Uporabnik	Odgovor
1.	
2.	
3.	Elektriko in vodo.
4.	Pogrešam lepše življenje in sicer moje stanovanje.
5.	Umirjeno življenje.
6.	Zaenkrat nič.
7.	Marsikaj.
8.	Zasebnost.
9.	/

10.	Svobodo, poštenje, revolucijo proti državi, da se bo obrnila druga stran lista, da bo belo, tudi črno in da bo dobro za vse, ne samo za nekatere.
11.	Dom.
12.	Vse. Toplo sobo in posteljo.
13.	Družino.
14.	/
15.	Urejene družinske odnose, čeprav so sedaj boljši, kot so bili pred leti.
16.	/
17.	Sobo z WC – jem.
18.	Vse.
19.	Eno normalno življenje, brez večjih in pretiranih skrbi.
20.	Starše in dom.

- Kaj je po vašem mnenju tisto, kar v Novi Gorici zares primanjkuje?

Tabela 7.4.2.9.: Kaj primanjkuje v Novi Gorici

Uporabnik	Odgovor
1.	Vse po malem.
2.	Zavetišče za brezdomne, delo za brezdomne, prostor za delo, duševni mir.
3.	Zavetje med vikendi in prazniki. Možnost zaposlitve.
4.	Da se naredi Center za brezdomne.
5.	/
6.	Zame nič.
7.	Delovna mesta (posel, zaposlitev).
8.	Prostor za brezdomne.
9.	Dnevno nočni center za brezdomne.
10.	Prebivališče za brezdomne, da imamo vsaj delno priskrbljene osnovne stvari, dobro voljo,
11.	Denarja, dobrih ljudi.
12.	V Novi Gorici se trudijo po najboljših močeh (sploh CSD N. Gorica).
13.	Topli obroki vsaj 1x dnevno ter prenočišča za brezdomce, katerih je vedno več.
14.	/
15.	Prenočišče za brezdomne.
16.	Prenočišče za brezdomne.
17.	Zavetišče za brezdomce.
18.	Ne bi znal obrazložiti, kaj zares manjka. Zavetišče pa 100%!
19.	Moj mnenje je tako, da bi bilo tako, kot je. Na to vprašanje zares ne bi vedel, kaj bi manjkalo.
20.	Po mojem je lepo mesto.

- Kako ste zadovoljni s pomočjo CSDja, Šenta, VZD, Mestne občine Nova Gorica, Rdečega križa, Karitasa,...?

Tabela 7.4.2.10.: Mnenje o organizacijah, ki vam pomagajo

Uporabnik	Odgovor
1.	Se razumemo.
2.	Z vsemi sem v osnovi zelo zadovoljna (sploh na CSD in Šent). Žal pa tega za vse zaposlene na Karitasu ne morem potrditi.
3.	Vedno boljše.
4.	Jaz sem zadovoljen s Šentom, še posebej z Barbaro.
5.	Zadovoljen.
6.	V redu.
7.	Več kot zadovoljen in hvaležen sem za vsako malenkost.
8.	CSD-ja.
9.	V redu, zadovoljivo.
10.	Dobro razen MONG. Mislim, da prispeva premalo oziroma le za svoje lastne žepe in za volitve, kar vem sam iz lastnih izkušenj (ker določene poznam).
11.	V redu.
12.	Z vsemi sem odlično zadovoljen. Pravi ljudje!
13.	Zelo sem zadovoljen s pomočjo CSD - ja, ki mi veliko pomaga.
14.	Zadovoljen.
15.	V redu.
16.	Zadovoljivo.
17.	S Šentom sem prezadovoljna. Z Rdečim križem sem zadovoljna. S Karitasom sem prezadovoljna.
18.	Odlično. Res vsaka jim čast (CSD, Šent, VZD).
19.	Jaz sem zadovoljen in ostajam brez pripomb.
20.	Zelo dobro.

- Kako danes gledate na policiste in kaj vas moti, pogrešate,....?

Tabela 7.4.2.11.: Mnenje o policiji

Uporabnik	Odgovor
1.	Nič kaj posebnega. So mi že prišli v kri.
2.	Oni samo opravljajo svoje delo in me ne motijo, saj nisem v prekrških. Moti me le zakon, katerega izvajajo.
3.	Niso vsi enaki. Nekateri so arogantni, nekateri pa celo prijazni.
4.	Nimam dobrih besed.
5.	Tako, kot na ostale ljudi.
6.	Edino pravilno, da so, saj v nasprotnem primeru bi bilo veliko več drog in tatvin.
7.	Nikdar jih nisem sovražil. Pač opravljajo svoje delo.
8.	Normalno. Ničesar mi niso naredili.
9.	Na policiste gledam s spoštovanjem. Motijo me samo prepotentni policisti. Na srečo jih imamo v Novi Gorici zelo malo.
10.	Odvisno od policistov.
11.	Nič.

12.	Mir.Mir. Na policiste gledam kot na vse druge.
13.	Normalno, saj zakon mora obstajati.
14.	Pozitivno.
15.	S policisti se dobro razumem. Me ne gledajo več postrani.
16.	So v redu.
17.	/
18.	Nič.
19.	Ja nič. To je njihovo delo, ki ga morajo opravljati. Zaenkrat pa me ne moti in ne pogrešam ničesar.
20.	Normalno. Ne moti me nič.

- Kdo vse vam pomaga?

Tabela 7.4.2.12.: Kdo vam pomaga?

Uporabnik	Odgovor
1.	CSD, Šent.
2.	Dobri ljudje na CSD - ju, ki sem jim hvaležna iz dna duše, prijateljice,...
3.	CSD, Šent, Karitas, Rdeči križ.
4.	Šent in Rajko (CSD).
5.	Matej (CSD).
6.	Žena.
7.	Poimensko ne bi govoril. Gospa iz Karitasa in socialni delavec.
8.	Starši.
9.	Družina in bratje, Društvo KID, Karitas in vsi tisti, ki jih prosim za pomoč (mačeha,...).
10.	Kdor upa.
11.	Sam si pomagam.
12.	CSD, Šent, Karitas, Rdeči Križ.
13.	CSD Nova Gorica, Kralji ulice Ljubljana, Karitas.
14.	CSD in Rdeči križ.
15.	Nihče.
16.	Prijateljica, brat.
17.	Rdeči križ, Karitas, Šent.
18.	CSD, Šent, Mirenski Grad z večerjo, Zdravstveni dom.
19.	Zgoraj navedeni (CSD, Karitas, Šent, Mestna občina, Rdeči križ ter prijatelji).
20.	CSD.

- Kdo po vašem mnenju bi moral več narediti in kaj?

Tabela 7.4.2.13.: Kdo bi moral narediti več

Uporabnik	Odgovor
1.	Ne vem.
2.	Prostor, kjer bi lahko delali, po delu pa živeli.
3.	Oblast – zmanjšati razlike v plačah, razlastit tajkune ter jih postaviti v

	položaj brezdomca.
4.	Občina.
5.	/
6.	/
7.	Mestna oblast.
8.	Župan bi moral več narediti.
9.	Ne vem kdo. Ampak vem kaj. Reintegracijski center.
10.	Država oz. novi sposobni ljudje!
11.	Ja, le sam.
12.	Ambulanta za odvisnosti.
13.	Vsi se borijo po zmožnostih.
14.	/
15.	/
16.	/
17.	Odnosi z ljudmi so dobri.
18.	Ne vem. Župan!
19.	Jaz osebno in to, da bi se vsaj malo pobral in da bi imel službo in dom.
20.	Vsi občani skupaj.

- Kakšen je odnos ljudi, prebivalcev (Nove Gorice) do vas?

Tabela 7.4.2.14.: Odnos meščanov

Uporabnik	Odgovor
1.	Odvisno od okolice.
2.	Odkar sem resnično na ulici, spoznavam resnične prijatelje. Oči povedo vse. Marsikdo me preseneti, saj mi topla beseda pomaga pri mojih odločitvah.
3.	V redu.
4.	Nas imajo za izmečke, saj ne vedo za kaj se gre.
5.	Normalen.
6.	V redu.
7.	Sploh ne vedo, da sem na cesti. Torej, kot nekoč v starih časih.
8.	Soliden.
9.	Spodbuden, brez predsodkov. Čutim sprejetost in podporo.
10.	Dober!
11.	Slab.
12.	Kar umirjen in znosen.
13.	Normalen.
14.	Normalen.
15.	V redu.
16.	Nimam problemov.
17.	Odnosi s krajani so dobri.
18.	Korekten!
19.	Nekateri me malo čudno gledajo, saj me itak poznajo. So pa tudi ljudje, ki razumejo današnjo situacijo brezdomstva.
20.	Zelo dobro.

- Kaj je tisto, kar bi jim radi VI povedali (prebivalcem, MONG, policiji, CSD-ju, VZD-ju, Šent-u,...) ?

Tabela 7.4.2.15.: Kaj bi Vi radi povedali

Uporabnik	Odgovor
1.	Nič.
2.	Vsi drugačni, vsi enakopravni, vsi skupaj.
3.	Vsakemu se lahko zgodi.
4.	/
5.	/
6.	Če ti ljudi pustiš pri miru, bodo tudi oni tebe pustili. Če koga vprašaš za pomoč, ti bo pomagal. Jaz pa tudi.
7.	Osebnost prav nič. Vsi opravljajo svoje delo fer in korektno.
8.	/
9.	Bodite brez velikih.
10.	Naj bodo tisto kar so. Nekateri so fajn. Drugi kvarijo ugled prebivalcev Nove Gorice, CSD - ja, MONG .. zaradi njihove prepotentnosti in ignorance.
11.	CSD. Naj mi kakšno socialno stanovanje »zrihtajo«, da imam kje bit.
12.	Da bi...
13.	Hvala jim za ves njihov trud.
14.	/
15.	Naj naredijo Center za brezdomne.
16.	/
17.	Povedala bi rada, da naj naredijo zavetišče za brezdomce.
18.	Da smo tudi mi ljudje!
19.	Vsaj upam, da zaenkrat ne motim oz. ogrožam v Novi Gorici ali bilo kje drugje.
20.	Ne bi jim imel kaj povedati. So v redu.

- Ali kdaj pomislite, da bi zapustili takšen način življenja in začeli znova?

Tabela 7.4.2.16.: Sprememba življenja

Uporabnik	Odgovor
1.	Vsak dan.
2.	Moj cilj je blizu in drugačen kot kraj, kjer sem. Hodim korak po koraku.
3.	Da.
4.	Ne.
5.	Vedno.
6.	Da.
7.	Kdo pa ne. Normalno da. 24 ur na dan študiram, kako in kaj.
8.	Vedno mislim na to.
9.	Sem že spremenil in začel znova.
10.	Da.
11.	Da.
12.	Takoj!
13.	Seveda vedno.

14.	/
15.	Da.
16.	Da.
17.	Da. Želim si zapustiti to življenje čim prej in začeti znova.
18.	Večkrat. Iz dneva v dan.
19.	Da.
20.	Ne razmišljam.

- Kakšno je Vaše življenje danes? Kako ga vidite?¹⁵

Tabela 7.4.2.17.: Današnje življenje

Uporabnik	Odgovor
1.	Preveč osamljen in brez ciljev.
2.	/
3.	Predvsem svobodno. Lahko se ukvarjam s stvarmi, ki me zanimajo. Zato plačam malo mraza in lakote.
4.	/
5.	Brezvezno.
6.	Se ni za hvalit. Vidim ga še kar v redu.
7.	Bedno, da bolj en more biti. Optimistično, nikdar ne obupam. Vedno sem v težkih situacijah našel pozitivno rešitev. Enako bom storil tudi sedaj. Vendar pa je potrebno vložiti veliko truda in imeti veliko dobre volje, da splužiš do pozitivne ničle in od tam naprej.
8.	Bolje kot je bilo pred nekaj meseci, vendar še vedno ni tako, kot bi bilo potrebno.
9.	Polno življenja z vsemi vzponi in padci, s pozitivno energijo. Vidim ga radostno in aktivno.
10.	Katastrofalno, ampak upanje na boljše umre zadnje. To je tudi edino, kar mi je še ostalo.
11.	Ne vem, kako sploh pridem skozi. Bo potrebno spremeniti marsikaj.
12.	Nič kaj obetavno.
13.	Nikakršno, ne privoščim ga nobenemu.
14.	Živim umirjeno in skromno.
15.	Dokaj sem nadgradila svojo samozavest. Padec na dno brezna je bil hiter, reševanje iz njega pa težko.
16.	V razsulu.
17.	Želim začeti znova.
18.	Temačno.
19.	Borim se iz dneva v dan. Še sam ne vem, ampak upam, da se mi bo spremenilo.
20.	Zelo zanimivo in zelo dobro.

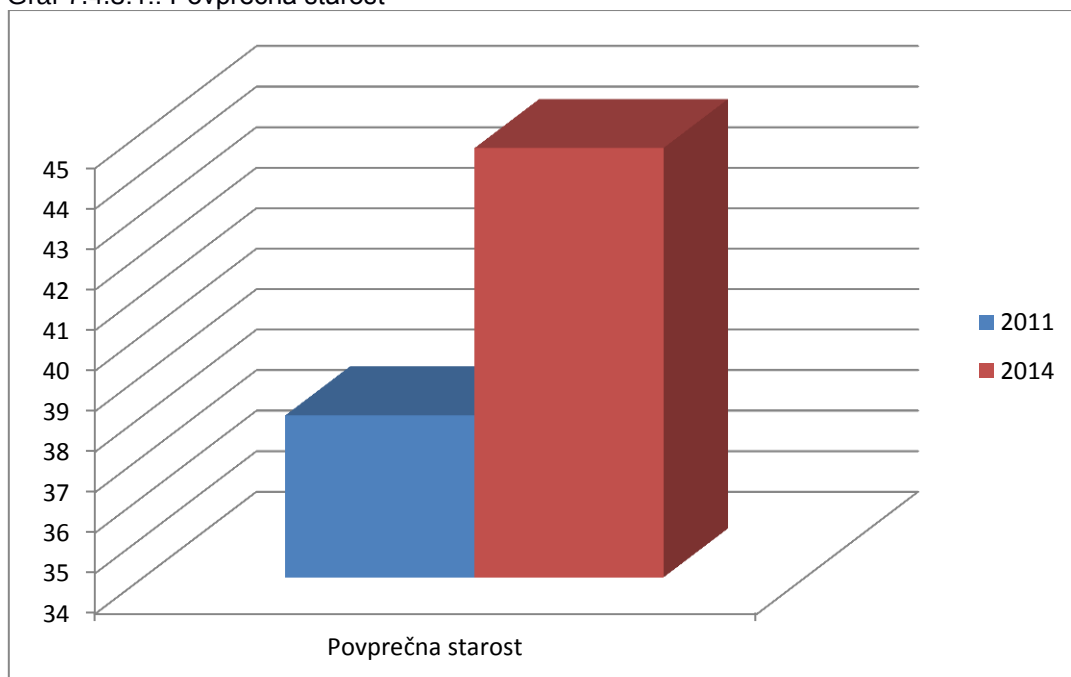
¹⁵

Vprašanje namenjeno predvsem bivšim brezdomnim

7.4.3. Primerjava 2011 /2014

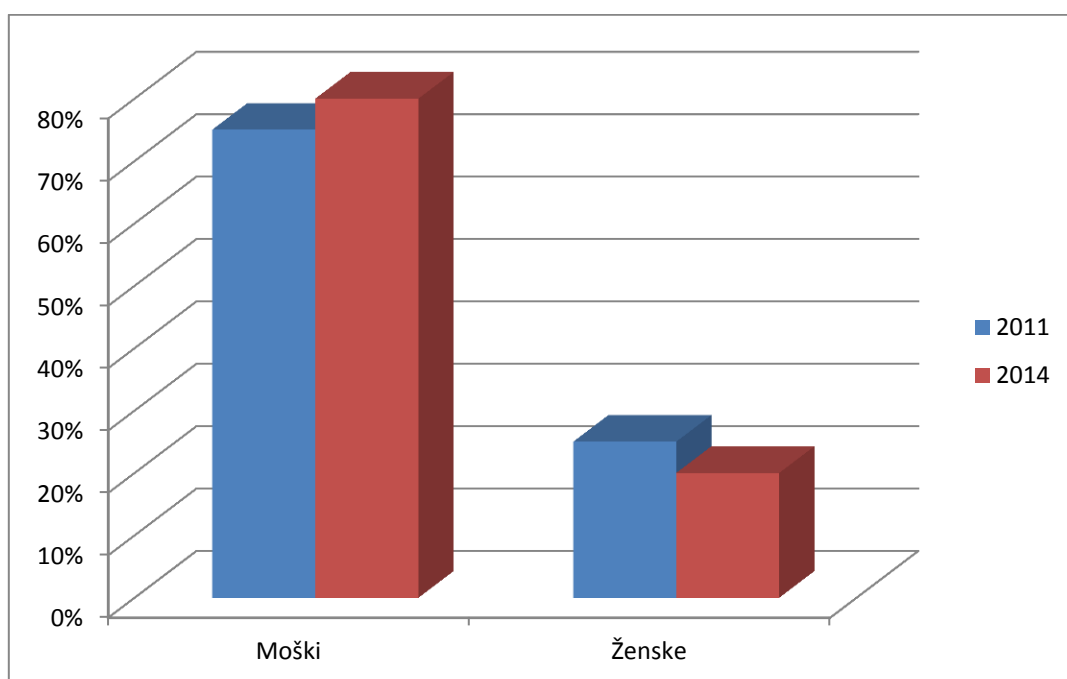
- Povprečna starost 2011/2014:

Graf 7.4.3.1.: Povprečna starost

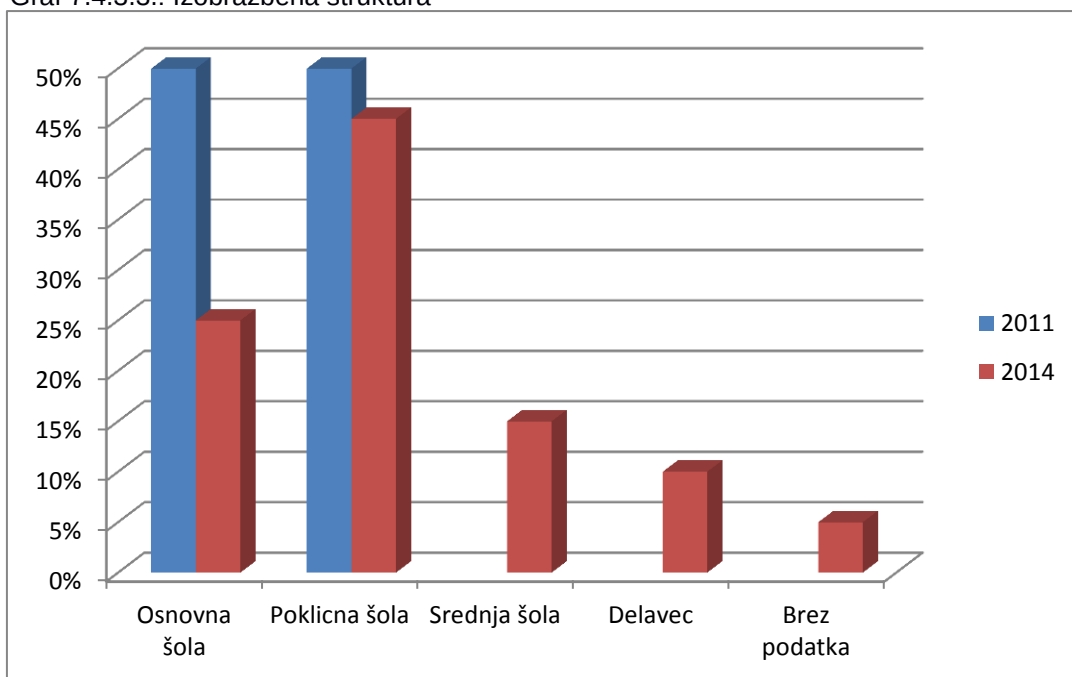
- Spol:

Graf 7.4.3.2.: Spol

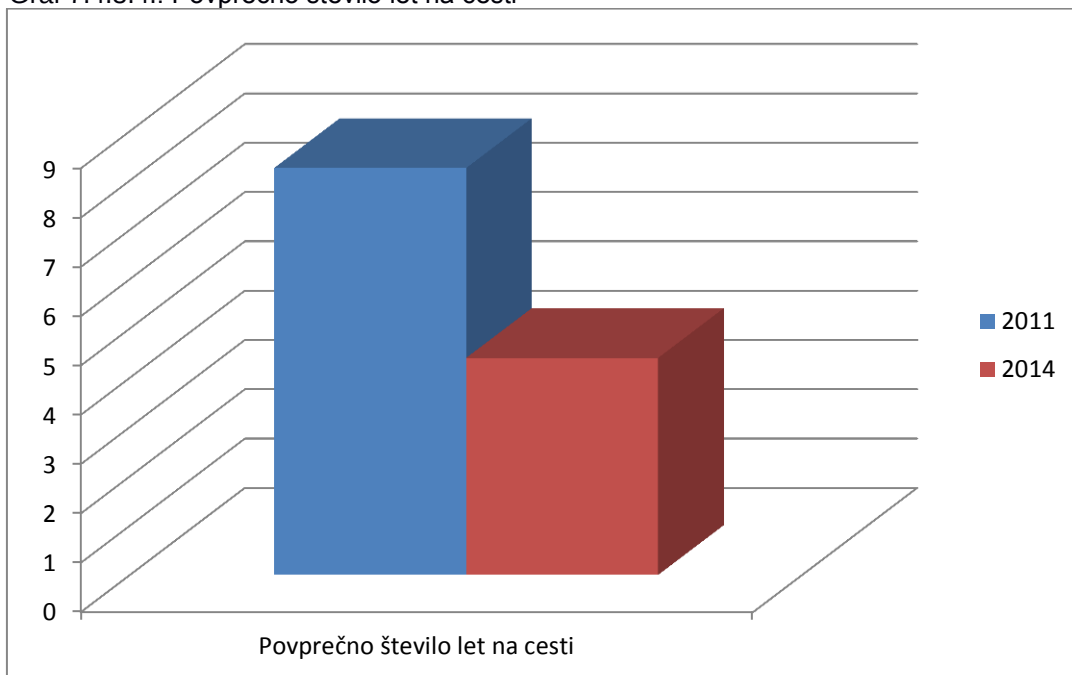
- Izobrazbena struktura:

Graf 7.4.3.3.: Izobrazbena struktura

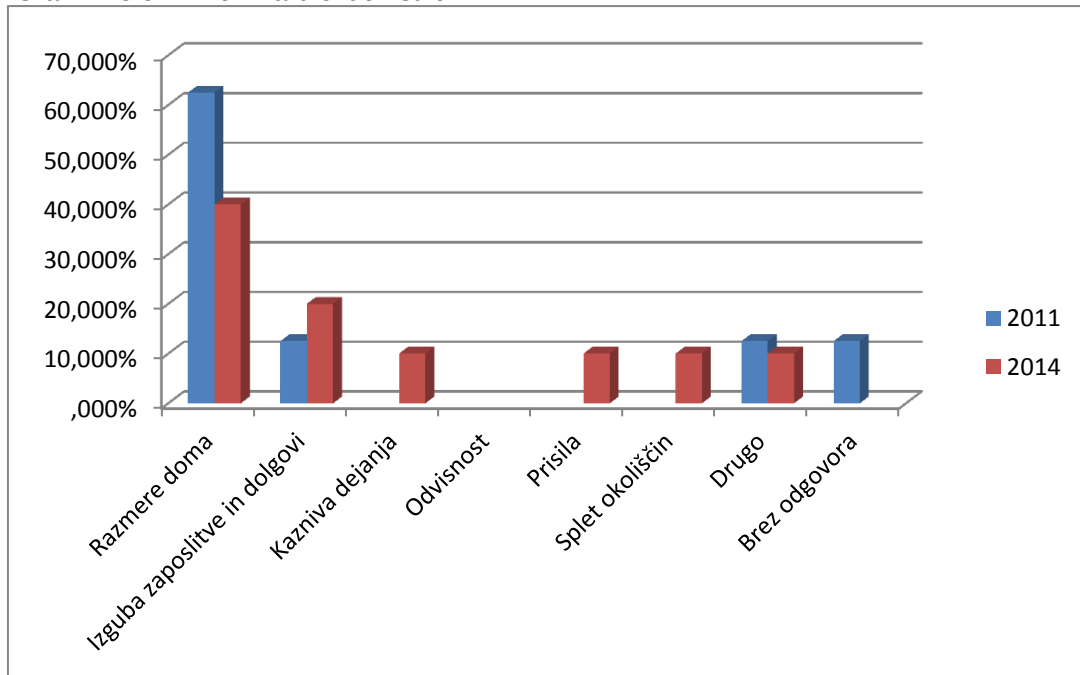
- Povprečno število let na cesti:

Graf 7.4.3.4.: Povprečno število let na cesti

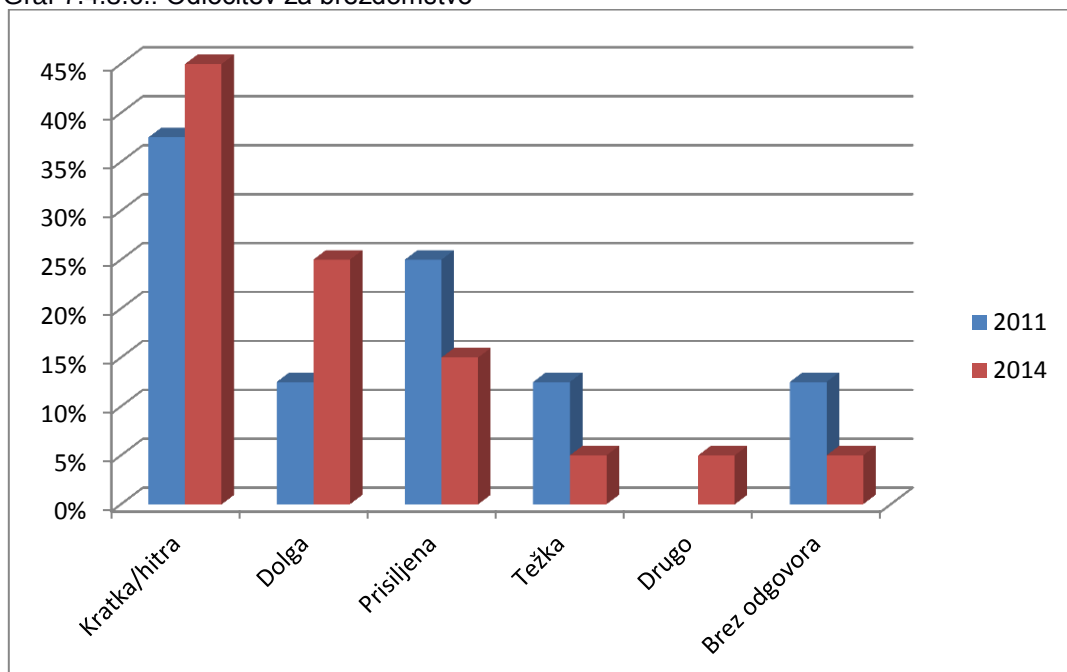
- Vzroki odločitve za brezdomstvo:

Graf 7.4.3.5.: Vzroki za brezdomstvo

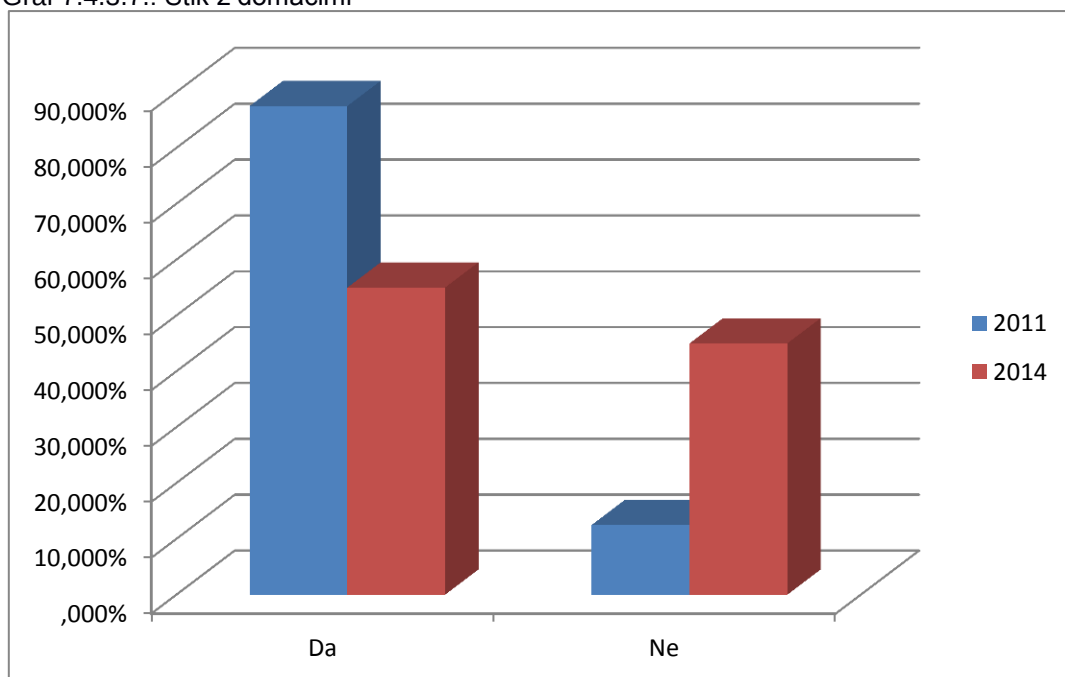
- Odločitev za brezdomstvo:

Graf 7.4.3.6.: Odločitev za brezdomstvo

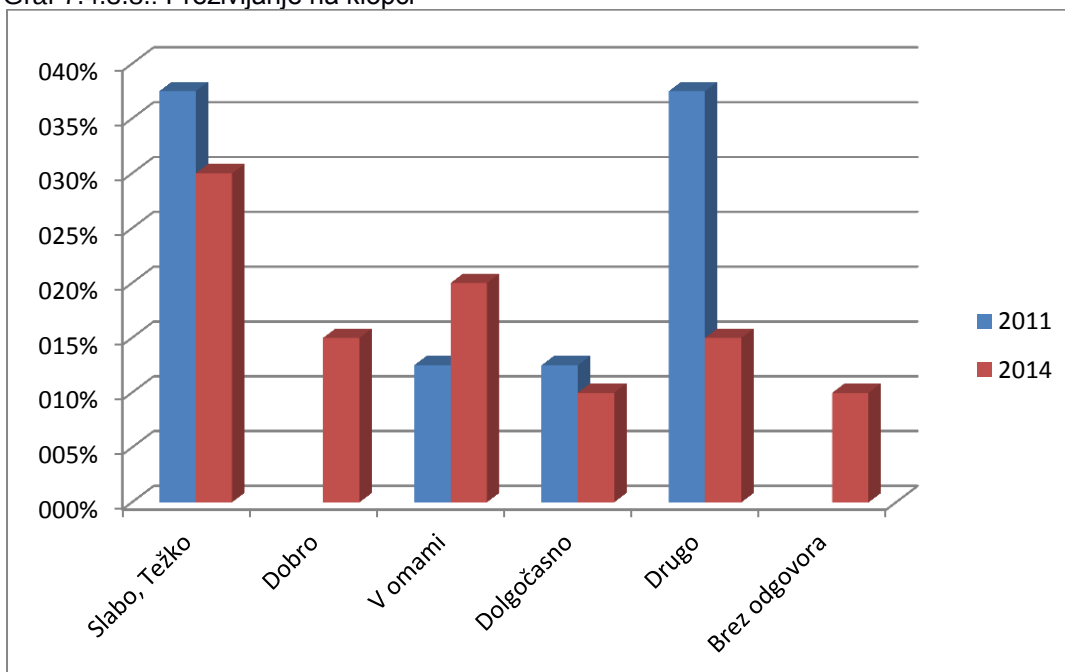
- Stik z domačimi:

Graf 7.4.3.7.: Stik z domačimi

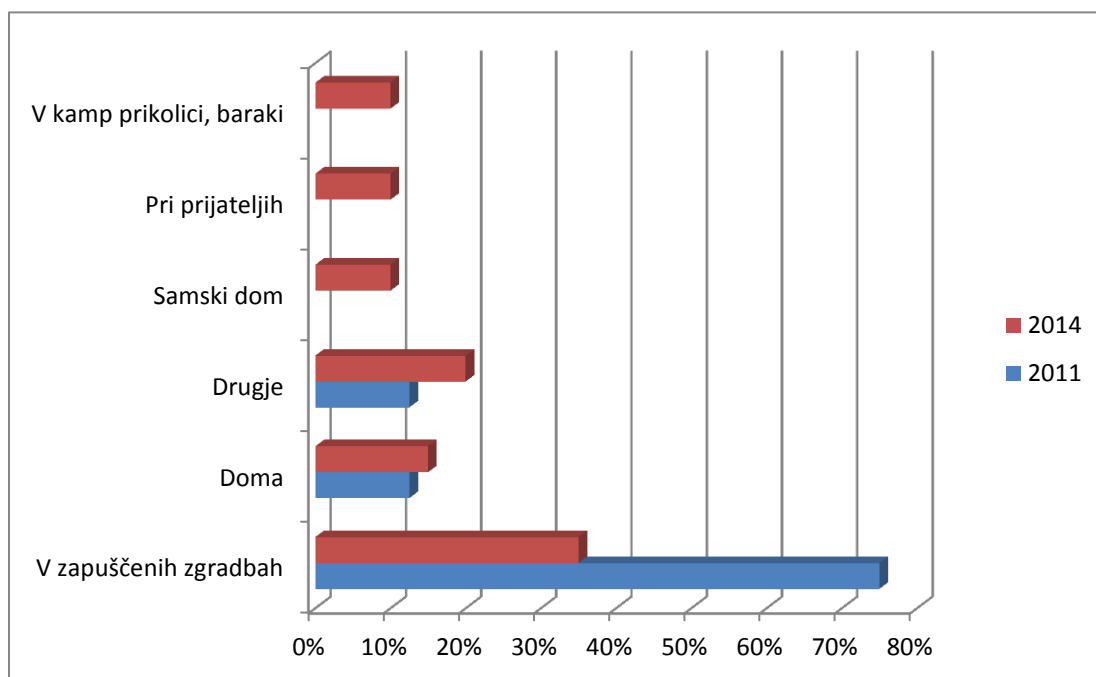
- Preživljanje dneva na klopci:

Graf 7.4.3.8.: Preživljanje na klopci

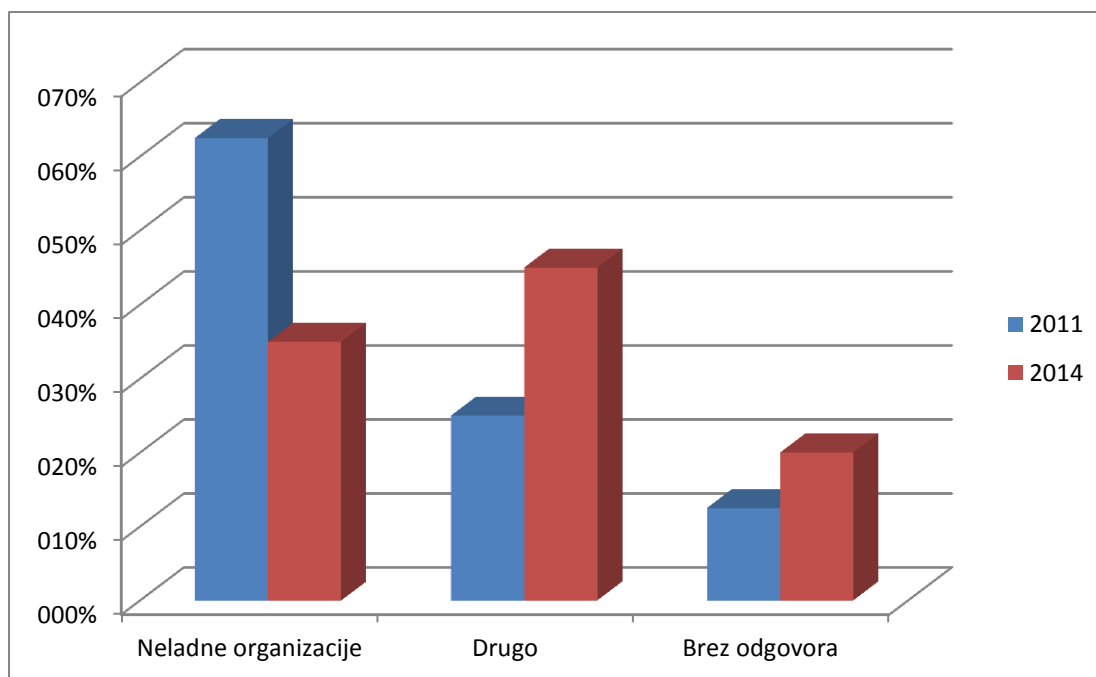
- **Prenočevanje brezdomnih:**

Graf 7.4.3.9.: Prenočevanje brezdomnih

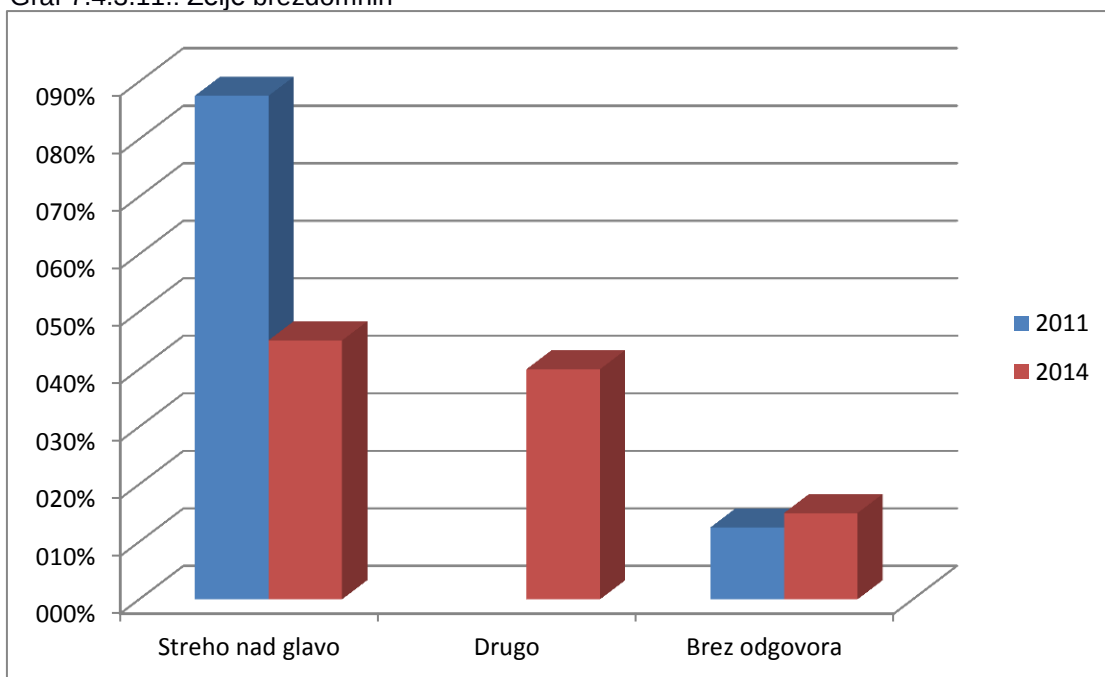
- **Skrb za prehrano in higieno**

Graf 7.4.3.10.: Skrb za prehrano in higieno

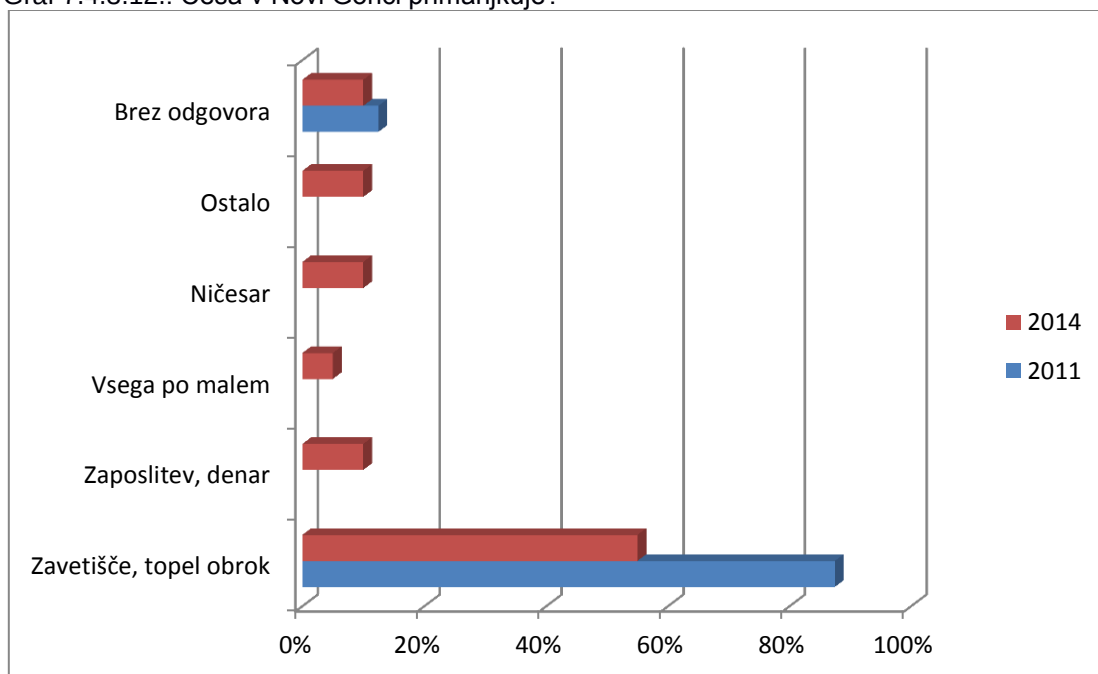
- Kaj Vi pogrešate?

Graf 7.4.3.11.: Želje brezdomnih

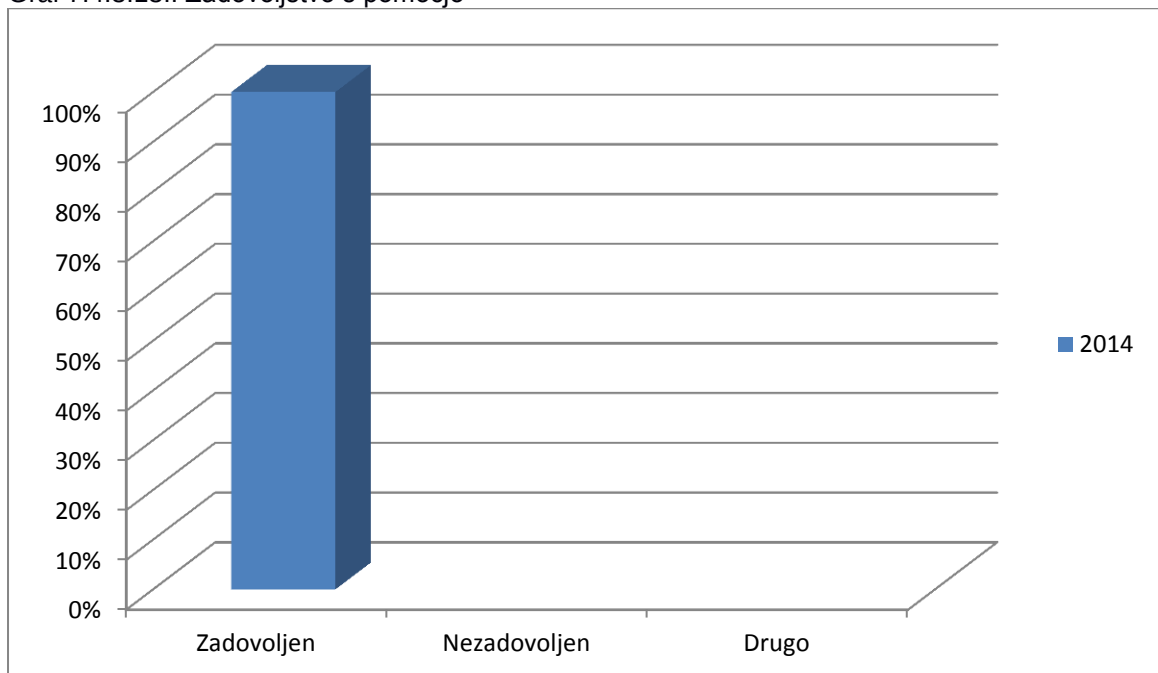
- Česa v Novi Gorici po vašem mnenju primanjkuje?

Graf 7.4.3.12.: Česa v Novi Gorici primanjkuje?

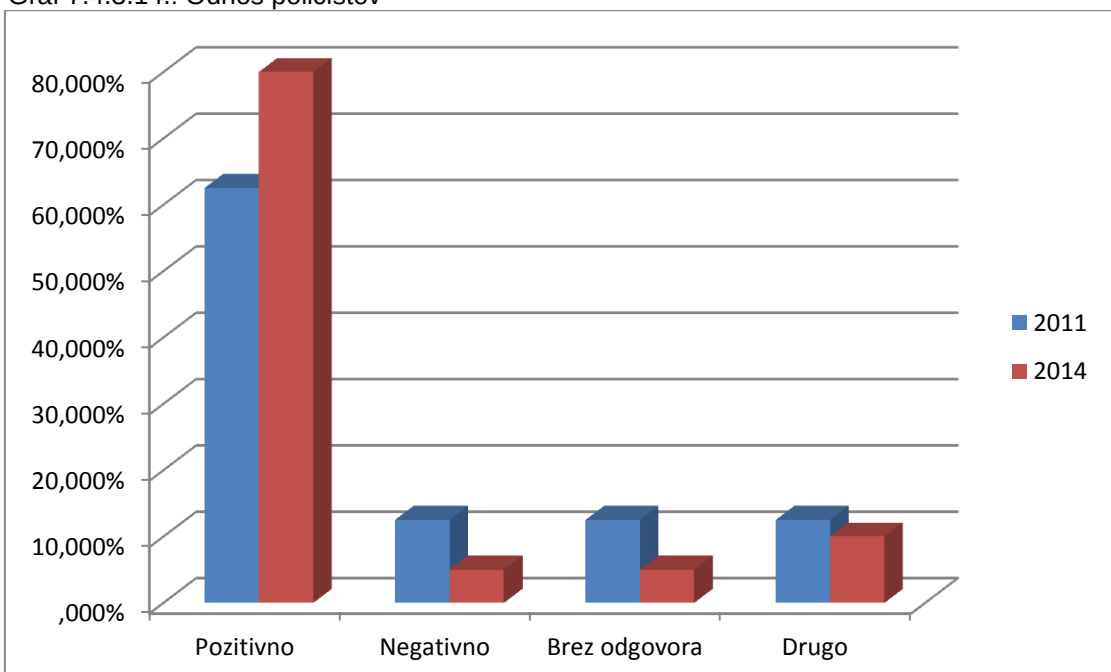
- Zadovoljstvo s pomočjo brezdomnim s strani CSD, VZD, MONG, RK, Karitas,...

Graf 7.4.3.13.: Zadovoljstvo s pomočjo

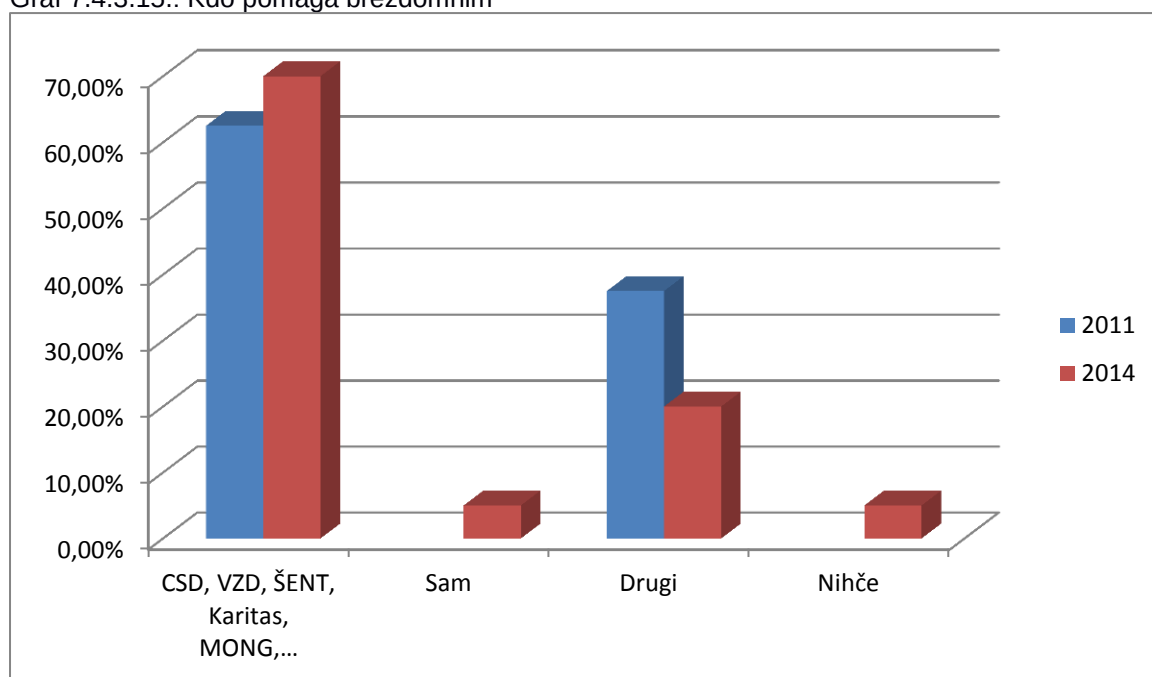
- Odnos policistov do brezdomnih:

Graf 7.4.3.14.: Odnos policistov

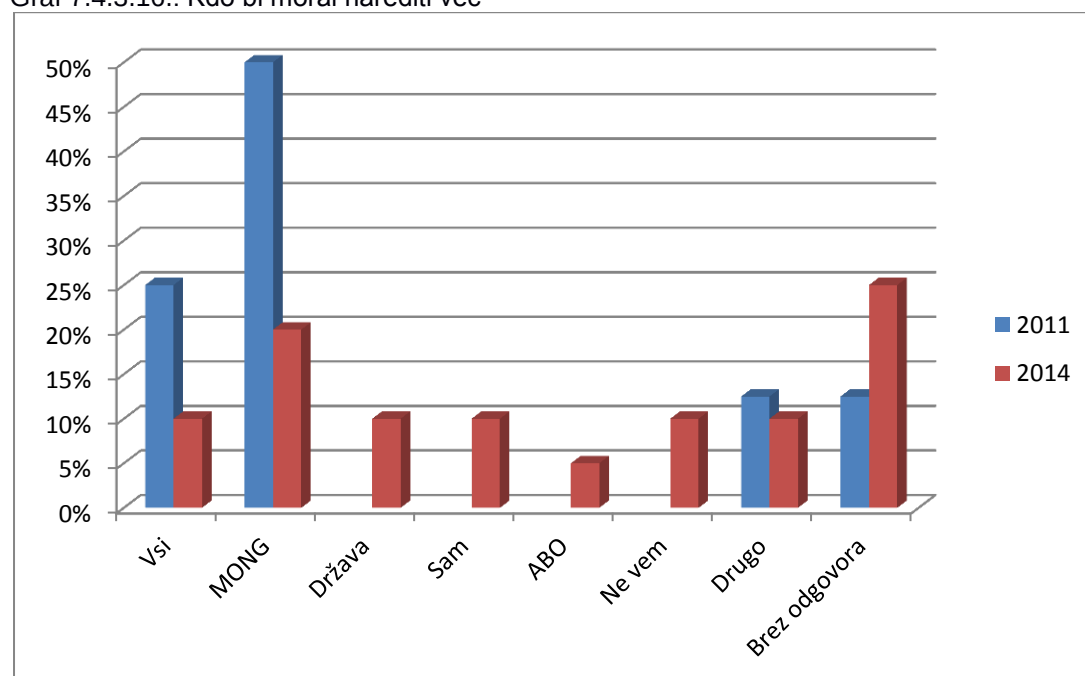
- Kdo vse Vam pomaga?

Graf 7.4.3.15.: Kdo pomaga brezdomnim

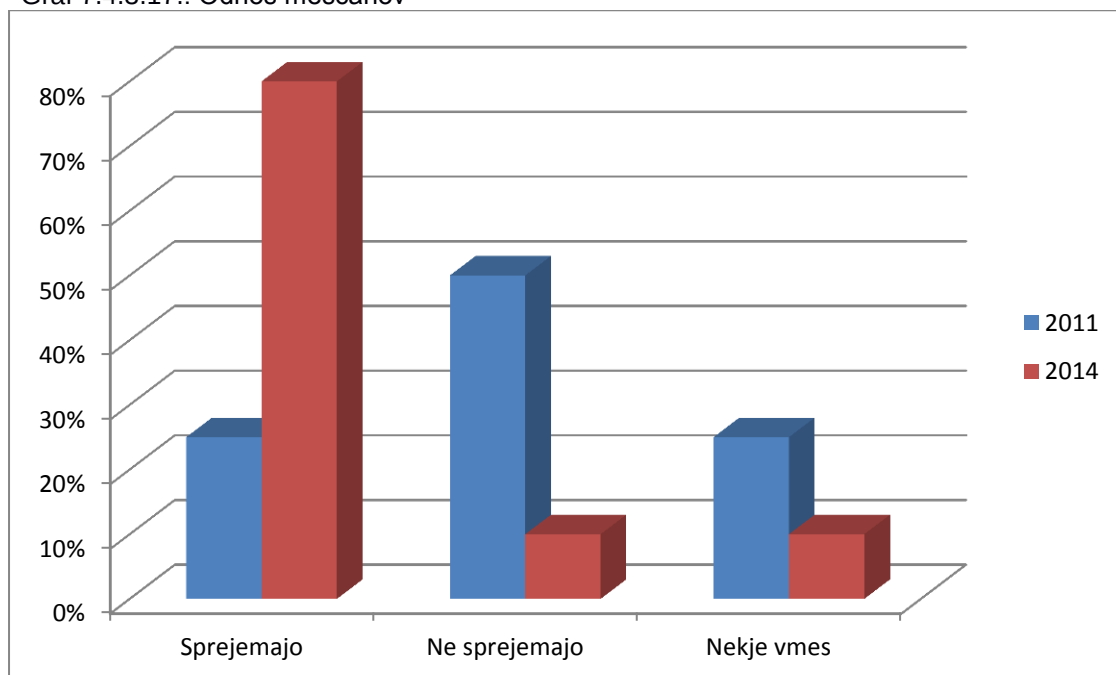
- Kdo bi moral narediti več?

Graf 7.4.3.16.: Kdo bi moral narediti več

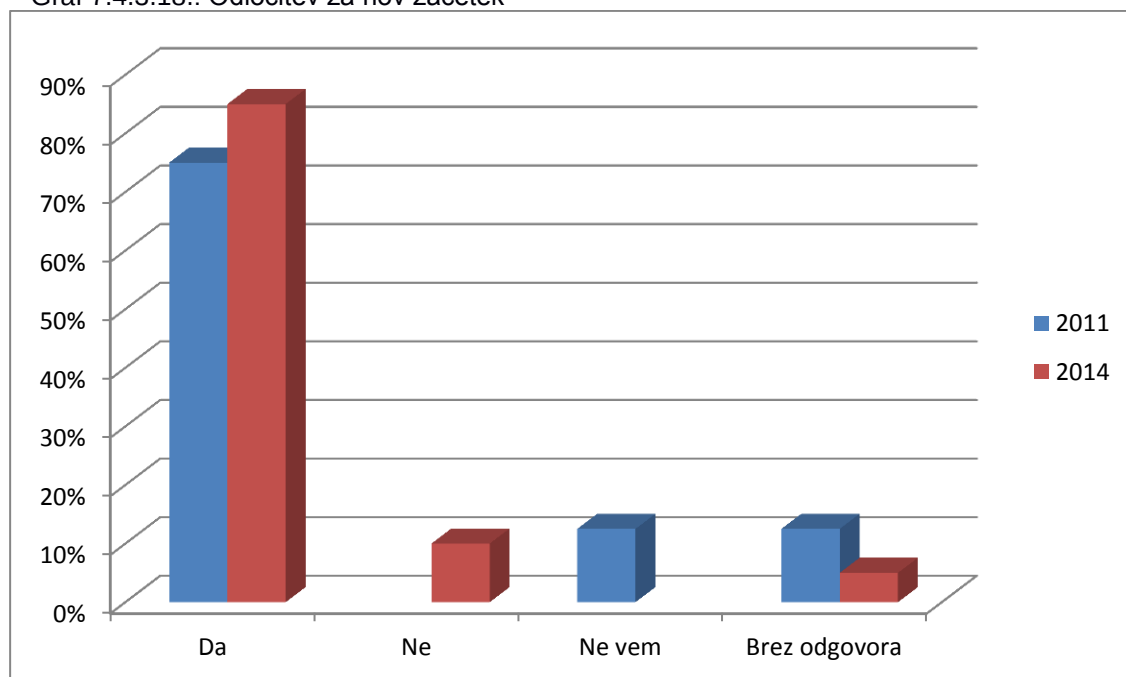
- Odnos meščanov do brezdomnih:

Graf 7.4.3.17.: Odnos meščanov

- Ali bi Vi začeli znova?

Graf 7.4.3.18.: Odločitev za nov začetek

- Kakšno je vaše življenje danes in kako nanj gledate?

Graf 7.4.3.19.: Življenje danes

